Paulo Coelho

Paulo Coelho

Veronika se hotărăşte să moară

O cheamă Veronika. O vei vedea, cititorule, în cele mai ciudate momente ale vieţii ei: când alege subiectul scrisorii de sinucigaş, când zâmbeşte de la fereastră, unui necunoscut, când vorbeşte cu o femeie nebună, când stă goală în faţa unui bărbat îmbrăcat, când cântă la pian, când stă lângă un om când i se fac şocuri electrice. E grav să fii diferit? E bine să vrei să fii ca toţi ceilalţi? E cumva lumea în care trăim un mare ospiciu? O tânără căreia i-a reuşit aproape totul în viaţă se hotărăşte să moară. Iubeşte viaţa, dar nu o ştie. Este iubită, dar nu i spune. La o cină, într-un ospiciu din Ljubljana, lipsesc patru persoane. Printre ele, şi Veronika. A aflat oare ce trebuia să afle?

PAULO COELHO

„Iată, v-am dat putere să călcaţi peste şerpi… şi nimic nu vă va vătăma.”

LUCA, 10:19

În ziua de 11 noiembrie 1997, Veronika hotărî că sosise, în fine!, momentul să se sinucidă. Îşi făcu meticulos curăţenie în camera pe care o închiriase într-o mânăstire de călugăriţe, opri încălzirea, se spălă pe dinţi şi se culcă.

Luă de pe noptieră cele două flacoane cu pastile de dormit. În loc să le sfărâme şi să le amestece cu apă, se hotărî să le ia una câte una, căci întotdeauna e o mare distanţă între intenţie şi faptă, or, ea voia să aibă libertatea de a se răzgândi la jumătatea drumului. La fiecare

comprimat pe care-l înghiţea, se simţea şi mai convinsă: după cinci minute, flacoanele erau goale.

Deoarece nu ştia cu exactitate cât timp o să mai treacă până când avea să-şi piardă cunoştinţa, îşi pusese pe pat o revistă franţuzească, Homme, numărul din luna aceea, de curând sosită la biblioteca unde lucra. Cu toate că nu manifesta nici un interes deosebit pentru informatică, răsfoind revista dădu peste un articol despre un joc pe calculator (un CD-Rom, cum se spunea), creat de Paulo Coelho, un scriitor brazilian pe care avusese prilejul să-l cunoască cu prilejul unei conferinţe la cafeneaua hotelului Grand Union. Schimbaseră amândoi câte va cuvinte şi în cele din urmă fu invitată la cină de către editorul lui. Grupul era însă numeros şi nu avuseseră posibilitatea să aprofundeze nici un subiect.

Faptul că-l cunoscuse pe autor o făcuse totuşi să creadă că el făcea parte din lumea ei şi că lectura unui articol despre opera lui o putea ajuta să-şi treacă timpul. În vreme ce-şi aştepta moartea, Veronika începu să citească despre informatică, subiect care nu-i trezise nici cel mai mic interes, şi asta se potrivea cu ceea ce făcuse toată viaţa, căutând mereu tot ce era mai lesnicios sau mai la îndemână. Ca revista aceea bunăoară.

Dar, spre surprinderea ei, primul rând al textului o smulse din pasivitatea-i naturală (calmantele nu i se dizolvaseră încă în stomac, dar Veronika era pasivă din fire) şi o făcu, pentru prima oară în viaţă, să aprecieze adevărul unei fraze foarte la modă printre prietenii ei: „Nimic din lumea asta nu e rodul întâmplării.”

De ce oare acel prim rând tocmai în clipa când începuse să moară? Ce mesaj ascuns îi apăruse în faţa ochilor, admiţând că există mesaje ascunse, iar nu coincidenţe?

Sub o ilustraţie cu acel joc pe calculator, jurnalistul îşi începea articolul întrebând: „Unde este Slovenia?” „Nimeni nu ştie unde este Slovenia”, gândi ea. „Nici vorbă.”

Slovenia însă exista, şi se întindea colo afară, înăuntru, în munţii din juru-i şi în piaţa de sub ochii ei: Slovenia era ţara ei.

Puse revista alături, n-avea nici un rost acum să se indigneze că o lume întreagă ignora cu desăvârşire existenţa slovenilor: onoarea naţiunii ei nu o mai privea. Era timpul să se simtă mândră de ea însăşi, să se încredinţeze că fusese în stare de ceea ce făcuse, că dăduse în cele din urmă dovadă de curaj şi că părăsea viaţa asta: ce bucurie! Şi o făcea într-un mod la care visase întotdeauna, cu ajutorul unor pastile, care nu lasă urme.

Veronika se zbătuse să-şi procure pastilele timp de aproape şase luni. Socotind că n-o să le strângă niciodată, ajunsese să se gândească şi la posibilitatea de a-şi tăia venele de la mâini. Chiar dacă ştia că avea să umple camera de sânge, lăsându-le pe călugăriţe dezorientate şi pline de griji, o sinucidere pretinde ca oamenii să se gândească mai întâi la ei înşişi, şi abia pe urmă la ceilalţi. Era gata să facă tot posibilul pentru ca moartea ei să nu pricinuiască mult deranj, dar dacă tăiatul venelor ar fi fost unica posibilitate, atunci n-ar mai fi avut ce face, şi călugăriţele ar fi fost nevoite să cureţe camera şi să dea numaidecât uitării toată povestea, altminteri te-ar fi fost greu s-o închirieze din nou. În definitiv, chiar şi la sfârşitul secolului al XX-lea, oamenii tot mai credeau în fantome.

Evident, şi-ar fi putut alege şi una din puţinele clădiri înalte din Ljubljana, dar ce să mai spunem de suferinţa şi mai mare pe care un atare act le-ar fi pricinuit-o părinţilor săi? Pe lângă şocul de-a afla că fiica lor murise, ar fi fost obligaţi să mai şi identifice un cadavru desfigurat: nu, era o soluţie şi mai rea decât să sângereze: până la moarte, deoarece le-ar fi marcat pentru totdeauna tocmai pe cele două fiinţe care nu-i doreau decât binele.

„Cu moartea fiicei lor s-ar fi obişnuit până la urmă. Dar un craniu făcut zob e pesemne cu neputinţă de uitat.”

Împuşcături, prăbuşiri de pe o clădire înaltă, nimic din toate astea nu se potrivea cu natura ei feminină. Femeile, când se omoară, îşi aleg mijloace mult mai romantice, cum ar fi să-şi taie venele sau să ia o supradoză de somnifere. Prinţesele părăsite şi actriţele de la Hollywood furnizau diverse exemple în acest sens.

Veronika ştia că viaţa înseamnă să aştepţi ora optimă pentru acţiune. Şi aşa a şi fost: doi prieteni, impresionaţi de lamentaţiile ei că nu mai poate dormi, reuşiseră să-i facă rost, fiecare, de câte două cutii cu un drog puternic, folosit de muzicanţii de la un club de noapte local. Veronika a lăsat cele patru cutii pe noptieră timp de o săptămână, făcându-i curte morţii care se apropia şi luându-şi rămas bun de la ceea ce lumea numeşte Viaţă.

Acum stătea acolo, mulţumită că mersese până la capăt şi plictisită că nu ştia cum să-şi folosească puţinul timp care-i mai rămăsese.

Se gândi din nou la absurditatea despre care tocmai citise: cum se poate ca un articol despre calculatoare să înceapă cu o frază atât de imbecilă: „Unde este Slovenia?”

Negăsind nimic mai interesant ca să-şi petreacă timpul, se hotărî să citească articolul până la sfârşit, şi iată ce descoperi: că jocul cu pricina fusese produs, datorită mâinii de lucru mai ieftine, în Slovenia, ţara aceea ciudată despre care s-ar părea că nimeni nu ştie unde se află, cu excepţia celor care trăiesc în ea. Cu câteva luni în urmă, cu prilejul lansării produsului, firma producătoare franceză dăduse o petrecere pentru jurnalişti din toată lumea, într-un castel din Bled.

Veronika îşi aminti că auzise ceva despre acea petrecere, care fusese un eveniment aparte în oraş: nu numai datorită redecorării castelului pentru a se apropia cât mai mult de ambianţa medievală a acelui CD-Rom, dar şi prin polemica dezlănţuită ulterior în presa locală: fuseseră invitaţi ziarişti germani, francezi, italieni, spanioli, dar niciunul sloven.

Corespondentul lui Homme, care vedea pentru prima oară Slovenia, fără îndoială cu toate cheltuielile acoperite, şi care era hotărât să-şi petreacă timpul tăifăsuind cu ceilalţi ziarişti, spunând lucruri presupus interesante, mâncând şi bând pe gratis la castel, decise să-şi înceapă materialul cu o glumă cât mai pe gustul intelectualilor sofisticaţi din ţara lui. Trebuie să le fi şi povestit amicilor săi din redacţie unele relatări neverosimile despre obiceiurile locale sau despre felul rudimentar de-a se îmbrăca al femeilor slovene.

Treaba lui. Veronika era pe moarte, şi preocupările ei ar fi trebuit să fie altele, să ştie de pildă dacă există viaţă după moarte sau la ce oră avea să-i fie găsit cadavrul. Cu toate astea, sau poate tocmai din cauza hotărârii importante pe care o luase, articolul acela o nemulţumea.

Privi pe fereastra mânăstirii care dădea în mica piaţă din Ljubljana. „Dacă habar n-au unde e Slovenia, Ljubljana trebuie să fie un mit”, gândi ea. Ca Atlantida sau Lemuria sau continentele dispărute ce umplu imaginaţia oamenilor. Nimeni, nicăieri în lume, n-ar începe un articol cu întrebarea unde e muntele Everest, chiar dacă n-ar fi fost niciodată acolo. În schimb, în plină Europă, un ziarist de la o revistă importantă nu se jenează să pună o întrebare de genul acesta, deoarece era sigur ca majoritatea cititorilor săi habar n-aveau unde este Slovenia. Şi cu atât mai puţin Ljubljana, capitala ei.

Atunci descoperi Veronika un mijloc de a-şi petrece timpul, după ce se scurseseră zece minute fără să observe încă nici o schimbare în organismul său. Ultimul act al vieţii ei avea să fie o scrisoare către acea revistă, cu explicaţia că Slovenia este una din cele cinci republici rezultate din divizarea fostei Iugoslavii.

Avea să-şi lase scrisoarea ca pe biletul ei de sinucidere. Altfel, nu avea să dea nici o explicaţie despre adevăratele motive ale morţii sale.

Când aveau să-i găsească trupul, aveau să tragă concluzia că-şi luase zilele din pricină că o revistă nu ştia unde e ţara

ei. O pufni râsul la gândul de a vedea o polemică în ziare, cu voci în favoarea sau împotriva sinuciderii ei spre onoarea cauzei naţionale. Şi rămase impresionată de rapiditatea cu care îşi putea schimba ideile, de vreme ce cu câteva clipe mai devreme gândise exact contrariul, lumea şi problemele geografice nu o mai interesau nici cât negru sub unghie.

Compuse scrisoarea. Momentul de bună dispoziţie o făcu să nutrească alte gânduri în privinţa obligaţiei de a muri, dar apucase să ia pastilele, era prea târziu ca să se mai răzgândească.

Oricum, avusese şi înainte momente de bună dispoziţie ca acestea şi zilele nu şi le lua pentru că ar fi fost o femeie tristă, plină de amărăciune, trăind sub o permanentă depresie. Îşi petrecuse multe după-amieze din viaţă, hoinărind veselă pe străzile din Ljubljana sau privind, de la fereastra camerei sale din mânăstire, zăpada care cădea în mica piaţă cu statuia poetului. O dată rămăsese aproape o lună într-o stare parcă de plutire, din pricină că un necunoscut, în mijlocul acelei pieţe, îi dăruise o floare.

Era încredinţată că este o persoană absolut normală. Hotărârea de a muri se întemeia pe două motive foarte simple şi era sigură că, dacă avea să lase un bilet explicativ, multă lume avea să-i dea dreptate.

Primul motiv; totul în viaţa ei era uniform şi, tinereţea o dată dusă, nu mai puteau urma decât decăderea, bătrâneţea cu semnele ei ireversibile, apariţia bolilor, plecarea prietenilor. În sfârşit, dacă trăia mai departe, nu mai câştiga nimic; dimpotrivă, creşteau mult riscurile de a suferi.

Al doilea motiv era mai filosofic: Veronika citea ziare, se uita la televizor şi era la curent cu ce se întâmplă în lume. Totul mergea prost, şi ei nu-i stătea în putere să îndrepte situaţia, ceea ce-i producea o senzaţie de inutilitate totală.

În scurt timp însă avea să cunoască ultima experienţă din viaţă, care făgăduia să fie foarte diferită: moartea. Aşternu scrisoarea către revistă, apoi abandonă subiectul acesta şi

se concentră asupra unor lucruri mai importante şi mai adecvate împrejurării pe care o trăia, sau o murea, în clipa aceea.

Încercă să-şi imagineze cum e să mori, dar nu izbuti să ajungă la nici o concluzie.

Oricum, n-avea rost să-şi bată capul cu asta, avea să afle peste câteva minute.

Câte minute?

N-avea nici cea mai mică idee. Se bucura însă la perspectiva că avea să afle răspunsul la întrebarea pe care toţi şi-o puseseră: există Dumnezeu?

Spre deosebire de mulţi alţii, asta nu fusese marea dezbatere lăuntrică a vieţii sale. Sub fostul regim comunist, educaţia oficială spunea că viaţa ia sfârşit o dată cu moartea, şi până la urmă se deprinsese şi ea cu ideea asta.

Pe de altă parte, generaţia părinţilor şi a bunicilor ei continua să frecventeze Biserica, făcea rugăciuni şi pelerinaje şi avea cea mai absolută convingere că Dumnezeu acorda atenţie celor spuse de oameni.

La douăzeci şi patru de ani, după ce trăise tot ce i se îngăduise să trăiască, şi nu era puţin lucru, Veronika avea aproape certitudinea că totul se termină o dată cu moartea. De aceea optase pentru sinucidere: libertate, în sfârşit. Uitare pentru totdeauna.

În adâncul inimii îi stăruia însă îndoiala: şi dacă Dumnezeu există? Mii de ani de civilizaţie făcuseră din sinucidere un tabu, o insultă la adresa tuturor codurilor religioase: omul luptă ca să supravieţuiască, iar nu ca să se dea bătut. Rasa umană trebuie să procreeze. Societatea are nevoie de mână de lucru. Unui cuplu conjugal îi e necesară o raţiune ca să rămână împreună, chiar şi după ce dragostea încetează, iar o ţară are nevoie de soldaţi, politicieni şi artişti.

„Dacă Dumnezeu există, ceea ce eu, sincer vorbind, nu cred, El pricepe fără doar şi poate că există o limită a capacităţii de înţelegere omeneşti. A creat El însuşi confuzia asta, în care există mizerie, nedreptate, lăcomie,

singurătate. Intenţia lui a fost pesemne optimă, dar rezultatele sunt nule; dacă Dumnezeu există, El va fi generos cu creaturile care doresc să părăsească mai degrabă Pământul şi s-ar putea chiar să-şi ceară scuze pentru că ne-a obligat să ne facem veacul pe-aici.”

La naiba cu tabuurile şi superstiţiile. Mama ei, atât de credincioasă, zicea: Dumnezeu ştie trecutul, prezentul şi viitorul. Dacă aşa stăteau lucrurile, o adusese de la început pe lumea asta ştiind prea bine că ea va sfârşi prin a se sinucide, deci nu va fi şocat de gestul ei.

Veronika începu să simtă o uşoară greaţă, care i se accentuă rapid.

După câteva minute nici nu se mai putea concentra asupra pieţii de dincolo de fereastră. Ştia că era iarnă, trebuie să fi fost ceasurile patru după-amiaza, iar soarele asfinţea precipitat. Ştia că alţi inşi aveau să rămână în viaţă; chiar în clipa aceea, prin faţa ferestrei trecea un tânăr şi o văzu, fără să aibă însă nici cea mai mică idee că ea era pe moarte. Un grup de cântăreţi bolivieni (unde e Bolivia? De ce oare articolele din reviste nu pun şi întrebarea asta?) cântau în faţa statuii lui France Prešeren, marele poet sloven, care marcase profund sufletul poporului său.

Va reuşi oare să asculte până la sfârşit muzica din piaţă? Ar fi o amintire frumoasă din viaţa asta: asfinţitul, melodia care depăna visele din cealaltă parte a lumii, camera caldă şi confortabilă, băiatul frumos şi plin de viaţă care trecea şi, hotărându-se să se oprească, acum o privea. Dându-şi seama că medicamentul începea să-şi facă simţit efectul, era ultimul ins pe care-i era dat să-l vadă.

El zâmbi. Şi ea îi întoarse zâmbetul, nu avea nimic de pierdut. El îi făcu un semn; ea se prefăcu că se uită la altceva, în definitiv băiatul mergea prea departe. Descumpănit, el îşi văzu de drum, dând uitării pentru totdeauna chipul întrezărit la fereastră.

Dar Veronika se simţi bucuroasă văzând că, o dată mai mult, fusese dorită de cineva. Nu din lipsa dragostei îşi lua

acum viaţa. Nu pentru că i-ar fi lipsit afecţiunea din partea familiei, nici din pricina unor probleme financiare sau a unei boli incurabile.

Veronika se hotărâse să moară în acea după-amiază frumoasă din Ljubljana, cu muzicanţi bolivieni cântând în piaţă, cu un tânăr trecând prin faţa ferestrei sale, şi era mulţumită de ceea ce vedea cu ochii şi auzea cu urechile. Era însă şi mai mulţumită că nu mai trebuia să vadă aceleaşi lucruri încă treizeci, patruzeci sau cincizeci de ani, căci aveau să-şi piardă întreaga originalitate, transformându-se în tragedia unei vieţi în care totul se repetă, iar ziua de ieri e totdeauna la fel cu cea de mâine.

Stomacul începea acum să i se-agite, şi se simţea foarte rău. „Nostim, credeam că o supradoză de calmante mă va face să adorm numaidecât." Ceea ce se întâmpla însă era un ţiuit ciudat în urechi şi o senzaţie de vomă.

„Dacă vomit, nu mor."

Decise să dea uitării durerile de stomac, încercând să se concentreze asupra nopţii care se lăsa cu rapiditate, asupra bolivienilor, asupra persoanelor care începeau să-şi încuie magazinele şi să plece. Zgomotul din urechi îi devenea tot mai strident şi, pentru prima dată de când luase pastilele, Veronika se simţi cuprinsă de frică, o frică teribilă de necunoscut.

Nu ţinu însă mult. Apoi îşi pierdu cunoştinţa.

Când deschise ochii, Veronika nu gândi: „Acesta trebuie să fie cerul." Cerul n-ar folosi niciodată o lampă fluorescentă ca să lumineze spaţiul înconjurător, iar durerea, care-şi făcu apariţia o fracţiune de secundă mai târziu, era tipică pentru Pământ. Ah, durerea asta terestră, ea este unică, nu poate fi confundată cu nimic altceva.

Vru să se mişte, şi durerea i se intensifică. Apăruseră o serie de puncte luminoase, dar şi aşa Veronika înţelese mai departe că punctele cu pricina nu erau stele din Paradis, ci urmări ale suferinţei sale intense.

— Şi-a revenit – auzi un glas de femeie. Calci acum cu ambele picioare în iad, profită cât poţi.

Nu, nu era cu putinţă, glasul acela era o amăgire. Nu era iadul, fiindcă îi era foarte frig şi observa că din gură şi din nas îi ieşeau tuburi de plastic. Unul din ele, cel care-i intra în gât, îi producea o senzaţie de sufocare.

Vru să se mişte ca să şi-l scoată, dar braţele îi erau legate.

— Glumesc, nu e iadul – continuă glasul – este mai rău decât iadul unde, de altfel, eu nici n-am fost vreodată. E Villete.

În ciuda durerii şi a senzaţiei de sufocare, Veronika, într-o fracţiune de secundă, pricepu ce se întâmplase. Încercase să se sinucidă şi cineva venise la timp ca să o salveze. Putea să fi fost o călugăriţă, o prietenă care s-o fi hotărât să-şi facă apariţia pe neanunţate, cineva care-şi amintise să-i aducă ceva ce ea uitase de-a binelea că-i ceruse. Fapt e că supravieţuise şi se afla la Villete.

Villete, faimosul şi temutul azil de nebuni, care exista din 1991, anul independenţei ţării. Pe atunci, crezând că dezmembrarea fostei Iugoslavii avea să se facă prin mijloace paşnice (până la urmă, Slovenia se confruntase cu doar unsprezece zile de război), un grup de oameni de afaceri europeni obţinu licenţa de a instala un spital de boli mintale într-o fostă cazarmă, abandonată din pricina costurilor de întreţinere prea ridicate.

Curând după aceea, războaiele izbucniră; mai întâi în Croaţia, apoi în Bosnia. Oamenii de afaceri erau îngrijoraţi: banii pentru investiţie veniseră de la capitalişti risipiţi prin toată lumea, ale căror nume nici nu le ştiau, aşa încât era cu neputinţă să ia loc în faţa lor, să se justifice, să le ceară să aibă răbdare. Rezolvaseră problema recurgând la practici deloc recomandabile pentru un spital de psihiatrie, şi Villete ajunse să simbolizeze, pentru tânărul care abia ieşise dintr-un comunism tolerant, tot ce era mai rău în capitalism: era suficient să plăteşti ca să obţii un loc.

Multe persoane, când voiau să scape de vreun membru al familiei din cauza unor discuţii despre moşteniri (sau a unei comportări nedorite), cheltuiau o avere şi obţineau un certificat medical care permitea internarea copiilor sau părinţilor care le creau probleme. Alţii, ca să scape de datorii sau ca să-şi justifice anumite atitudini ce puteau duce la ani mulţi de închisoare, petreceau o vreme în ospiciu şi ieşeau eliberaţi de orice urmărire financiară sau judiciară.

Villete sau locul de unde nimeni nu evadase niciodată. Unde se amestecau adevăraţii nebuni, trimişi acolo de către justiţie sau de alte spitale, cu cei acuzaţi de nebunie sau care simulau demenţa. Rezultatul era o adevărată confuzie, şi presa publica tot timpul istorii despre proaste tratamente şi abuzuri, dar niciodată nu i se îngăduise să intre şi să vadă ce se petrecea cu adevărat acolo. Guvernul cerceta denunţurile, nu găsea dovezi, acţionarii ameninţau că vor da în vileag cât este de greu să faci investiţii externe acolo, iar instituţia izbutea să rămână în picioare, de fiecare dată mai puternică.

— Mătuşă-mea s-a sinucis acum câteva luni – continuă vocea feminină. A petrecut aproape opt ani fără să vrea să mai iasă din camera ei, mâncând, îngrăşându-se, fumând, luând calmante şi dormind cea mai mare parte din timp. Avea două fete şi un soţ pe care-l iubea.

Veronika încercă să-şi mişte capul în direcţia vocii, dar era imposibil.

— Am văzut-o reacţionând o singură dată: când soţul ei şi-a luat o amantă. Atunci a făcut scandaluri peste scandaluri, a pierdut câteva chile, a spart pahare şi, săptămâni de-a rândul, nu-şi lăsa vecinii să doarmă de ţipetele ei. Oricât ar părea de absurd, cred că a fost perioada ei cea mai fericită: lupta pentru ceva, se simţea vie şi capabilă să reacţioneze la provocarea ce i se ridica în cale.

„Şi ce-am eu de-a face cu asta?”, gândea Veronika, incapabilă să spună ceva. „Nu sunt mătuşa ei, nu am soţ!”

— Soţul şi-a părăsit în cele din urmă amanta – continuă femeia – mătuşă-mea, încetul cu încetul, a revenit la pasivitatea ei obişnuită. Într-o zi mi-a telefonat, spunându-mi că era dispusă să-şi schimbe felul de viaţă: renunţase la fumat. În aceeaşi săptămână, după ce mări numărul de calmante din cauza lipsei ţigărilor, îi înştiinţă pe toţi că era gata să se sinucidă.

Nimeni n-a crezut-o. Într-o dimineaţă, mi-a lăsat un mesaj pe robot, luându-şi rămas bun, şi s-a omorât cu gaze. I-am ascultat de mai multe ori mesajul: nu-i auzisem niciodată vocea atât de liniştită, atât de resemnată cu soarta ei. Zicea că nu este nici fericită, nici nefericită, şi de-aia nu mai putea suporta.

Veronika simţi compasiune pentru femeia care povestea întâmplarea şi care părea că încearcă să înţeleagă moartea mătuşii sale. Cum să-i judeci, într-o lume unde oamenii încearcă să supravieţuiască cu orice preţ, pe cei care se hotărăsc să moară?

Nimeni nu poate judeca. Fiecare cunoaşte doar o dimensiune a propriei suferinţe sau a lipsei totale de sens a vieţii lui. Veronika ar fi vrut să explice asta, dar tubul din gură o făcu să se înăbuşe, iar femeia îi sări în ajutor.

O văzu aplecându-se deasupra corpului ei legat, intubat, protejat împotriva propriei voinţe şi liberei sale decizii de a şi-l distruge. Îşi mişcă dintr-o parte-n alta capul, implorând-o din priviri să-i scoată tubul şi s-o lase în pace să moară.

— Eşti nervoasă – zise femeia – nu ştiu dacă-ţi pare rău sau dacă tot vrei să mori, da’ nici nu mă interesează. Ce mă interesează e să-mi fac datoria: în caz că pacientul se arată agitat, regulamentul cere să-i dau un sedativ.

Veronika încetă să se mai zbuciume, dar infirmiera îi şi făcea o injecţie în braţ. La puţin timp după aceea se întorcea într-o lume ciudată, fără vise, unde singurul lucru de care-şi mai amintea era faţa femeii pe care tocmai o văzuse: ochi verzi, păr castaniu şi un aer total distant, aerul cuiva care face lucrurile pentru că e obligat să le facă, fără

a se-ntreba niciodată de ce ordonă regulamentul una sau alta.

Paulo Coelho află despre povestea Veronikăi trei luni mai târziu, pe când cina într-un restaurant algerian de la Paris cu o prietenă slovenă, pe care o chema tot Veronika şi era fiica medicului-şef de la Villete.

Mai târziu, când se hotărî să scrie o carte pe subiectul acesta, se gândi să schimbe numele Veronikăi, prietena lui, ca să nu-l inducă în eroare pe cititor. Se gândi s-o numească Blaska sau Edwina sau Marietzjia sau cu orice alt nume sloven, şi sfârşi prin a se decide să păstreze numele reale. Când avea să se refere la Veronika, prietena lui, avea să o numească Veronika, prietena. Cât despre cealaltă Veronika, nu era nevoie să-i adauge nici un atribut, pentru că ea avea să fie personajul central al cărţii, şi oamenii s-ar simţi plictisiţi dacă ar fi obligaţi să citească mereu „Veronika, nebuna” sau „Veronika, cea care încercase să se sinucidă”. Oricum, atât el, cât şi Veronika, prietena lui, nu aveau să ia parte la poveste decât un scurt timp, cel de-acum.

Veronika, prietena lui, era îngrozită de ceea ce făcuse tatăl ei, mai cu seamă având în vedere că el era directorul unei instituţii care ţinea să fie respectată, iar ea lucra la o teză care trebuia să fie examinată de o comunitate academică tipică.

— Ştii de unde vine cuvântul „azil”? – îl întreba ea. Vine din Evul Mediu, de la dreptul pe care-l aveau oamenii de a-şi căuta refugiu în biserici, ca locuri sacre. Drept de azil, un lucru pe care-l înţelege orice persoană civilizată! Atunci cum e posibil ca tatăl meu, director al unui azil, să se poată purta astfel cu cineva?

Paulo Coelho vru să ştie în amănunt tot ce se întâmplase, deoarece avea un motiv serios ca să se intereseze de povestea Veronikăi.

Iar motivul era următorul: fusese şi el internat într-un azil, sau ospiciu, cum era denumirea mai cunoscută a acestui tip de spital. Şi asta nici măcar nu se întâmplase o singură

dată, ci de trei ori, în anii 1965, 1966 şi 1967. Locul unde se internase fusese Casa de Sănătate Dr. Eiras, din Rio de Janeiro.

Raţiunea internării îi rămăsese neînţeleasă până şi lui însuşi; poate că părinţii lui fuseseră derutaţi de comportamentul său aparte, între timid şi extrovertit, sau poate de dorinţa lui de a fi „artist”, ceva ce toţi cei din familie socoteau drept cel mai bun mijloc de a trăi marginalizat şi de a muri în mizerie.

Când se gândea la acea împrejurare – şi, în treacăt fie zis, rareori se gândea la ea – îi atribuia adevărata nebunie medicului care acceptase să-l interneze într-un ospiciu fără nici un motiv concret (cum se întâmplă în orice familie, tendinţa e de a arunca vina pe ceilalţi şi de-a afirma cu toată tăria că părinţii nu au ştiut ce fac, atunci când luaseră o hotărâre atât de drastică).

Paulo râse când află de ciudata scrisoare pe care o lăsase Veronika ziarelor, plângându-se de faptul că o revistă franceză nu ştia nici măcar unde este Slovenia.

— Nimeni nu se omoară pentru aşa ceva.

— Tocmai de-asta, scrisoarea n-a avut nici un rezultat – zise, stânjenită, Veronika, prietena lui. Chiar ieri, când m-am înregistrat la hotel, au crezut că Slovenia ar fi un oraş din Germania.

Este o istorie foarte familiară, gândi el, de vreme ce mulţi străini consideră că oraşul argentinian Buenos Aires e capitala Braziliei.

Dincolo însă de faptul de a trăi într-o ţară pe care străinii o complimentau bucuros pentru frumuseţea capitalei (care rămânea în ţara vecină), Paulo Coelho avea în comun cu Veronika faptul deja consemnat aici, dar pe care e bine să-l rememorăm: şi el fusese internat într-un sanatoriu de bolnavi psihici, „de unde n-ar mai fi trebuit să iasă niciodată”, după cum comentase odată prima lui soţie.

Dar ieşi. Şi când părăsi casa de Sănătate Dr. Eiras pentru ultima oară, hotărât să nu se mai întoarcă niciodată acolo,

făcuse două promisiuni: a) jură că avea să scrie despre această temă; b) jură să aştepte ca părinţii lui să nu mai fie în viaţă înainte de a se ocupa public de acest subiect, întrucât nu voia să-i rănească, de vreme ce amândoi tot îşi petrecuseră mulţi ani din viaţă învinuindu-se pentru ceea ce făcuseră.

Mama sa murise în 1993. Dar tatăl său, care în 1997 împlinise 84 de ani, deşi avea un emfizem pulmonar fără să fi fumat niciodată, deşi se hrănea doar cu mâncare congelată din pricină că nu izbutea să găsească o femeie de serviciu care să-i suporte maniile, continua să trăiască, bucurându-se de deplinătatea facultăţilor lui mintale şi de sănătate.

Aşa încât, auzind povestea Veronikăi, descoperi un mod de a vorbi despre această temă, fără a-şi încălca legământul. Deşi nu se gândise niciodată să se sinucidă, cunoştea nemijlocit universul unui azil psihiatric – tratamentele, relaţiile dintre medici şi pacienţi, confortul şi anxietatea şederii într-un loc ca acela.

Să-i lăsăm, aşadar, pe Paulo Coelho şi pe Veronika, prietena lui, să iasă definitiv din cartea de faţă şi să continuăm istoria.

Veronika nu ştia cât timp dormise. Îşi amintea că se trezise la un moment dat – tot cu tuburile de supravieţuire din gură şi din nas – auzind un glas care zicea: „Vrei să te masturbez?”

Acum însă, privind cu ochii larg deschişi camera din juru-i, nu ştia dacă fusese ceva real sau o halucinaţie. Afară de amintirea asta, nu izbutea să-şi aducă aminte de nimic altceva.

Tuburile fuseseră scoase. Dar mai avea ace înfipte peste tot pe corp, fire conectate în zona inimii şi a capului, iar braţele tot legate. Era goală, acoperită doar cu un cearceaf, şi-i era frig, dar se hotărî să nu se plângă. Micul ambient, înconjurat de perdele verzi, era ocupat de aparatele Secţiei

de Terapie Intensivă, patul în care zăcea şi un scaun alb pe care şedea o infirmieră cufundată în lectura unei cărţi.

Femeia, de astă dată, avea ochii negri şi părul castaniu. Chiar şi aşa, Veronika se întreba dacă nu era aceeaşi persoană cu care stătuse de vorba acum câteva ore – sau zile?

— Puteţi să-mi dezlegaţi braţele?

Infirmiera ridică privirea, răspunse cu un „nu” sec şi se întoarse la cartea ei.

Sunt vie, gândi Veronika. O să reiau totul de la capăt. Trebuie să stau câtva timp aici, până când se va constata că sunt perfect normală. Apoi îmi vor face ieşirea din spital şi voi revedea străzile din Ljubljana, piaţa rotundă, podurile, oamenii care trec pe străzi ducându-se şi întorcându-se de la lucru.

Cum oamenii au întotdeauna tendinţa să-i ajute pe ceilalţi – doar ca să se simtă mai buni decât sunt în realitate – îmi vor da din nou postul de la bibliotecă. Cu timpul, voi reîncepe să frecventez aceleaşi baruri şi cluburi de noapte, voi sta de vorbă cu prietenii mei despre injustiţiile şi problemele lumii, voi merge la cinema, mă voi plimba pe malul lacului.

Întrucât am preferat pastilele, nu sunt mutilată: sunt tot tânără, frumoasă, inteligentă şi nu voi avea – după cum n-am avut niciodată – dificultăţi să-mi găsesc prieteni. O să facem dragoste la ei acasă sau în pădure, o să am o anumită plăcere, dar, curând după orgasm, îmi va reveni senzaţia de vid. N-o să prea mai avem despre ce vorbi, şi atât el, cât şi eu ştim un lucru: vine momentul când ne vom găsi scuze unul pentru altul – „e târziu” sau „mâine trebuie să mă trezesc devreme” – şi ne vom despărţi cât mai repede cu putinţă, evitând să ne privim în ochi.

Mă-ntorc în camera mea închiriată din mânăstire. Încerc să citesc o carte, dau drumul la televizor ca să văd aceleaşi programe dintotdeauna, potrivesc ceasul deşteptător ca să mă trezesc exact la aceeaşi oră la care m-am trezit şi cu o zi

înainte, repet mecanic aceleaşi sarcini care-mi sunt încredinţate la bibliotecă. Mănânc sandviciul în grădina din faţa teatrului, şezând pe aceeaşi bancă, alături de alte persoane care şi ele aleg aceeaşi bancă pentru a-şi lua gustarea de prânz, care au aceeaşi privire goală, dar se prefac că sunt preocupate de lucruri extrem de importante.

Apoi mă întorc la lucru, ascult comentarii despre cine iese cu cine, cine suferă şi de ce anume, cum a plâns cutare din cauza soţului – şi rămân cu sentimentul că sunt privilegiată, sunt frumoasă, am o slujbă, îmi aleg iubitul pe care mi-l doresc. Şi aşa, la sfârşitul zilei mă-ntorc în baruri, şi totul începe din nou.

Mama, care trebuie să fie foarte îngrijorată de tentativa mea de sinucidere, o să-şi revină din sperietură şi o să mă-ntrebe iarăşi ce-o să fac cu viaţa mea, de ce nu sunt la fel cu ceilalţi, că lucrurile nu sunt chiar atât de complicate cum cred eu că sunt. „Uită-te la mine, de exemplu, sunt căsătorită de-atâţia ani cu tatăl tău, şi m-am străduit să-ţi dau cea mai bună educaţie şi cele mai bune exemple posibile.”

Într-o bună zi mă satur s-o tot aud repetând aceleaşi lucruri şi, ca să-i fac plăcere, mă mărit cu un bărbat pe care mă oblig să-l iubesc. Eu şi cu el o să găsim în cele din urmă un mod de a visa împreună la viitorul nostru, la casa de vacanţă, la copii, la viitorul copiilor noştri. În primul an vom face multă dragoste, mai puţină în al doilea, iar începând cu al treilea an oamenii se gândesc pesemne la sex o dată la două săptămâni şi-şi traduc gândul în faptă abia o dată pe lună. Mă voi sili să accept situaţia şi mă voi întreba cu ce-am greşit – de vreme ce nu mai izbutesc să-i trezesc interesul faţă de mine, şi el îşi duce viaţa stând de vorbă cu prietenii ca şi cum ei ar fi cu adevărat lumea lui.

Când căsătoria ar mai atârna doar de un fir de păr, o să rămân gravidă. O să avem un copil, o să petrecem câtva timp mai apropiaţi unul de altul, iar apoi situaţia va redeveni cum a fost mai înainte.

Atunci voi începe să mă-ngraş ca mătuşa infirmierei de azi – sau de acum câteva zile, nu prea ştiu. Şi voi începe să ţin regim, învinsă sistematic, în fiecare zi, în fiecare săptămână, de greutatea care se-ncăpăţânează să crească în pofida oricărui control. Ajunsă aici, voi lua acele droguri magice ca să nu intru în depresie – şi voi mai avea câţiva copii, în nopţi de dragoste care trec în plus şi atât de repede. Le voi spune tuturora că raţiunea vieţii mele sunt copiii, adevărul fiind însă că ei îmi pretind ca viaţa mea să fie raţiunea lor de a trăi.

Oamenii ne vor socoti totdeauna un cuplu fericit şi nimeni nu va şti câtă singurătate, câtă amărăciune, câtă renunţare se află îndărătul oricărei aparenţe de fericire.

Până ce, într-o zi, când soţul meu îşi va lua prima amantă, eu voi face scandal ca mătuşa infirmierei sau mă voi gândi iarăşi să mă sinucid. Voi fi însă bătrână şi laşă, cu doi, trei copii care au nevoie de ajutorul meu, şi trebuie să-i cresc, să-i pun pe picioarele lor – înainte de a fi capabilă să las totul baltă. Nu mă voi sinucide: voi face scandal, voi ameninţa că plec cu copiii. El, ca orice bărbat, va da înapoi, va zice că mă iubeşte şi că aşa ceva nu se va mai repeta. Nu-i va trece niciodată prin cap că, şi dacă m-aş hotărî să plec atunci, singura soluţie ar fi să mă întorc la părinţii mei acasă şi să rămân acolo tot restul vieţii, trebuind s-o ascult toată ziua pe mama cum se plânge că am pierdut un prilej unic de-a fi fericită, că el era totuşi un soţ cum nu se poate mai bun, în ciuda micilor lui defecte, că copiii mei vor suferi mult din cauza despărţirii noastre.

După doi, trei ani, se va ivi altă femeie în viaţa lui. Am să aflu – fiindcă i-am văzut sau fiindcă mi-a spus cineva – dar de astă dată mă prefac că nu ştiu. Mi-am cheltuit toată energia luptând împotriva primei amante, nu mai am resurse, e mai bine să accept viaţa aşa cum este ea în realitate şi nu cum îmi închipuiam eu că ar fi. Mama avea dreptate.

El va continua să fie drăguţ cu mine, eu îmi voi continua munca la bibliotecă, cu sandviciurile mele în piaţa teatrului, cu cărţile mele pe care nu izbutesc niciodată să le termin de citit, cu programele de televiziune care vor fi la fel şi peste zece, douăzeci, cincizeci de ani.

E drept că-mi voi mânca sandviciurile cu un sentiment de vinovăţie, fiindcă mă îngraş; şi nu voi mai merge în baruri, fiindcă am un soţ care mă aşteaptă acasă la noi ca să-ngrijesc doi copii.

După asta, îmi rămâne să aştept ca micuţii să crească şi să-mi petrec fiecare zi gândindu-mă la sinucidere, fără a avea curajul s-o fac. Într-o bună zi, ajung la concluzia că viaţa e aşa cum e, nu mai merge, nimic nu se va schimba. Şi o accept.

Veronika şi-a încheiat monologul interior şi şi-a făcut o promisiune; nu va ieşi din Villete în viaţă. Era preferabil să termine cu toate acum, cât mai avea curaj şi sănătate ca să moară.

Adormi şi se trezi de mai multe ori, observând că numărul aparatelor se reducea la rându-i, căldura corpului îi creştea şi chipul infirmierelor se schimba – dar totdeauna era cineva lângă ea. Perdelele verzi lăsau să treacă sunetul plânsului cuiva, gemete de durere sau voci care şopteau diverse lucruri pe un ton calm şi tehnic. Din când în când zbârnâia în depărtare câte un aparat şi auzea paşi grăbiţi pe culoar. Atunci vocile îşi pierdeau tonul tehnic şi calm şi deveneau încordate, dând ordine rapide.

Într-unul din momentele ei de luciditate, o infirmieră o întrebă:

— Nu vreţi să ştiţi cum staţi?

— Ştiu cum stau – răspunse Veronika. Şi nu mă refer la ce vedeţi dumneavoastră în corpul meu, ci la ce se petrece în sufletul meu.

Infirmiera încercă să mai converseze un pic, dar Veronika se prefăcu că doarme.

Pentru prima oară, când deschise ochii, observă că schimbase locul – se afla într-o încăpere care părea a fi un salon mare. Mai avea în braţ acul de la un flacon cu ser perfuzabil – dar toate celelalte fire şi ace fuseseră înlăturate.

Un medic înalt, cu tradiţionalul halat alb în contrast cu părul şi mustaţa vopsite în negru, stătea în picioare, la patul ei. Lângă el, un tânăr stagiar ţinea un bloc de scris şi lua note.

— De cât timp sunt aici? – întrebă ea, observând că vorbea cu oarecare dificultate, fără a izbuti să pronunţe corect cuvintele.

— De două săptămâni în salonul acesta, după cinci zile în Secţia de Urgenţă – răspunse cel mai bătrân. Şi mulţumiţi-i lui Dumnezeu că mai sunteţi aici.

Cel mai tânăr păru surprins, ca şi cum această ultimă frază s-ar fi potrivit exact cu realitatea. Veronika, numaidecât, îi remarcă reacţia, şi instinctele i se ascuţiră: trecuse oare mai mult timp? Aici o pândea oare vreun risc? Începu să dea atenţie fiecărui gest, fiecărei mişcări ale celor doi; ştia că era inutil să pună întrebări, nu i-ar spune niciodată adevărul – dar, dacă ar fi deşteaptă, ar putea pricepe ce se întâmplă.

— Spuneţi-mi numele, adresa, starea civilă şi data naşterii dumneavoastră – continuă cel mai în vârstă.

Veronika îşi ştia numele, starea civilă şi data naşterii, dar observă că în memoria ei erau spaţii albe: nu reuşea să-şi amintească deloc adresa.

Medicul îi proiectă o lanternă în ochi şi o examină prelung, în tăcere. Cel mai tânăr făcu acelaşi lucru. Amândoi schimbară câteva priviri, care nu semnificau absolut nimic.

— I-aţi spus infirmierei din schimbul de noapte că nu ştim să vă vedem sufletul? – întrebă cel mai tânăr.

Veronika îşi amintea acum. Îi era greu să ştie prompt cine era şi ce făcea acolo.

— Vi s-a indus permanent somnul cu ajutorul calmantelor, şi asta vă poate afecta oarecum memoria. Vă rog, trebuie să ne răspundeţi la toate întrebările.

Şi medicii începură un chestionar absurd, vrând să ştie care sunt ziarele importante din Ljubljana, cine este poetul a cărui statuie se află în piaţa principală (ah, n-ar uita niciodată aşa ceva, orice sloven poartă imaginea lui Prešeren gravată în suflet), culoarea părului mamei sale, numele colegilor de la locul de muncă, cărţile cele mai solicitate la bibliotecă.

Pentru început, Veronika se gândi să nu răspundă – memoria îi era în continuare confuză. Dar, pe măsură ce chestionarul avansa, ea reconstruia cele uitate. La un moment dat, îşi aminti că acum se afla într-un ospiciu, şi nebunii nu au nici o obligaţie de-a fi coerenţi, dar, pentru binele ei şi ca să-i ţină pe doctori lângă ea, spre a vedea dacă izbuteşte să afle ceva mai mult despre starea ei, începu să facă un efort mental. Pe măsură ce cita nume şi fapte, nu-şi recupera doar memoria, ci şi personalitatea, dorinţele, modul propriu de a vedea viaţa. Ideea sinuciderii, care de dimineaţă păruse îngropată sub multe straturi de sedative, revenea iarăşi la suprafaţă.

— E bine – zise cel mai în vârstă, la sfârşitul chestionarului.

— Cât timp voi mai rămâne aici?

Cel mai tânăr îşi plecă privirea şi ea simţi că totul rămăsese suspendat în aer, ca şi cum, o dată cu răspunsul la acea întrebare, s-ar fi scris o nouă istoric a vieţii ei şi nimeni n-ar mai fi reuşit s-o modifice.

— Poţi să-i spui – făcu doctorul mai în vârstă. Mulţi pacienţi au auzit deja zvonurile şi ea va afla până la urmă într-un fel sau altul; e cu neputinţă să ţii secrete în clădirea asta.

— Bine, singură v-aţi decis soarta – suspină tânărul, măsurându-şi fiecare cuvânt. Aflaţi atunci consecinţele actului dumneavoastră: în timpul comei provocate de

narcotice, inima v-a fost afectată iremediabil. S-a produs o necroză în ventriculul…

— Vorbeşte mai pe-nţeles – zise doctorul mai în vârstă. Mergi la subiectul care o interesează.

— Inima v-a fost iremediabil afectată. Şi ea va înceta să bată în scurt timp.

— Ce-nseamnă asta? – întrebă ea, speriată.

— Faptul că inima încetează să mai bată înseamnă un singur lucru: moartea fizică. Nu ştiu care sunt convingerile dumneavoastră religioase, dar…

— Peste cât timp mi se va opri inima? – îl întrerupse Veronika.

— Cinci zile, o săptămână cel mult.

Veronika îşi dădu seama că, dincolo de aparenţe şi de comportamentul profesional, dincolo de aerul preocupat, tânărul vorbea cu o imensă plăcere. Ca şi cum ea şi-ar fi meritat pedeapsa şi le-ar fi slujit drept exemplu tuturor celorlalţi.

De-a lungul întregii sale vieţi, Veronika observase că extrem de mulţi oameni dintre cunoscuţii ei comentau grozăviile vieţii altuia ca şi cum ar fi fost foarte preocupaţi să-l ajute, dar de fapt se complăceau în suferinţa celorlalţi, deoarece asta îi făcea să creadă că erau fericiţi, că viaţa fusese generoasă cu ei. Detesta acest gen de oameni: n-avea să-i dea junelui nici o şansă de a se bucura de starea ei, doar ca să-şi ascundă propriile-i frustrări.

Continuă să-l privească fix în ochi. Şi zâmbi.

— Deci n-am murit.

— Nu – fu răspunsul. Dar plăcerea de a da veşti tragice dispăruse.

Noaptea începu totuşi să simtă frica. Una era acţiunea rapidă a pastilelor, alta să aştepţi moartea vreme de cinci zile, o săptămână – după ce trecuse deja prin tot ce era posibil.

Îşi petrecuse viaţa aşteptând mereu ceva: pe tatăl ei să se întoarcă de la lucru, scrisoarea iubitului care nu mai sosea,

examenele de la sfârşitul anului, trenul, autobuzul, convorbirea telefonică, vacanţa, sfârşitul vacanţei. Acum trebuia să aştepte moartea, care venea la o dată fixă.

„Doar mie mi se putea întâmplă una ca asta. În mod normal, oamenii mor exact în ziua în care îşi închipuie că n-au să moară."

Trebuie să iasă de-acolo şi să facă rost de alte pastile. Dacă nu reuşea şi dacă unica soluţie ar fi fost să se arunce de pe o clădire înaltă din Ljubljana, avea s-o facă: încercase să-şi cruţe părinţii de o suferinţă în plus, dar acum nu mai avea de ales.

Privi în jur. Toate paturile erau ocupate şi bolnavele dormeau, unele sforăiau tare. Ferestrele aveau gratii. La capătul dormitorului era o mică lampă aprinsă, umplând spaţiul cu umbre stranii şi permiţând ca salonul să fie permanent supravegheat. Lângă lampă, o femeie citea o carte.

„Infirmierele astea trebuie să fie foarte culte. Citesc întruna."

Patul Veronikăi era cel mai depărtat de uşă, între ea şi femeie erau încă vreo douăzeci de paturi. Se ridică anevoie, deoarece, dacă dădea crezare spuselor doctorului, de aproape trei săptămâni nu se mai dăduse jos. Infirmiera ridică privirea şi văzu că tânăra se apropia ducându-şi flaconul de ser.

— Vreau să mă duc la toaletă – şopti ea, de teamă să nu le trezească pe celelalte nebune.

Femeia, cu un gest neglijent, îi arătă către o uşă. Mintea Veronikăi lucra rapid, căutând în toate colţurile o ieşire, o breşă, un mod de-a pleca de-acolo. „Trebuie să procedez cu rapiditate, deoarece ei cred că sunt încă slăbită, incapabilă să acţionez."

Privi cu atenţie în jur. Toaleta era o cămăruţă fără uşă. Dacă ar fi vrut să iasă de acolo, ar fi trebuit s-o înşface pe femeia de pază şi, dominând-o, să-i ia cheia, dar era prea slăbită pentru aşa ceva.

— Aici e o închisoare? – o întrebă ea pe femeia-paznic, care îşi întrerupsese lectura şi-i supraveghea acum toate mişcările.

— Nu. Un ospiciu.

— Nu sunt nebună.

Femeia râse.

— Exact asta zic toţi aici.

— Bine. Atunci sunt nebună. Ce-nseamnă să fii nebun?

Femeia îi spuse Veronikăi că nu trebuia să stea prea mult timp în picioare şi-o trimise înapoi în pat.

— Ce-nseamnă să fii nebun? – insistă Veronika.

— Întreabă-l mâine pe doctor. Şi du-te la culcare acum, că de nu, vrei, nu vrei, va trebui să-ţi fac un calmant.

Veronika se supuse. Pe drumul de întoarcere, o auzi pe ocupanta unuia din paturi şoptindu-i: „Nu ştii ce este un nebun?”

O clipă, se gândi să nu răspundă: nu voia să-şi facă prieteni, să-şi dezvolte un cerc social, să-şi găsească aliaţi pentru o mare răscoală în masă. Avea o singură idee fixă: moartea. Dacă nu va fi posibil să evadeze, tot o să găsească un mod de a se omorî chiar acolo, cât mai repede cu putinţă.

Femeia repetă însă aceeaşi întrebare pe care i-o pusese şi ea supraveghetoarei.

— Nu ştii ce este un nebun?

— Cine sunteţi?

— Mă cheamă Zedka. Du-te la patul dumitale. Pe urmă, când supraveghetoarea o să creadă că te-ai culcat, târăşte-te pe duşumea şi vino pân-aici.

Veronika se-ntoarse la locul ei şi aşteptă ca supraveghetoarea să se cufunde iarăşi în cartea ei. Ce înseamnă un nebun? Nu avea nici cea mai mică idee, deoarece cuvântul ăsta era folosit într-un mod total anarhic: se zicea, de pildă, că unii sportivi sunt nebuni pentru că vor să doboare recorduri. Sau că artiştii sunt nebuni, fiindcă duc o viaţă incertă, neobişnuită, diferită de toate cele

„normale”. Pe de altă parte, Veronika apucase să vadă mulţi oameni mergând pe străzile din Ljubljana, îmbrăcaţi sumar iarna, vestind sfârşitul lumii, împingând cărucioare de la vreun supermagazin, pline cu desagi şi boarfe.

Nu-i era somn. După spusele medicului, dormise aproape o săptămână, excesiv de mult pentru cineva deprins cu o viaţă fără mari emoţii, dar cu orare stricte de odihnă. Ce este un nebun? Ar fi poate mai bine să-l întrebe pe unul din ei.

Veronika se ghemui pe jos, îşi scoase acul din braţ şi se duse unde stătea Zedka, încercând să nu dea atenţie stomacului care începea să i se întoarcă pe dos; nu ştia dacă greaţa era urmarea inimii ei slăbite sau a efortului pe care-l făcea.

— Nu ştiu ce este un nebun – şopti Veronika. Eu însă nu sunt. Sunt o sinucigaşă ratată.

— Nebun este cine trăieşte în propria-i lume. Ca schizofrenicii, psihopaţii, maniacii. Sau persoanele care sunt diferite de celelalte.

— Ca dumneata?

— Totuşi – continuă Zedka, prefăcându-se că nu auzise comentariul ei – trebuie c-ai auzit vorbindu-se despre Einstein care zicea că nu există nici timp, nici spaţiu, ci doar o combinaţie între ele. Sau despre Columb, care susţinea că de cealaltă parte a oceanului nu era un abis, ci un continent. Sau despre Edmund Hillary, care susţinea că omul poate ajunge în vârful Everestului. Sau despre Beatleşi, care au făcut o muzică diferită şi s-au îmbrăcat cu totul altfel decât lumea din vremea lor. Toţi aceşti inşi – şi alţii cu miile – trăiau şi ei în lumea lor.

„Nebuna asta spune lucruri pline de sens”, gândi Veronika, amintindu-şi de poveştile pe care i le spunea maică-sa, despre sfinţi care susţineau că stăteau de vorbă cu Isus şi cu Fecioara Maria. Trăiau şi ei într-o lume aparte?

— Am văzut odată cum pe străzile Ljubljanei, pe când termometrul arăta minus cinci grade, trecea o femeie

îmbrăcată cu o rochie roşie decoltată adânc, cu ochii sticloşi. Am crezut că era beată şi m-am oferit s-o ajut, dar ea mi-a refuzat haina.

— Poate că în lumea ei era primăvară şi corpul îi era încălzit de dorinţa după cineva pe care-l aştepta. Chiar dacă acel cineva exista doar în delirul ei, avea şi ea dreptul să trăiască şi să moară după placul ei, nu crezi?

Veronika nu ştia ce să zică, dar cuvintele acelei femei nebune i se păreau rezonabile. Cine ştie, nu cumva chiar ea fusese femeia pe care o văzuse pe jumătate goală pe străzile Ljubljanei?

— Am să-ţi spun o poveste – zise Zedka. Un mare vrăjitor, vrând să distrugă un regat, a turnat o băutură vrăjită în puţul de unde beau toţi locuitorii lui. Oricine bea din apa aceea înnebunea.

A doua zi de dimineaţă, a băut din ea toată populaţia şi toţi şi-au pierdut minţile, afară de rege, care avea un puţ doar pentru el şi pentru familia lui, la care vrăjitorul nu putea să ajungă. Alarmat, regele a încercat să ţină în frâu poporul, luând o serie de măsuri de siguranţă şi de sănătate publică: dar poliţaii şi inspectorii băuseră din apa otrăvită şi socoteau că deciziile regelui erau o absurditate, hotărând să nu le respecte cu nici un chip.

Când luară cunoştinţă de acele decrete, locuitorii regatului rămaseră încredinţaţi că suveranul înnebunise, şi acum scria lucruri fără sens. Strigând, o porniseră spre castel şi-i ceruseră să abdice.

Disperat, regele a fost de acord să părăsească tronul, dar regina l-a oprit, zicând: „Să mergem acum şi noi până la fântână şi să bem din ea. Astfel vom fi şi noi la fel ca ei.”

Zis şi făcut: regele şi regina au băut din apa nebuniei şi-au început numaidecât să îndruge lucruri fără noimă. Supuşii lor s-au căit pe loc de vreme ce regele dovedea atâta înţelepciune, de ce să nu-l lase să-şi cârmuiască ţara?

Şi ţara a trăit mai departe în pace, deşi locuitorii ei se comportau în chip foarte diferit de vecinii lor. Regele a

putut să cârmuiască până la sfârşitul zilelor sale.

Veronika râse.

— Dumneata nu pari nebună – zise ea.

— Ba sunt, deşi mă aflu sub tratament, întrucât cazul meu este simplu: e suficient să primesc în organism o anumită substanţă chimică de care duc lipsă. Sper însă ca substanţa asta să-mi rezolve doar problema depresiei cronice; vreau sa rămân nebună, să-mi trăiesc viaţa aşa cum visez eu, nu cum doresc ceilalţi. Ştii ce există acolo, afară, dincolo de zidurile de la Villete?

— Oameni care au băut din acelaşi puţ.

— Exact – zise Zedka. Ei cred că sunt normali, pentru că toţi fac acelaşi lucru. Am să mă prefac că am băut şi eu din apa aceea.

— Eu am şi băut, şi tocmai asta e problema mea. N-am avut niciodată depresie, nici mari bucurii sau tristeţi care să ţină mult timp. Problemele mele sunt aceleaşi ca ale tuturor oamenilor.

Zedka rămase o vreme tăcută.

— Dumneata ai să mori, aşa ni s-a spus.

Veronika ezită o clipă: putea să aibă oare încredere în străina aceea?

— Doar peste vreo cinci, şase zile. Mă tot gândesc dacă există un mijloc ca să mor mai înainte. Dacă dumneata sau altcineva de-aici ar reuşi să procure alte pastile, sunt sigură că inima mea n-ar mai rezista de data asta. Trebuie să înţelegi cât e de groaznic să stau în aşteptarea morţii, trebuie să mă ajuţi.

Înainte ca Zedka să-i poată da răspunsul, infirmiera apăru cu o injecţie.

— Pot să ţi-o fac chiar eu – zise ea. Sau, dacă vrei altminteri, îi pot chema pe gardienii de-afară ca să m-ajute.

— Nu-ţi risipi energia fără rost – zise Zedka, adresându-se Veronikăi. Economiseşte-ţi forţele, dacă vrei să obţii ce mi-ai cerut.

Veronika se ridică, se întoarse în patul ei şi-o lăsă pe infirmieră să-şi facă treaba.

A fost prima ei zi normală într-un azil de nebuni. Ieşi din secţie, luă cafeaua în marea sală de mese unde bărbaţii şi femeile mâncau împreună. Observă că, spre deosebire de ce se arăta în filme – scandaluri, urlete, bolnavi care făceau gesturi demenţiale – totul părea învăluit într-o aură de tăcere opresivă; părea că nimeni nu dorea să-şi împartă lumea interioară cu nişte străini.

După cafea (acceptabilă, nu puteai critica mesele bazându-te doar pe reputaţia cum nu se poate mai proastă a spitalului Villete) ieşiseră cu toţii să facă o baie de soare. La drept vorbind, nu era pic de soare – temperatura era sub zero, iar grădina era acoperită de zăpadă.

— Nu mă aflu aici ca să-mi apăr viaţa, ci ca să mi-o pierd – îi spuse Veronika unuia dintre infirmieri.

— Chiar şi-aşa, tot trebuie să ieşi pentru baia de soare.

— Nebuni sunteţi voi: nici nu e soare!

— E însă lumină, şi ea contribuie la calmarea pacienţilor. Din nefericire, iarna noastră ţine mult; dacă n-ar fi aşa, am avea mai puţin de lucru.

Era inutil să mai discute: ieşi, se plimbă niţel, privind peste tot în jurul ei şi căutând pe ascuns un mod de evadare. Zidul era înalt, aşa cum pretindeau constructorii vechilor cazarme, dar gheretele pentru santinele erau goale. Grădina era înconjurată de clădiri cu aspect militar, care azi adăposteau secţii pentru bărbaţi, pentru femei, birourile administraţiei şi dependinţele personalului. La capătul unei prime inspecţii rapide, notă că singurul loc realmente păzit era poarta principală, unde doi paznici verificau actele de identitate ale tuturor celor care intrau şi ieşeau.

Totul în creierul ei părea să revină la normal. Pentru a face un exerciţiu de memorie, începu să încerce a-şi aminti unele lucruri mărunte – precum locul unde-şi lăsa cheia de la cameră, discul pe care tocmai îl cumpărase, cea mai recentă cerere ce-i fusese făcută la bibliotecă.

— Sunt Zedka – zise o femeie, apropiindu-se de ea.

Noaptea trecută nu putuse să o vadă la faţă – stătuse ghemuită lângă patul ei tot timpul cât conversaseră. Trebuie să fi avut vreo treizeci şi cinci de ani şi părea absolut normală.

— Sper că injecţia nu ţi-a produs multe neplăceri. Cu timpul, organismul se obişnuieşte, şi calmantele îşi pierd efectul.

— Mă simt bine.

— Conversaţia noastră de astă-noapte… sau ce mi-ai cerut, îţi aminteşti?

— Perfect.

Zedka o luă de braţ şi începură să se plimbe împreună, printre numeroşii copaci desfrunziţi din curtea interioară. Dincolo de ziduri se puteau zări munţii pierzându-se în nori.

— E frig, dar e o dimineaţă frumoasă – spuse Zedka. E curios, dar depresia mea nu se manifesta niciodată în zile ca asta, înnorate, cenuşii, reci. Când vremea era aşa, simţeam că natura era de acord cu mine, îmi punea în evidenţă sufletul. Pe de altă parte, când se ivea soarele, copiii începeau să ţopăie pe străzi, toţi eram încântaţi de frumuseţea zilei, dar eu mă simţeam foarte rău. Ca şi cum ar fi fost nedrept să se arate toată exuberanţa aceea, la care nu eram capabilă să particip.

Cu delicateţe, Veronika se desprinse de braţul femeii. Nu-i plăceau contactele fizice.

— Ţi-ai întrerupt fraza. Vorbeai de cererea mea.

— Este aici un grup. Sunt bărbaţi şi femei care ar fi putut să obţină externarea, să fie acasă la ei – dar nu vor să plece. Explicaţiile sunt multe: Villete nu e atât de rău cum se spune, chiar dacă e departe de a fi un hotel de cinci stele. Aici, toţi putem spune ce gândim, putem face ce dorim, fără a ne atrage nici un fel de critică: la urma urmelor, ne aflăm într-un ospiciu. Când vin inspecţii din partea guvernului, şi bărbaţii, şi femeile se comportă ca şi cum ar fi într-un grad de nebunie periculoasă, cu atât mai mult cu cât unii dintre

ei stau aici pe cheltuiala Statului. Medicii ştiu asta, se pare însă că există un ordin al patronilor ca situaţia să fie lăsată aşa cum este – deoarece sunt mai multe paturi decât bolnavi.

— Şi ei pot procura pastilele?

— Încearcă să intri în contact cu ei; grupul şi-l numesc Frăţia.

Zedka arătă spre o femeie cu părul alb, care conversa însufleţit cu alte femei mai tinere.

— O cheamă Mari, face parte din Frăţia. Întreab-o pe ea.

Veronika dădu să pornească spre Mari, dar Zedka o opri:

— Nu, nu acuma: se distrează. Nu va lăsa baltă ceva care-i face plăcere doar ca să se arate amabilă cu o străină. Dacă va reacţiona prost, nu vei mai avea niciodată şansa de a te apropia de ea. „Nebunii" au încredere totdeauna în prima impresie.

Veronika făcu haz de intonaţia pe care Zedka o dăduse cuvântului „nebunii". Dar rămase neliniştită, fiindcă totul părea normal, prea bine. După atâţia ani de când tot pleca de la serviciu la bar, de la bar în patul unui prieten, din pat la casa mamei – ea trăia acum o experienţă la care n-ar fi visat niciodată: azilul, nebunia, ospiciul. Unde oamenii nu se simţeau ruşinaţi dacă mărturiseau că sunt nebuni. Unde nimeni nu-şi întrerupea ocupaţiile plăcute numai ca să fie amabil cu ceilalţi.

Începu să aibă îndoieli dacă Zedka vorbea serios sau dacă era doar un comportament pe care bolnavii mintali îl adoptă pentru a se preface că trăiesc într-o lume mai bună decât ceilalţi. Dar ce importanţă avea asta? Trăia ceva interesant, diferit, total neaşteptat: închipuieşte-ţi un loc unde oamenii se prefac că sunt nebuni ca să facă exact ceea ce vor!

Exact în clipa aceea, Veronika simţi un junghi în inimă. Îi reveni în minte conversaţia cu medicul, şi se sperie.

— Vreau să mă plimb singură – îi spuse ea Zedkăi. La urma urmelor, era şi ea o „nebună" şi nu era datoare să fie pe

placul nimănui.

Femeia se îndepărtă, iar Veronika rămase să contemple munţii de dincolo de zidurile spitalului Villete. I se păru că-şi face apariţia o uşoară voinţă de a trăi, dar Veronika o alungă decis.

„Trebuie să-mi procur imediat pastilele.”

Reflectă la situaţia ei de acolo; era departe de-a fi ideală. Chiar dacă i-ar da posibilitatea de a trăi toate nebuniile ce i-ar trece prin cap, n-ar şti ce-ar trebui să facă.

Nu avusese niciodată vreo formă de nebunie.

După câtva timp petrecut în grădină, merseră în sala de mese şi mâncară de prânz. Imediat după aceea, infirmierii îi conduseră atât pe bărbaţi, cât şi pe femei într-un living uriaş cu o mulţime de facilităţi – mese, scaune, sofale, un pian, un televizor şi ferestre ample prin care se putea vedea cerul cenuşiu şi norii joşi. Niciuna nu avea gratii, fiindcă sala dădea în grădină. Uşile erau închise din pricina frigului, dar era suficient să-nvârteşti o clanţă rotundă şi puteai ieşi ca să te plimbi iarăşi printre copaci.

Cei mai mulţi se duseră în faţa televizorului. Alţii priveau în gol, unii conversau încet cu sine – dar cine oare nu făcuse aşa ceva la un moment dat în viaţă? Veronika observă că femeia cea mai bătrână, Mari, stătea acum lângă un grup mai mare, într-un colţ al uriaşei săli. Alţi pacienţi se perindau prin preajmă, iar Veronika încercă să li se-alăture: voia să audă ce spun.

Se strădui să-şi ascundă cât mai mult intenţiile. Dar când ajunse în apropierea lor, ei tăcură şi – toţi ca unul – o priviră.

— Ce doriţi? – zise un domn bătrâior, care părea liderul Frăţiei (dacă grupul cu pricina exista realmente, şi Zedka nu era mai nebună decât părea).

— Nimic, treceam pe-aici.

Schimbară toţi priviri între ei şi făcură nişte gesturi dementiale cu capul. Îşi spuseră unul altuia: „Doar trecea

pe-aici!” Altul repetă, cu glas mai tare şi – în scurt timp – toţi începură să strige aceleaşi vorbe.

Veronika nu ştia ce să facă şi rămase paralizată de frică. Un infirmier mătăhălos şi şmecher veni să-i iscodească ce se întâmpla.

— Nimic – răspunse cineva din grup. Doar trecea pe-aici. S-a oprit acolo, da’ o să treacă mai departe!

Tot grupul se prăpădi de râs. Veronika arboră un aer ironic, zâmbi, se întoarse şi se îndepărtă, astfel încât nimeni să nu observe că i se umpleau ochii de lacrimi. Ieşi direct în grădină, fără să pună nimic pe ea. Un infirmier încercă s-o convingă să se întoarcă, îndată se ivi însă altul care-i şopti ceva la ureche – şi amândoi o lăsară în pace, în frig. N-avea rost să aibă grijă de sănătatea unei persoane oricum condamnate.

Era confuză, încordată, iritată de ea însăşi. Nu se lăsase niciodată atrasă în cursa unor provocări; învăţase foarte devreme că trebuie să rămâi rece, distant, ori de câte ori se iveşte o nouă situaţie. Şi totuşi nebunii aceia reuşiseră să o facă să se simtă ruşinată, speriată, furioasă, pornită să-i ucidă, să-i rănească aruncându-le vorbe pe care nu ar fi îndrăznit să le pronunţe.

Pesemne că pastilele – sau tratamentul care o scosese din comă – o transformaseră într-o femeie fragilă, incapabilă să reacţioneze din proprie iniţiativă. În adolescenţă se confruntase cu situaţii mult mai rele, dar acum, pentru prima dată, nu izbutise să-şi stăpânească plânsul! Se impunea să redevină ea însăşi, să poată reacţiona cu ironie, să simuleze că jignirile nu o ating niciodată, că le e superioară tuturora. Cine oare, din acel grup, avusese curajul de a-şi dori moartea? Cine dintre oamenii aceia s-ar fi încumetat s-o înveţe ceva despre viaţă, când stăteau toţi ascunşi îndărătul zidurilor de la Villete? Nu voia să depindă niciodată de ajutorul lor – chiar de-ar fi trebuit să aştepte încă cinci sau şase zile ca să moară.

„O zi a şi trecut. Mai rămân doar patru sau cinci.”

Se plimbă niţel, lăsând ca frigul sub zero grade să-i intre în corp şi să-i potolească sângele care curgea precipitat, inima care-i bătea prea repede.

„Foarte bine, iată-mă deci cu ceasurile literalmente numărate, şi dând importanţă comentariilor unor oameni pe care nu i-am văzut niciodată şi pe care în scurt timp nici nu-i voi mai vedea. Şi tot eu sufăr, mă irit, vreau să atac şi să mă apăr. De ce să-mi pierd vremea cu aşa ceva?”

Realitatea e însă că puţinul timp care-i mai rămăsese şi-l cheltuia ca să lupte pentru spaţiul său într-o ambianţă străină, unde era obligatoriu să rezişti pentru ca să nu-ţi impună ceilalţi regulile lor.

„Nu-i posibil. N-am fost aşa niciodată. Nu m-am luptat niciodată pentru prostii.”

Se opri în mijlocul grădinii îngheţate. Tocmai pentru că-şi dăduse seama că totul e o prostie, avea să accepte până la urmă ceea ce viaţa îi impusese în chip firesc. În adolescenţă descoperise că era prea devreme ca să aleagă; acum, în tinereţe, se convinsese că era prea târziu ca să se schimbe.

Şi pe ce-şi cheltuise toate energiile până acum? Încercând să facă astfel încât să-şi continue viaţa neschimbată. Îşi sacrificase multe dorinţe pentru ca părinţii ei să o iubească şi mai departe la fel cum o iubeau când era mică, deşi era conştientă că adevărata dragoste se schimbă cu trecerea timpului, creşte şi descoperă noi moduri de a se exprima. Într-o zi, când o auzise pe mama ei spunându-i, plânsă toată, că se isprăvise cu căsătoria sa, Veronika porni în căutarea tatălui ei, plânse, ameninţă şi-i smulse în cele din urmă promisiunea că n-avea să mai plece de-acasă – fără a-şi imagina ce preţ mare trebuiau să plătească cei doi din acest motiv.

Când se hotărî să-şi facă rost de o slujbă, renunţă la o propunere ispititoare într-o companie care tocmai se instalase în ţara ei de curând creată, acceptând să lucreze la biblioteca publică, unde banii erau puţini, dar siguri. Avea să lucreze zi de zi, după acelaşi orar, dându-le clar de

înţeles şefilor săi să nu o privească drept o ameninţare, ea era mulţumită, nu pretindea să lupte ca să avanseze: tot ce dorea era salariul la sfârşitul lunii.

Şi-a închiriat o cameră la mânăstire deoarece călugăriţele pretindeau ca toate chiriaşele să se întoarcă la o oră precisă, după care lăsau cheia la poartă: cine rămânea afară era obligat să doarmă pe stradă. Astfel, ea le putea prezenta totdeauna o scuză adevărată iubiţilor săi, spre a nu fi silită să petreacă noaptea în hoteluri sau în paturile altora.

Când visa să se căsătorească, se imagina mereu într-o mică vilă în afara Ljubljanei, cu un bărbat total diferit de tatăl său, care să câştige suficient ca să-şi întreţină familia şi să fie mulţumit că stau amândoi împreună într-o casă cu un cămin unde să ardă focul, şi să privească munţii acoperiţi de zăpadă.

Se educase astfel încât să le poată oferi bărbaţilor o cantitate exactă de plăcere – nici mai mult, nici mai puţin, doar strictul necesar. Nu se supăra pe nimeni, deoarece ar fi însemnat să fie nevoită a reacţiona, a combate un duşman – spre a trebui apoi să suporte urmări neprevăzute, ca răzbunare.

După ce i-a reuşit aproape tot ce-şi dorise în viaţă, a ajuns la concluzia că existenţa ei era lipsită de sens, din cauză că toate zilele erau la fel. Şi se hotărâse să moară.

Veronika se întoarse înăuntru şi se îndreptă către grupul reunit într-unul din colţurile sălii. Oamenii conversau cu însufleţire, dar tăcură la sosirea ei.

Se duse direct la bărbatul mai vârstnic, care părea a fi şeful. Înainte ca altcineva să o poată opri, îi aplică pe obraz o palmă răsunătoare.

— Răspunzi? – îl întrebă ea tare, pentru ca să audă toată sala. Nu faci nimic?

— Nu – Bărbatul îşi duse mâna la faţă. Un firişor de sânge i se prelinse din nas – N-o să ne mai deranjezi multă vreme.

Ea părăsi livingul şi se duse la ea în salon, cu un aer triumfător. Făcuse ceva ce nu mai făcuse niciodată în viaţa ei.

Trecură trei zile după incidentul cu grupul pe care Zedka îl numea „Frăţia”. Regreta palma dată, nu fiindcă i-ar fi fost frică de reacţia bărbatului, ci pentru că făcuse ceva diferit. Pe scurt, putea sfârşi convinsă că viaţa merita osteneala, o suferinţă inutilă, de vreme ce trebuia oricum să părăsească lumea aceasta.

Singurul ei răspuns a fost să se îndepărteze de tot şi de toţi, să încerce cu orice chip să fie aşa cum era înainte, să respecte ordinele şi regulamentele din Villete. Se adaptă rutinei impuse de casa de sănătate: culcarea devreme, cafeaua de dimineaţă, plimbarea prin grădină, sala de odihnă, iarăşi o plimbare prin grădină, cina, televizorul şi patul.

Înainte de a se culca, apărea întotdeauna o infirmieră cu medicamentele. Toate celelalte femei luau pastile, ea era singura căreia i se făcea o injecţie. Nu s-a opus niciodată, a vrut doar să ştie de ce-i administrau atâtea sedative, întrucât nu avusese niciodată probleme cu somnul. I-au explicat că injecţia nu era un somnifer, ci un remediu pentru inimă.

Şi astfel, supunându-se rutinei, zilele din ospiciu începuseră să fie la fel. Când sunt la fel, trec mai repede: încă două, trei zile şi nu va mai fi nevoie să se spele pe dinţi sau să se pieptene. Veronika simţea cum inima îi slăbeşte rapid: îşi pierdea suflul cu uşurinţă, simţea dureri în piept, nu avea poftă de mâncare şi ameţea la cel mai neînsemnat efort.

După incidentul cu Frăţia, se gândise uneori: „Dacă aş putea alege, dacă aş fi înţeles mai înainte că zilele mele erau la fel fiindcă aşa le doream eu, poate…”

Răspunsul era însă totdeauna acelaşi: „Nu există nici un poate, fiindcă nu există alegere.” Şi pacea lăuntrică se reinstala, pentru că totul era determinat.

În perioada aceasta, dezvoltă o relaţie (nu o prietenie, căci prietenia pretinde o lungă convieţuire, ceea ce ar fi fost imposibil) cu Zedka. Jucau cărţi – ceea ce face ca timpul să treacă mai repede – şi uneori se plimbau amândouă, în tăcere, prin grădină.

În dimineaţa acelei zile, imediat după cafea, toţi ieşiseră pentru „baia de soare” – aşa cum pretindea regulamentul. Un infirmier ceru însă ca Zedka să se întoarcă în infirmerie, întrucât era ziua de „tratament”.

Veronika era împreună cu ea, bându-şi cafeaua, şi ascultă comentariul.

— Ce e „tratamentul” ăsta?

— E un procedeu vechi, din anii şaizeci, dar medicii cred că poate accelera recuperarea. Vrei să vezi?

— Ai spus că ai o depresie. Nu-i de ajuns să iei medicamentul care să-ţi refacă substanţa lipsă?

— Vrei să vezi? – insistă Zedka.

Înseamnă să ieşi din rutină, gândi Veronika. Înseamnă să descoperi lucruri noi, când nu mai ai nevoie să-nveţi nimic – doar să ai răbdare. Dar curiozitatea i-a fost mai puternică, şi dădu afirmativ din cap.

— Asta nu-i o expoziţie – protestă infirmierul.

— Ea o să moară. Şi n-a văzut nimica. Las-o să vină cu noi.

Veronika văzu cum femeia, păstrând încă un zâmbet pe buze, era legată de pat.

— Spune-i ce se întâmplă – i se adresă infirmierului Zedka. Altfel o să se sperie.

El se întoarse către ea şi-i arătă o injecţie. Părea fericit să fie tratat ca un medic care le explică stagiarilor procedurile corecte şi tratamentele adecvate.

— În seringa asta e o doză de insulină – zise el, dând cuvintelor sale un ton grav şi tehnic. Ea e utilizată pentru diabetici, ca să combată glicemiile ridicate. Dar când doza este mult mai mare decât cea obişnuită, scăderea glicemiei provoacă o stare de comă.

Lovi uşor acul, elimină aerul şi o injectă intravenos în piciorul drept al Zedkăi.

— Exact asta o să se-ntâmple acum. Ea o să intre într-o comă indusă. Să nu vă speriaţi dacă ochii au să-i devină sticloşi şi să nu vă aşteptaţi să vă recunoască atâta timp cât o să rămână sub efectul medicaţiei.

— E ceva oribil, inuman. Oamenii luptă ca să iasă, iar nu ca să intre în comă.

— Oamenii luptă ca să trăiască, nu ca să se sinucidă – răspunse infirmierul, dar Veronika ignoră provocarea. Şi starea de comă lasă organismul în repaus; funcţiile lui sunt drastic reduse, tensiunea existentă dispare.

În timp ce vorbea, injecta lichidul, iar ochii Zedkăi îşi pierdeau treptat strălucirea.

— Fii liniştită – îi spunea Veronika. Eşti absolut normală, istoria pe care mi-ai povestit-o despre rege…

— Nu vă pierdeţi timpul. Nu mai poate să vă audă.

Femeia întinsă în pat şi care cu câteva minute mai înainte părea lucidă şi plină de viaţă avea acum ochii aţintiţi într-un punct oarecare, iar din gură îi ieşea un lichid spumos.

— Ce faceţi? – îi strigă ea infirmierului.

— Datoria.

Veronika începu s-o cheme pe Zedka, să strige, să amenințe cu poliţia, cu ziarele, cu drepturile omului.

— Păstraţi-vă calmul. Chiar şi într-un sanatoriu, trebuie respectate anumite reguli.

Văzu că bărbatul vorbea serios şi o cuprinse frica. Cum însă nu mai avea nimic de pierdut, strigă mai departe.

Din locul unde se afla, Zedka putea vedea salonul cu toate paturile goale – afară de unul, în care zăcea trupul ei legat, şi alături o fată care-l privea înfricoşată. Fata nu ştia că femeia din pat îşi avea toate funcţiile biologice în perfectă stare de funcţionare, dar sufletul ei era în aer, aproape de tavan, cuprins de o pace profundă.

Zedka întreprindea o călătorie astrală, fapt ce constituise o surpriză în timpul primului ei şoc de insulină. Nu

discutase cu nimeni; se afla acolo doar ca să-şi trateze o depresie şi voia să părăsească pentru totdeauna locul acela, de îndată ce condiţiile aveau să i-o permită. Dacă ar fi început să comenteze că ieşise din propriu-i corp, s-ar fi putut crede că e mai nebună decât la sosirea în Villete. În acest timp, după ce se întorsese în corp, începuse să citească despre cele două teme: şocul de insulină şi strania senzaţie de plutire în spaţiu.

Nu găsise mare lucru despre tratament: aplicat pentru prima dată pe la 1930, fusese complet eliminat din spitalele de psihiatrie din cauza riscului de a-i provoca pacientului daune ireversibile. O dată, în timpul unei şedinţe de şoc, vizitase sub formă de corp astral biroul doctorului Igor chiar în clipa când el discuta despre acest subiect cu unul din patronii azilului. „E o crimă!”, zicea el. „Dar este mai ieftin şi mai rapid!”, răspunsese unul dintre acţionari. „Şi-n afară de asta, cui îi pasă de drepturile nebunului? Nimeni n-o să reclame nimic!”

Chiar şi aşa, unii medici tot îl mai considerau ca pe o formă rapidă de a trata depresia. Zedka îşi procurase – şi ceruse cu împrumut – toate textele care se ocupau de şocul insulinic, mai ales de relatările pacienţilor care mai trecuseră prin el. Istoria era mereu aceeaşi: orori peste orori, fără ca vreunul din ei să fi încercat ceva asemănător cu ceea ce ea însăşi trăia în clipa aceea.

Trăsese concluzia – pe deplin îndreptăţită – că nu exista nici un fel de relaţie între insulină şi senzaţia de ieşire a conştiinţei din corp. Cu totul dimpotrivă, acel tip de tratament tindea să diminueze capacitatea mentală a pacientului.

Începu să facă cercetări despre existenţa sufletului, parcurse câteva cărţi de ocultism, până când, într-o bună zi, dădu în cele din urmă peste o vastă literatură care descria cu exactitate ceea ce experimenta ea însăşi: se numea „călătorie astrală” şi multe persoane trecuseră prin aşa ceva. Unele se hotărâseră să descrie ceea ce simţiseră, iar

altele ajunseseră chiar să dezvolte tehnici de provocare a ieşirii din corp. Zedka cunoştea acum pe de rost aceste tehnici şi le utiliza noapte de noapte, ca să meargă oriunde voia.

Relatările experienţelor şi viziunilor variau, toate însă aveau câteva puncte comune: zgomotul ciudat şi iritant care precedă separaţia dintre corp şi spirit, urmat de un şoc, de o pierdere rapidă a conştiinţei, iar apoi pacea şi bucuria de a pluti în văzduh, prins de corp cu un cordon argintiu – un cordon care se putea întinde la nesfârşit, deşi circulau legende (în cărţi, evident) cum că omul ar muri dacă s-ar întâmpla ca firul acela argintiu să se rupă.

Experienţa ei îi arătase însă că putea merge cât de departe voia, şi cordonul nu se rupea niciodată. Dar, în general vorbind, cărţile fuseseră foarte utile şi-o învăţaseră să profite din ce în ce mai mult de călătoria astrală. Învăţase bunăoară că atunci când voia să treacă dintr-un loc în altul trebuia să dorească să se proiecteze în spaţiu, reprezentându-şi mental unde voia să ajungă. Contrar parcursului făcut de avioane – care pleacă dintr-un loc şi străbat o anumită distanţă ca să ajungă în alt punct – călătoria astrală se făcea prin tunele misterioase. Îşi reprezenta mental un loc, intra în tunelul respectiv cu o viteză uluitoare, şi locul dorit îşi făcea apariţia.

Tot mulţumită cărţilor îşi pierduse teama de creaturile care populau spaţiul. Azi nu era niciuna în salonul de spital, dar prima dată când ieşise din corpul său întâlnise multă lume care o privea, amuzându-se de figura ei mirată.

Prima reacţie i-a fost să creadă că erau morţi, năluci care populau clădirea. Mai apoi, cu ajutorul cărţilor şi din proprie experienţă, şi-a dat seama că, în afara câtorva spirite care-şi părăsiseră definitiv trupul şi rătăceau pe-acolo, erau printre ele mulţi inşi la fel de vii ca şi ea – care foloseau tehnica ieşirii din trup sau care nu erau conştienţi de ceea ce se întâmpla, pentru că, în cine ce ştie colţ de

lume, dormeau profund, în timp ce spiritele lor rătăceau libere prin lume.

Azi, având loc ultima sa călătorie astrală cu ajutorul insulinei şi cum vizitase cabinetul doctorului Igor şi ştia că era gata să-i facă externarea, se hotărî să se plimbe prin Villete. Din clipa în care avea să treacă pragul porţii de ieşire, n-avea să se mai întoarcă niciodată acolo, nici măcar cu spiritul, aşa că voia să-şi ia rămas-bun acuma.

Să-şi ia rămas-bun. Aceasta era partea cea mai dificilă: o dată aflat într-un azil psihiatric, te obişnuieşti cu o libertate care există în lumea nebuniei, şi sfârşeşti prin a te vicia. Nu mai trebuie să-ţi asumi responsabilităţi, să lupţi pentru pâinea zilnică, să ai grijă de lucruri repetitive şi detestate; poţi rămâne ceasuri întregi privind un tablou sau făcându-ţi planurile cele mai absurde cu putinţă. Totul este tolerabil, fiindcă, la urma urmelor, eşti bolnav mintal. Cum avusese ea însăşi prilejul de a constata pe propria-i piele, cea mai mare parte dintre pacienţi prezintă o ameliorare considerabilă de îndată ce păşesc într-un ospiciu: nu mai sunt nevoiţi să-şi ascundă simptomele, iar ambianţa „familiară” îi ajută să-şi accepte propriile nevroze şi psihoze.

La început, Zedka fusese fascinată de Villete şi ajunsese chiar să se gândească, după vindecare, să facă parte din Frăţie. A înţeles însă că, dacă era prudentă, putea face şi afară tot ce-i plăcea, atâta timp cât făcea faţă provocărilor vieţii de toate zilele. Era suficient, cum spusese cineva, să-şi menţină nebunia sub control. Putea să plângă, să se simtă iritată ca orice fiinţă umană normală, fără a uita niciodată că, acolo sus, spiritul ei râdea de toate împrejurările dificile.

În scurt timp avea să se întoarcă acasă, la copii, la soţul său; partea aceasta a vieţii îşi are şi ea farmecele sale. Sigur că avea să-i fie greu să-şi găsească de lucru – în definitiv, într-un oraş mic ca Ljubljana poveştile circulă cu iuţeală, şi internarea ei la Villete era deja ştiută multora. Dar soţul ei câştiga suficient ca să-şi întreţină familia, iar ea putea să profite de timpul liber spre a continua să

întreprindă călătorii astrale fără efectul periculos al insulinei.

Un singur lucru nu voia să-l mai experimenteze din nou: cauza care o adusese la Villete.

Depresia.

Medicii spuneau că o substanţă recent descoperită, serotonina, era răspunzătoare, printre altele, de starea de spirit a fiinţei umane. Lipsa serotoninei intervenea în capacitatea de concentrare pentru a munci, a dormi, a mânca şi în aptitudinea de a te bucura de clipele agreabile ale vieţii. Când această substanţă este complet absentă, omul simte disperare, pesimism, senzaţie de inutilitate, oboseală exagerată, dificultăţi în luarea deciziilor, cufundându-se până la urmă într-o permanentă tristeţe care-l duce la o apatie totală sau la sinucidere.

Alţi medici, mai conservatori, susţineau că răspunzătoare pentru depresie sunt schimbările drastice intervenite în viaţa cuiva, precum schimbarea ţării, pierderea unei fiinţe iubite, divorţul, creşterea obligaţiilor profesionale sau de familie. Unele studii moderne, bazate pe numărul de internări din perioada de iarnă şi de vară, indicau lipsa de lumină solară ca unul din elementele cauzatoare ale depresiei.

În cazul Zedkăi, motivele însă erau mai simple decât presupunerile celorlalţi: un bărbat ascuns în trecutul ei. Sau, mai bine zis: fantasma dezvoltată în jurul unui bărbat pe care-l cunoscuse cu mult timp înainte.

Ce prostie! Depresie, nebunie din pricina unui bărbat despre care nu ştia nici măcar pe unde locuieşte, dar pentru care făcuse în tinereţe o pasiune răvăşitoare, întrucât, ca toate celelalte fete de vârsta ei, Zedka era o fiinţă absolut normală şi trebuia să treacă prin experienţa Iubirii Imposibile.

Doar că, spre deosebire de prietenele sale, care doar visau la Iubirea Imposibilă, Zedka se hotărâse să meargă mai departe, încercând să şi-o realizeze. El trăia de cealaltă

parte a oceanului, şi ea îşi vânduse tot ce avea ca să i se-alăture. Bărbatul era însurat, ea acceptă rolul de amantă, făcând planuri secrete pentru ca într-o bună zi să-l cucerească şi ca soţ. El nu avea timp nici pentru sine, dar ea se resemnă să petreacă zile şi nopţi într-o cameră de hotel ieftin, în aşteptarea rarelor lui apeluri telefonice.

În ciuda faptului că era gata să suporte orice, relaţia nu s-a stabilizat. El nu i-o spusese niciodată, dar la un moment dat Zedka a înţeles că nu mai era bine venită şi s-a întors în Slovenia.

A petrecut câteva luni hrănindu-se prost, rememorându-şi fiecare clipă când fuseseră împreună, retrăind înmiit momentele de bucurie şi de plăcere în pat, încercând să găsească vreo cale care să-i permită să mai creadă în viitorul acelei relaţii. Prietenii ei erau îngrijoraţi, dar ceva în inima Zedkăi îi spunea că era un fapt trecător: procesul de creştere a unui ins pretinde un anumit preţ, pe care ea îl plătea fără a se plânge. Şi aşa a şi fost: într-o bună dimineaţă s-a trezit cu o imensă voinţă de a trăi, s-a hrănit cum de multă vreme nu mai făcuse şi a pornit în căutarea unei ocupaţii.

Găsise nu numai un post, ci şi atenţiile unui tânăr frumos, inteligent, curtat de multe femei. Un an mai târziu se căsătorise cu el.

A stârnit deopotrivă invidia şi laudele prietenelor. Cei doi s-au stabilit într-o casă confortabilă, cu o grădină ce dădea spre râul care traversează Ljubljana. Au avut copii şi au călătorit în timpul verii prin Austria sau prin Italia.

Când Slovenia s-a decis să se separe de Iugoslavia, soţul ei a fost concentrat. Zedka era sârboaică – adică reprezenta „duşmanul” – şi viaţa ei ameninţă să se prăbuşească. În cele zece zile de tensiune care urmaseră, cu trupele gata să se înfrunte – şi fără ca nimeni să ştie precis ce rezultat avea să aibă declaraţia de independenţă şi cât sânge avea să fie vărsat pentru ea – Zedka îşi dădu seama cât de mult îl iubea. Îşi petrecea tot timpul rugându-se unui Dumnezeu ce

i se păruse până atunci distant, dar care acum îi era singura salvare: le făgădui orice sfinţilor şi îngerilor doar ca să-şi vadă bărbatul întors acasă.

Şi aşa a şi fost. El s-a întors, copiii s-au putut duce la şcoli unde se preda în limba slovenă, iar ameninţarea războiului se deplasă în Croaţia, republica vecină.

Trecuseră trei ani. Războiul dintre Iugoslavia şi Croaţia se mută în Bosnia şi începuseră să circule relatări despre masacrele comise de către sârbi. Zedkăi i se păru nedrept să socoteşti că o naţiune întreagă e criminală din cauza exceselor unor sceleraţi. Viaţa sa începu să capete un sens la care nu se aşteptase nicicând: îşi apără cu mândrie şi curaj poporul, scriind în ziare, apărând la televiziune, organizând conferinţe. Nimic din toate acestea nu dăduse vreun rezultat, străinii continuau şi astăzi să creadă că toţi sârbii erau răspunzători pentru atrocităţi, dar Zedka ştia că-şi făcuse datoria şi nu-şi părăsise fraţii într-un moment dificil. Se bizuise în acest scop pe sprijinul soţului său sloven, al copiilor şi al persoanelor care nu se lăsau manipulate de maşinile de propagandă ale ambelor tabere.

Într-o seară, trecând prin faţa statuii lui Prešeren, marele poet sloven, începu să reflecteze la viaţa lui. La treizeci şi patru de ani, el intrase o dată într-o biserică şi zărise o adolescentă, Julia Primic, de care se îndrăgostise nebuneşte. Asemeni vechilor menestreli, a început să-i scrie poeme, în speranţa de a se căsători cu ea.

S-a întâmplat ca Julia să fie fiica unei familii din înalta burghezie şi, în afara acelei vederi întâmplătoare din biserică, Prešeren n-a mai izbutit niciodată să ajungă în apropierea ei. Dar acea întâlnire i-a inspirat cele mai frumoase versuri şi a creat legenda din jurul numelui său. În mica piaţă centrală din Ljubljana, statuia poetului îşi menţine ochii aţintiţi într-o anumită direcţie: cine-i va urmări privirea va descoperi, de cealaltă parte a pieţei, un chip de femeie sculptat în peretele unei case. Acolo locuia

Julia; Prešeren, chiar şi după moarte, îşi contemplă în eternitate iubirea imposibilă.

Şi dacă s-ar fi luptat mai mult?

Inima Zedkăi bătu violent, era poate un presentiment rău, un accident cu copiii ei. Se întoarse alergând acasă: se uitau la televizor şi mâncau floricele.

Tristeţea însă nu-i trecu. Zedka se culcă, dormi aproape douăsprezece ore şi, când se trezi, nu se simţi în stare să se scoale. Istoria lui Prešeren îi readusese în minte imaginea acelui prim iubit al ei, despre care nu mai ştia nimic.

Şi Zedka se întreba: am insistat oare destul? Ar fi trebuit să-mi accept rolul de amantă, în loc de a dori ca lucrurile să meargă potrivit aşteptărilor mele? Am luptat oare pentru prima mea dragoste tot aşa cum am luptat pentru poporul meu?

Zedka se încredinţă că aşa făcuse, dar tristeţea nu-i trecea. Ceea ce înainte i se părea paradisul – casa de lângă râu, soţul pe care-l iubea, copiii mâncând floricele în faţa televizorului – începu să se transforme într-un infern.

Azi, după multe călătorii astrale şi multe întâlniri cu spirite evoluate, Zedka ştia că toate acestea erau fleacuri. Îşi folosise Iubirea Imposibilă ca pe o scuză, ca pe un pretext pentru a rupe legăturile cu viaţa pe care o ducea şi care era departe de a fi ceea ce aştepta de la ea.

Cu douăsprezece luni în urmă situaţia însă era alta: începuse să-l caute frenetic pe bărbatul din depărtare, cheltuise o avere pe convorbiri internaţionale, dar el nu mai locuia în acelaşi oraş şi-i fusese imposibil să-l localizeze. Trimisese scrisori expres care până la urmă îi fuseseră returnate. Luase legătura cu toţi prietenii şi prietenele care-l cunoşteau, dar nimeni nu avea nici cea mai vagă idee ce se întâmplase cu el.

Soţul ei nu era la curent cu nimic, şi faptul acesta o scotea din minţi, pentru că ar fi trebuit cel puţin să intre cumva la bănuieli, să-i facă o scenă, să se lamenteze, să o ameninţe că o aruncă în stradă. Ajunsese să fie sigură că telefonistele

internaţionale, poşta, prietenele fuseseră mituite de el, că el simula indiferenţa. Îşi vându bijuteriile pe care le primise la nuntă şi cumpără un bilet de avion spre cealaltă parte a oceanului, până când cineva o convinse că America e un teritoriu imens şi n-avea rost să te duci acolo fără a şti precis unde vrei să ajungi.

Într-o după-amiază se culcă în pat, suferind de iubire cum nu mai suferise vreodată, nici chiar când fusese nevoită să se întoarcă la oribila viaţă cotidiană din Ljubljana. Petrecu noaptea şi toată ziua următoare în cameră. Şi încă o zi. În cea de-a treia, soţul ei chemă un medic – cât de grijuliu era! Cât era de atent cu ea! Oare bărbatul acesta chiar nu pricepea că Zedka încerca să se întâlnească cu altul, să comită adulter, să-şi schimbe viaţa de femeie respectată cu cea a unei simple amante neştiute, să-şi părăsească Ljubljana, casa, copiii, pentru totdeauna?

Medicul sosi, ea avu o criză de nervi, închise uşa cu cheia şi nu o deschise decât după ce el plecă. O săptămână mai târziu nu mai era în stare nici să meargă la toaletă şi începu să-şi facă nevoile în pat. Nu mai gândea, capul îi era complet absorbit de fragmentele de amintiri despre bărbatul care, era convinsă, o căuta şi el, fără a izbuti s-o găsească.

Soţul ei, iritant de generos, îi schimba aşternuturile, o mângâia pe cap, îi spunea că totul o să se termine cu bine. Copiii nu mai intrau în cameră de când îl pălmuise pe unul din ei fără nici un motiv, iar apoi căzuse în genunchi, îi sărutase picioarele rugându-l s-o ierte, sfâşiindu-şi cămaşa de noapte ca să-şi arate deznădejdea şi părerea de rău.

După încă o săptămână, timp cât scuipase mâncarea ce i se oferea, intrase şi evadase din realitate în mai multe rânduri, petrecuse nopţi întregi fără să-nchidă ochii şi zile întregi dormind, doi bărbaţi intraseră la ea în cameră fără să bată la uşă. Unul din ei o imobiliză, celălalt îi făcu o injecţie, şi se trezise la Villete.

„Depresie”, îl auzise pe medic spunându-i soţului ei. „Provocată uneori de cele mai banale motive. Îi lipseşte un element chimic, serotonina, din organism.”

De la înălţimea tavanului secţiei, Zedka văzu un infirmier venind cu o seringă în mână. Fata era tot acolo, nemişcată, încercând să stea de vorbă cu trupul său, disperată de privirea-i goală. Vreme de câteva clipe, Zedka reflectă la posibilitatea de a-i povesti tot ce se întâmpla, dar apoi se răzgândi; oamenii nu învaţă niciodată nimic din ceea ce li se povesteşte, e nevoie să descopere totul ei înşişi.

Infirmierul îi înfipse acul în braţ şi injectă glucoză. Ca şi cum ar fi fost împins de un braţ enorm, spiritul ei se desprinse din plafonul salonului, trecu într-o viteză uriaşă printr-un tunel negru şi se întoarse în corp.

— Ei, Veronika.

Fata avea o mină speriată.

— Eşti bine?

— Da. Din fericire am scăpat de tratamentul ăsta periculos, care n-o să se mai repete.

— De unde ştii? Aici nu au respect pentru nimeni.

Zedka ştia pentru că fusese, în chip de corp astral, în cabinetul doctorului Igor.

— Ştiu, dar nu am cum să-ţi explic. Ţii minte prima întrebare pe care ţi-am pus-o?

— Ce e un nebun?”

— Exact. De data asta o să-ţi răspund fără poveşti: nebunia este incapacitatea de a-ţi împărtăşi ideile. Ca şi cum ai fi într-o ţară străină, ai vedea totul, ai înţelege ce se-ntâmplă în jurul tău, dar ai fi incapabil să te explici şi să fii ajutată, pentru că nu-nţelegi limba vorbită acolo.

— Toţi am simţit asta.

— Toţi, într-un fel sau altul, suntem nebuni.

De cealaltă parte a ferestrei zăbrelite, cerul era plin de stele, cu o lună în primul pătrar înălţându-se dintre munţi. Poeţilor le place luna plină, scriu mii de versuri despre ea, dar Veronika era pasionată de semiluna aceea, deoarece

avea încă loc să mai crească, să-şi umple de lumină toată suprafaţa, înaintea inevitabilei decăderi.

Simţi dorinţa de a merge până la pianul din sala de odihnă pentru a sărbători noaptea aceea cu o sonată frumoasă pe care o-nvăţase în colegiu; uitându-se la cer, avea o indescriptibilă senzaţie de bine, ca şi cum infinitul Universului i-ar fi pus în evidenţă şi propria-i eternitate. De dorinţa ei o despărţeau însă o uşă de oţel şi o femeie care nu mai isprăvea cu cititul unei cărţi. În plus, nimeni nu cânta la pian în toiul nopţii, ar fi sfârşit prin a trezi toată vecinătatea.

Veronika râse. „Vecinătatea" consta în saloanele pline de nebuni, nebuni umpluţi, la rândul lor, cu medicamente de dormit.

Senzaţia de bine îi stăruia totuşi. Se dădu jos şi merse până la patul Zedkăi, dar aceasta dormea profund, pesemne ca să se recupereze după experienţa oribilă prin care trecuse.

— Întoarce-te în pat – zise infirmiera. Fetele cuminţi visează acum îngeraşi sau iubiţi.

— Nu mă trata ca pe un copilaş. Nu sunt o nebună liniştită, care se sperie din orice. Sunt furioasă, am crize de isterie, nu-mi respect nici viaţa mea, nici pe-a celorlalţi. Oricum, azi sunt un pachet de nervi. M-am uitat la lună şi vreau să stau de vorbă cu cineva.

Infirmiera o privi, surprinsă de reacţia ei.

— Ţi-e frică de mine? – insistă Veronika. Mai am o zi, două până la moarte, ce-am de pierdut?

— De ce nu faci o plimbare, fetiţo, ca să mă laşi să-mi termin cartea?

— Pentru că aici e o închisoare şi e o temniceră care se preface că citeşte o carte, doar ca să ne-arate nouă că este femeie inteligentă. În realitate însă ea e atentă la fiecare mişcare din salon şi păzeşte cheile de la uşă ca pe-o comoară. Se vede treaba că regulamentul sună aşa, şi ea i se supune, fiindcă astfel îşi poate manifesta autoritatea pe

care în viaţa de toate zilele, cu bărbatul şi copiii ei, nici n-o are.

Veronika tremura, fără a-nţelege la drept vorbind de ce.

— Cheile? – întrebă infirmiera. Uşa e mereu descuiată. Doar nu-ţi închipui c-aş rămâne zăvorâtă aici cu o liotă de bolnavi psihici?

„Cum, uşa e descuiată? Acum câteva zile am vrut să ies de-aici şi femeia a venit cu mine până şi la toaletă ca să mă supravegheze. Ce tot vorbeşti?”

— Nu mă lua în serios – continuă infirmiera. De fapt, nici nu e nevoie de multă pază, din cauza pastilelor de dormit. Tremuri de frig?

— Nu ştiu. Cred că e ceva cu inima.

— Dacă vrei, du-te şi fă-ţi plimbarea.

— Adevărul e că mi-ar fi făcut plăcere să cânt la pian.

— Livingul e izolat şi pianul de-acolo nu deranjează pe nimeni. Fă ce vrei.

Tremurul Veronikăi se prefăcu în suspine abia auzite, timide, abia stăpânite. Se lăsă în genunchi şi-şi rezemă fruntea de gâtul femeii, izbucnind în plâns. Infirmiera îşi lăsă cartea, o mângâie pe păr, aşteptând ca valul de tristeţe şi plânset să treacă de la sine. Rămaseră aşa, amândouă, vreo jumătate de oră: una plângând fără a spune de ce, alta consolând-o fără să ştie motivul.

Suspinele se opriră în cele din urmă. Infirmiera se ridică, o luă de braţ şi-o conduse până la uşă.

— Am o fată de vârsta dumitale. Când ai ajuns aici, plină de perfuzii şi tuburi, m-am tot întrebat de ce o fată frumoasă, tânără, cu toată viaţa înaintea ei, se hotărăşte să se omoare. Curând au început să circule poveşti: scrisoarea pe care ai lăsat-o şi despre care n-am crezut niciodată că ar fi adevăratul motiv, şi zilele numărate din cauza unei afecţiuni incurabile la inimă. Chipul fiicei mele nu-mi ieşea din cap: dacă se decide şi ea să facă ceva asemănător? De ce încearcă unii să meargă în răspăr cu ordinea firească a vieţii, şi anume cu lupta de a supravieţui cu orice preţ?

— Tocmai de-asta plângeam – zise Veronika. Atunci când am înghiţit pastilele, voiam să ucid o fiinţă pe care o detestam. Nu ştiam că există în mine şi alte Veronici pe care le-aş putea iubi.

— Ce ne face oare să ne detestăm?

— Poate laşitatea. Sau teama veşnică de a fi greşit, de-a nu face ce aşteaptă ceilalţi de la noi. Acum câteva minute eram veselă, uitasem de condamnarea mea la moarte; când mi-am reamintit de situaţia în care mă aflu, m-am speriat.

Infirmiera deschise uşa şi Veronika ieşi.

„Nu putea să mă-ntrebe aşa ceva. Ce vrea să ştie, de ce am plâns? Poate nu ştie că sunt o persoană absolut normală, cu dorinţe şi spaime ca toată lumea, şi că o întrebare ca asta, deşi acum e târziu, mă putea face să intru în panică?”

Pe când străbătea culoarele, iluminate de aceeaşi lampă slabă ca şi salonul, Veronika îşi dădea seama că era prea târziu: acum nu-şi mai putea stăpâni frica.

„Trebuie să mă controlez. Fac parte dintre cei care duc până la capăt ceea ce au hotărât să facă.”

E drept că dusese până la ultimele consecinţe multe lucruri în viaţă, dar numai pe cele fără importanţă, cum ar fi să ţină supărările până când le rezolva prezentatul scuzelor sau să nu mai ia legătura cu un bărbat pe care-l iubea, doar pentru că i se părea că relaţia cu el nu ducea la nimic. Fusese intransigentă tocmai în direcţia cea mai lesnicioasă: să-şi dovedească sieşi cât era de puternică şi de indiferentă, când de fapt era o femeie vulnerabilă, care nu izbutise niciodată să se evidenţieze la învăţătură, în competiţiile sportive din şcoală, în încercarea de a menţine armonia casei.

Îşi depăşise defectele minore doar ca să fie distrusă de lucrurile importante şi fundamentale. Izbutea să-şi cultive o aparenţă de femeie independentă, când de fapt avea o nevoie disperată de tovărăşie. Când sosea undeva, toţi o priveau, dar de obicei îşi încheia seara de una singură, în

mânăstire, uitându-se la televizorul pe care nici măcar nu-l regla cum se cade. Le dăduse tuturor prietenilor săi impresia că reprezintă un model demn de invidiat şi-şi risipise cea mai mare parte din energie încercând să se comporte la înălţimea imaginii pe care şi-o crease de dragul ei.

Din pricina asta nu-i rămăsese niciodată putere şi pentru ea, o fiinţă care, asemenea tuturor oamenilor, avea nevoie de ceilalţi ca să fie fericită. Ceilalţi erau însă atât de dificili! Aveau reacţii imprevizibile, trăiau împresuraţi de interdicţii, se comportau ca şi ea, arătându-se indiferenţi faţă de orice. Când venea cineva cu o mai mare deschidere pentru viaţă, fie îl respingeau numaidecât, fie îl făceau să sufere, socotindu-l inferior şi „naiv”.

Foarte bine, impresionase poate pe mulţi cu energia şi hotărârea ei, dar unde ajunsese cu asta? În vid. În singurătatea totală. La Villete. În anticamera morţii.

Remuşcarea pentru tentativa de sinucidere îi reveni, şi Veronika o alungă iarăşi cu fermitate. Căci acum simţea ceva ce nu-şi îngăduise niciodată: ura.

Ură. Ceva aproape la fel de fizic ca pereţii sau pianele sau infirmierele, ar fi putut aproape atinge cu mâna energia distructivă care-i ţâşnea din trup. Lăsă ca sentimentul acesta să-i iasă la vedere, fără a se preocupa dacă era bun sau rău, gata cu autocontrolul, cu măştile, cu atitudinile decente. Acum, Veronika voia să-şi petreacă ultimele două, trei zile de viaţă comportându-se cât mai deplasat cu putinţă.

Începuse prin a-l pălmui pe un bărbat mai bătrân, avusese o ciocnire cu un infirmier, refuzase să fie simpatică şi să converseze cu ceilalţi când voia să rămână singură, iar acum era suficient de liberă ca să simtă ură, fiind totuşi destul de deşteaptă ca să nu înceapă să facă totul praf în jurul ei, pentru a fi silită apoi să-şi petreacă tot restul zilelor sub efectul sedativelor, într-un pat de spital.

În clipa aceea, simţea ură faţă de orice. Faţă de ea însăşi, de lume, de scaunul din faţa ei, de caloriferul spart de pe unul din culoare, de oamenii perfecţi, de criminali. Se afla internată într-un ospiciu şi putea simţi lucruri pe care fiinţele umane şi le ascund în adâncul lor, pentru că toţi suntem educaţi doar ca să iubim, să acceptăm, să încercăm a descoperi o ieşire, să evităm conflictul. Veronika ura totul, ura însă mai cu seamă felul cum îşi dusese viaţa, fără a descoperi niciodată sutele de alte Veronici care sălăşluiau înlăuntrul ei şi care erau interesante, nebune, curioase, curajoase, temerare.

La un moment dat începu să simtă ură şi împotriva fiinţei pe care o iubea cel mai mult pe lume: mama sa. Soţia fără cusur care muncea ziua şi spăla vasele noaptea, sacrificându-şi viaţa pentru ca fata ei să aibă parte de o educaţie bună, să ştie să cânte la pian şi la vioară, să se îmbrace ca o prinţesă, să-şi cumpere încălţăminte şi pantaloni de cea mai bună calitate, în timp ce ea îşi cârpea rochia veche pe care o purta de ani şi ani.

„Cum pot urî pe cineva care nu mi-a dat decât dragostea ei?”, se gândea Veronika, tulburată şi dornică să-şi corecteze simţămintele. Era însă prea târziu, ura era slobozită, îşi deschisese porţile infernului său personal. Ura iubirea ce-i fusese dăruită, pentru că nu-i ceruse nimic în schimb, ceea ce e absurd, ilogic, contrar legilor firii.

Dragostea care nu cerea nimic în schimb o umpluse cu un sentiment de vinovăţie, cu o dorinţă de a-i împlini aşteptările, chiar dacă asta ar fi însemnat să renunţe la tot ce-şi visase. Era o dragoste care se străduise să-i ascundă, ani de zile, sfidările şi putregaiul lumii, fără a şti că într-o bună zi ea tot avea să-şi dea seama de asta şi nu va fi în stare să se apere de ele.

Şi tatăl ei? Îl ura şi pe tatăl ei. Deoarece, spre deosebire de mama ei care muncea tot timpul, el ştia să trăiască, o ducea în baruri şi la teatru, se distrau împreună şi, pe când era încă tânără, îl iubea în secret, nu cum îl iubeşti pe un

părinte, ci ca pe un bărbat. Îl ura pentru că fusese totdeauna atât de fermecător şi deschis cu toată lumea, mai puţin cu mama ei, singura persoană care ar fi meritat-o.

Ura totul. Biblioteca, cu muntele ei de cărţi pline de explicaţii despre viaţă, colegiul unde fusese obligată să-şi irosească nopţi întregi învăţând algebră, deşi nu cunoştea pe nimeni, cu excepţia profesorilor şi matematicienilor, care să fi avut nevoie de matematică pentru a fi fericit. De ce o puseseră să-nveţe atâta algebră sau geometrie sau tot muntele ăla de lucruri absolut inutile?

Veronika împinse uşa de la living, merse în faţa pianului, îi deschise capacul şi, cu toată forţa, izbi în claviatură cu mâinile. Un acord nebunesc, dizarmonic, iritant, răsunând în ambianţa goală, izbindu-se de pereţi, întorcându-i-se în auz sub forma unui zgomot ascuţit, ce părea să-i sfâşie sufletul. Era însă cel mai bun portret al sufletului ei în clipa aceea.

Lovi din nou cu mâinile şi încă o dată notele disonante reverberară pretutindeni.

„Sunt nebună. Pot face asta. Pot urî şi pot să izbesc pianul. De când ştiu oare bolnavii psihici să aşeze notele în ordine?”

Izbi în pian o dată, de două, de zece, de douăzeci de ori, şi de fiecare dată când o făcea, ura părea a i se diminua, până ce-i dispăru cu desăvârşire.

O inundă din nou o pace adâncă, şi Veronika privi iarăşi cerul înstelat, cu luna în primul pătrar, favorita ei, umplând cu lumină suavă locul unde se afla. Simţi iarăşi că Infinitul şi Veşnicia umblau ţinându-se de mână şi era de ajuns să-l contempli pe unul din ele, cum ar fi Infinitul fără limite, ca să observi prezenţa celuilalt, Timpul care nu sfârşeşte niciodată, care rămâne în Prezent, unde se află toate secretele vieţii. Pe drumul dintre salon şi living fusese în stare să urască, atât de tare şi de intens, încât nu-i mai rămăsese nici urmă de ranchiună în inimă. Lăsase ca sentimentele negative, reprimate vreme de ani în sufletul

ei, să-i iasă în sfârşit la suprafaţă. Le simţise, şi acum nu mai avea nevoie de ele, puteau să plece.

Rămase tăcută, trăindu-şi momentul Prezent, îngăduindu-i dragostei să umple spaţiul gol pe care-l părăsise ura. Când simţi că se făcuse timpul, se întoarse către lună şi cântă o sonată în cinstea ei, ştiind că ea o ascultă, că e mândră, şi asta le stârnea gelozia stelelor. Cântă apoi o muzică pentru stele, alta pentru grădină şi o a treia pentru munţii pe care nu-i putea vedea noaptea, dar pe care-i ştia că se află acolo.

În toiul muzicii pentru grădină, apăru alt nebun, Eduard, un schizofrenic fără speranţe de vindecare. Prezenţa lui nu o înfricoşă: dimpotrivă, îi surâse şi, spre surprinderea ei, şi el îi răspunse cu un zâmbet.

Până şi în lumea lui atât de depărtată era în stare să pătrundă muzica şi să facă minuni.

„Trebuie să-mi cumpăr un portchei nou”, gândea dr. Igor, în timp ce descuia uşa micului său cabinet din Sanatoriul de la Villete. Portcheiul vechi se rupea în bucăţi, iar mica pafta de metal care-l împodobea tocmai îi căzuse pe jos.

Dr. Igor se aplecă şi o ridică. Ce mai putea face cu paftaua asta, care înfăţişa stema Ljubljanei? Mai bine s-o arunce. Putea s-o dea însă şi la reparat, cerând să-i facă o nouă cureluşă de piele, sau i-o putea da nepotului său ca să se joace cu ea. Ambele alternative i se păreau absurde; un portchei era foarte ieftin şi nepotul lui nu era câtuşi de puţin interesat de steme, îşi petrecea tot timpul uitându-se la televizor sau distrându-se cu jocuri electronice importate din Italia. Totuşi nu-l aruncă; şi-l vârî în buzunar ca să hotărască mai târziu ce era de făcut cu el.

De-aceea era director de sanatoriu şi nu un bolnav, pentru că reflecta îndelung înainte de a lua orice decizie.

Aprinse lumina, se lumina de ziuă tot mai târziu, pe măsură ce avansa iarna. Absenţa luminii, ca şi schimbările de domiciliu sau divorţurile erau principalii factori răspunzători pentru numărul în creştere al cazurilor de

depresie. Dr. Igor aştepta ca primăvara să vină cât mai curând şi să-i rezolve jumătate din problemele curente.

Aruncă o privire în agenda zilei. Trebuia să studieze unele măsuri pentru a evita ca Eduard să moară de foame; schizofrenia lui îl făcea să fie imprevizibil, iar acum renunţase complet să mănânce. Dr. Igor prescrisese deja alimentaţia intravenoasă, dar n-o putea menţine permanent; Eduard avea douăzeci şi opt de ani, era puternic, dar, cu toate perfuziile, slăbise întruna şi ajunsese să arate scheletic.

Cum avea să reacţioneze tatăl lui Eduard, unul dintre cei mai cunoscuţi ambasadori ai tinerei republici slovene, unul dintre artizanii delicatelor negocieri cu Iugoslavia, de la începutul anilor 90? În cele din urmă, acest om, care lucrase ani de zile pentru Belgrad, supravieţuise detractorilor săi, care-l acuzau că se pusese în slujba inamicului, şi continua să facă parte din corpul diplomatic, reprezentând însă de astă dată o ţară diferită. Era un om puternic şi influent, temut de toţi.

Dr. Igor rămase o clipă pe gânduri, aşa cum înainte se frământase cu paftaua portcheiului, dar numaidecât îşi alungă din minte gândul acesta: pentru ambasador era totuna dacă fiul său arăta bine sau rău; nu pretindea să îl ducă la recepţiile oficiale sau să-l ia ca însoţitor prin capitalele lumii unde era trimis ca reprezentant al Guvernului. Eduard se afla la Villete, şi acolo avea să rămână pentru totdeauna sau atâta timp cât tatăl său avea să beneficieze în continuare de acele salarii enorme.

Dr. Igor hotărî să întrerupă alimentaţia intravenoasă şi să-l lase pe Eduard să mai slăbească un pic, până când, tocmai de-aceea, avea să-şi recapete pofta de mâncare. Dacă situaţia s-ar agrava, ar putea face un raport, trecând responsabilitatea asupra consiliului medicilor care administra sanatoriul Villete. „Dacă nu vrei să ai necazuri, caută să împarţi totdeauna răspunderea”, îl învăţase tatăl

său, medic şi el, care avusese diverse decese în practică, dar nici o problemă cu autorităţile.

O dată prescrisă întreruperea medicaţiei pentru Eduard, dr. Igor trecu la următorul caz: raportul spunea că pacienta Zedka Mendel îşi terminase perioada de tratament şi putea fi externată. Dr. Igor ţinu să vadă cu ochii săi: în definitiv, nimic mai rău pentru un medic decât să primească reclamaţii din partea familiei bolnavilor care treceau prin Villete. Şi aşa se întâmpla aproape mereu: după o perioadă petrecută într-un spital pentru bolnavi psihici, rareori un pacient izbutea să se readapteze la viaţa normală.

Nu era vina sanatoriului. Nici a vreunuia din celelalte sanatorii răspândite, doar bunul Dumnezeu ştie cum, prin toate cele patru colţuri ale lumii, unde problema de readaptare a celor internaţi era absolut identică. Aşa cum închisoarea nu-l îndreaptă niciodată pe deţinut, ba chiar îl învaţă să comită şi mai multe crime, şi sanatoriile făceau ca bolnavii să se deprindă cu o lume totalmente ireală, unde totul este îngăduit şi nimeni nu e nevoit să-şi asume responsabilitatea propriilor acte.

Aşa încât rămânea o singură soluţie: descoperirea unui tratament al bolilor psihice. Şi dr. Igor era vârât până peste cap în asta, elaborând o teză care avea să revoluţioneze mediile psihiatrice. În aziluri, bolnavii provizorii aflaţi în contact cu pacienţii irecuperabili iniţiau un proces de degenerescentă socială care, o dată început, era cu neputinţă de stopat. Acea Zedka Mendel avea să se întoarcă până la urmă în spital, de astă dată din proprie iniţiativă, plângându-se de suferinţe inexistente, doar ca să fie alături de persoanele ce păreau a o înţelege mai bine decât lumea exterioară.

Dacă însă ar găsi o cale de a combate Vitriolul, care, pentru dr. Igor, era otrava responsabilă pentru nebunie, numele lui avea să intre în istorie, iar Slovenia avea să-şi câştige definitiv un loc pe hartă. În săptămâna aceea, i se ivise o şansă picată parcă din cer, sub forma unei sinucigaşe

potenţiale; nu era dispus să irosească oportunitatea asta nici pentru tot aurul din lume.

Dr. Igor era mulţumit. Deşi fusese obligat, din raţiuni economice, să accepte tratamente pe care medicina le pusese de mult la index, precum şocul de insulină, Villete inova tratamentul psihiatric tot din motive financiare. Pe lângă faptul că dispunea de timp şi elemente pentru cercetări asupra Vitriolului, el se baza şi pe sprijinul patronilor ca să menţină în azil aşa-numitul grup „Frăţia". Acţionarii instituţiei îngăduiseră să fie tolerată, nu încurajată, nota bene, ci tolerată, o internare mai prelungită decât timpul necesar. Ei argumentau că, din raţiuni umanitare, se impunea să i se acorde celui recent vindecat opţiunea de a decide care este cel mai potrivit moment pentru reintegrarea sa în lume, ceea ce făcuse cu putinţă ca un grup de pacienţi să se decidă să rămână la Villete, ca într-un hotel select sau într-un club unde se reunesc persoanele ce au unele afinităţi între ele. Astfel, dr. Igor izbutea să păstreze în aceeaşi ambianţă oameni nebuni şi sănătoşi, şi să facă în aşa fel, încât aceştia din urmă să-i influenţeze pozitiv pe cei dintâi. Pentru a evita ca lucrurile să degenereze şi ca nebunii să-i contagieze negativ pe cei care se vindecaseră, fiecare membru al Frăţiei trebuia să iasă din sanatoriu cel puţin o dată pe zi.

Dr. Igor ştia că motivele invocate în faţa acţionarilor pentru a permite prezenţa într-un azil a persoanelor vindecate, adică „raţiunile umanitare", abia dacă erau un pretext. Ei se temeau ca Ljubljana, mica şi încântătoarea capitală a Sloveniei, să nu aibă un număr suficient de nebuni bogaţi, capabili să susţină toată structura aceea costisitoare şi modernă. Ca să nu mai spunem că sistemul de sănătate publică dispunea de aziluri de prima mână, ceea ce plasa Villete într-o situaţie dezavantajoasă în confruntarea cu piaţa psihiatriei.

Când transformaseră vechea cazarmă în sanatoriu, acţionarii aveau ca public-ţintă pe posibilii bărbaţi şi femei

afectaţi de războiul cu Iugoslavia. Dar războiul durase foarte puţin. Acţionarii crezuseră că războiul avea să reizbucnească, dar el nu a reizbucnit.

Apoi, dintr-o cercetare recentă, constataseră că războaiele făceau şi victime de ordin psihic, dar într-o măsură mult mai mică decât tensiunea, plictiseala sau maladiile congenitale, singurătatea şi respingerea. Când o colectivitate are de înfruntat o mare problemă, precum un război sau o hiperinflaţie sau o epidemie, se observă o uşoară creştere a numărului de sinucideri, dar o considerabilă scădere a cazurilor de depresie, paranoia, psihoze. Acestea revin la indicii lor normali de îndată ce problema este depăşită, arătând, după cum interpreta dr. Igor, că fiinţa umană îşi permite luxul de a înnebuni doar când are condiţii favorabile.

Avea sub ochi şi altă cercetare recentă, provenind de astă dată din Canada, considerată de curând de către un ziar american drept ţara cu nivelul de trai cel mai ridicat din lume. Dr. Igor citi: „Conform publicaţiei Statistics Canada, au avut o anumită formă de suferinţă mentală 40 % dintre persoanele între 15 şi 34 de ani; 33 % dintre persoanele între 35 şi 54 de ani; 20 % dintre persoanele între 55 şi 64 de ani.

Se apreciază că un individ din cinci este afectat de o formă oarecare de tulburare psihică. Unul din fiecare opt canadieni va fi spitalizat din motive de tulburări psihice cel puţin o dată în decursul vieţii.” „Excelentă piaţă, mai bună ca aici”, îşi zise el în gând. „Oamenii, cu cât pot fi mai fericiţi, cu atât rămân mai nefericiţi.”

Dr. Igor mai analiză câteva cazuri, cântărind cu mare grijă pe care anume trebuia să le împartă cu Consiliul şi pe care dintre ele putea să le rezolve de unul singur. După ce termină, ziua îşi făcuse pe deplin apariţia, aşa că stinse şi el lumina.

Apoi dădu dispoziţii să intre prima persoană programată, mama unei paciente care încercase să se sinucidă.

— Sunt mama Veronikăi. Cum se simte fiica mea?

Dr. Igor socoti că ar fi fost de datoria lui să-i spună adevărul şi să o scutească de surprize inutile, la urma urmelor avea şi el o fată care purta acelaşi nume. Se hotărî să păstreze însă tăcerea.

— Până acum nu ştim – minţi el. Avem nevoie de încă o săptămână.

— Nu ştiu de ce-a făcut Veronika aşa ceva – spunea femeia din faţa lui, năpădită de plâns. I-am fost părinţi iubitori, am încercat să-i dăm, cu multe sacrificii, cea mai bună educaţie posibilă. Deşi am avut problemele noastre conjugale, ne-am menţinut familia unită, ca exemplu de perseverenţă în lupta cu dificultăţile. Are un post bun, nu e urâtă, şi totuşi…

— …şi totuşi a-ncercat să se omoare – o întrerupse dr. Igor. Nu fiţi surprinsă, doamnă, aşa se-ntâmplă. Oamenii sunt incapabili să înţeleagă fericirea. Dacă doriţi, vă pot arăta statisticile din Canada.

— Canada?

Femeia îl ascultă cu uimire. Dr. Igor constată că reuşise să-i abată atenţia şi continuă:

— Vedeţi, doamnă, aţi venit până aici nu ca să aflaţi cum se simte fiica dumneavoastră, ci ca să vă disculpaţi că ea a-ncercat să se sinucidă. Câţi ani are fata?

— Douăzeci şi patru.

— Deci e o femeie matură, cu experienţa vieţii, care ştie bine ce doreşte şi e capabilă să-şi facă propriile alegeri. Ce-are asta de-a face cu căsnicia dumneavoastră sau cu sacrificiul pe care dumneavoastră şi soţul dumneavoastră l-aţi făcut? De cât timp locuieşte singură?

— De şase ani.

— Vedeţi? Independentă până în măduva oaselor. Dar pentru că un medic austriac, dr. Sigmund Freud, sunt sigur că aţi auzit de el, a scris despre relaţiile morbide dintre părinţi şi copii, şi astăzi lumea se culpabilizează pentru tot. Ce ziceţi, cred oare indienii că fiul a devenit asasin pentru

că este o victimă a educaţiei pe care i-au dat-o părinţii săi? Răspundeţi-mi!

— N-am nici cea mai mică idee – răspunse femeia, tot mai mirată de medic. Se vede că se molipsise de la propriii săi pacienţi.

— Ei bine, am să vă dau eu răspunsul – zise dr. Igor. Indienii cred că vinovat e asasinul, iar nu societatea, nici ţara, nici strămoşii lui. Japonezii se sinucid oare pentru că un copil de-al lor a hotărât să se drogheze şi să iasă pe stradă ca să-mpuşte oameni? Răspunsul e acelaşi: nu! Şi uitaţi-vă, după cum se spune, japonezii se sinucid din te miri ce motiv; deunăzi am citit o ştire cum că un tânăr s-a sinucis pentru că n-a reuşit să intre la facultate.

— Oare aş putea vorbi cu fata mea? – întrebă femeia, câtuşi de puţin interesată de japonezi, indieni sau canadieni.

— Da, imediat – făcu dr. Igor, oarecum iritat că fusese întrerupt. Dar mai înainte, vreau să înţelegeţi un lucru: în afara unor cazuri patologice grave, oamenii înnebunesc atunci când caută să scape de rutină. Înţelegeţi, doamnă?

— Am înţeles foarte bine – răspunse ea. Şi dacă dumneavoastră credeţi că n-aş fi capabilă să mă-ngrijesc de ea, puteţi fi liniştit: niciodată nu am încercat să-mi schimb viaţa.

— Foarte bine – dr. Igor părea oarecum liniştit. V-aţi imaginat oare o lume în care, de exemplu, nu am fi obligaţi să repetăm zi de zi, cât trăim, acelaşi lucru? Dacă ne-am decide bunăoară să mâncăm doar când ne-ar fi foame, cum s-ar mai organiza gospodinele şi restaurantele?

„Ar fi normal să mâncăm numai când ne e foame”, gândi femeia, fără să spună nimic, de teamă ca el să nu-i interzică să stea de vorbă cu Veronika.

— Ar fi o confuzie teribilă – zise ea. Eu sunt gospodină şi ştiu ce spun.

— Până una, alta avem cafeaua de dimineaţă, dejunul şi cina. Trebuie să ne culcăm la o anumită oră în fiecare zi şi

să ne odihnim o dată pe săptămână. Există Crăciunul ca să ne facem daruri, Paştele ca să petrecem trei zile pe malul lacului. V-ar plăcea oare dacă soţul dumneavoastră, doar pentru că a fost cuprins de un impuls brusc de pasiune, s-ar hotărî să faceţi dragoste în camera de zi?

„Ce tot vorbeşte omul ăsta? Am venit aici ca să-mi văd fata!”

— Mi s-ar părea foarte trist – răspunse ea, cu toată grija, sperând că nimerise răspunsul corect.

— Foarte bine – strigă dr. Igor. Locul de făcut dragoste e în pat. Dacă nu, vom da un rău exemplu şi vom răspândi anarhia.

— Pot s-o văd pe fata mea? – îl întrerupse femeia.

Dr. Igor se resemnă; ţăranca asta n-o să priceapă niciodată ce spune el, nu era interesată să discute despre nebunie dintr-un punct de vedere filosofic, chiar dacă ştia că fiica ei făcuse o tentativă de sinucidere foarte serioasă şi intrase în comă.

Apăsă pe butonul unei sonerii, şi secretara îşi făcu apariţia.

— Cheam-o pe tânăra cu sinuciderea – zise el. Aceea cu scrisoarea către ziare, în care zicea că se sinucide ca să arate unde e Slovenia.

— Nu vreau s-o văd. Mi-am tăiat toate legăturile cu lumea.

Îi venise greu să spună asta în living, în prezenţa tuturora. Dar nici infirmierul nu fusese discret şi-o anunţase cu voce tare că o aştepta mama ei, ca şi cum ar fi fost un subiect de interes obştesc.

Nu voia s-o vadă pe maică-sa, fiindcă ar fi suferit amândouă. Era mai bine să o şi considere moartă; Veronika detestase totdeauna despărţirile.

Bărbatul dispăru pe unde venise, iar ea reîncepu să se uite la munţi. După o săptămână, soarele revenise în sfârşit, şi ea o ştia încă din noaptea trecută, fiindcă i-o spusese luna, în timp ce cânta la pian.

„Nu, asta e de-a dreptul nebunie, îmi pierd controlul. Aştrii nu vorbesc – excepţie fac cei care-şi zic astrologi. Dacă luna a vorbit cu cineva, a făcut-o atunci cu schizofrenicul acela.”

Nici nu-şi dusese gândul la bun sfârşit că simţi o împunsătură în piept şi un braţ şi-l simţi amorţit: criza de inimă!

Intră într-un soi de euforie, ca şi cum moartea ar fi eliberat-o de spaima de a muri. Gata, totul se sfârşise! S-ar putea să mai simtă ceva durere, dar ce mai însemnau cinci minute de agonie în schimbul unei veşnicii de tăcere? Singura ei reacţie a fost de a-şi închide ochii: cel mai mult o şoca în filme să vadă morţii cu ochii deschişi.

Dar atacul de cord părea altfel de cum şi-l imaginase; respiraţia îi deveni dificilă şi, îngrozită, Veronika îşi dădu seama că era pe cale să facă experienţa de care se temea cel mai tare: asfixia. Avea să moară ca şi cum ar fi fost îngropată de vie sau scufundată brusc în adâncul mării.

Se împletici, căzu, simţi o izbitură puternică în faţă, continuă să facă un efort uriaş ca să respire, dar aerul nu intra. Şi, mai rău decât orice, moartea nu venea, Veronika era perfect conştientă de tot ce se petrecea în jurul ei, continua să perceapă culorile şi formele. Îi era greu doar să audă ce spuneau ceilalţi, strigătele şi exclamaţiile păreau distante, ca şi cum ar fi venit de pe altă lume. Afară de asta, toate celelalte erau reale, aerul nu-i pătrundea în piept, pur şi simplu nu asculta de comenzile plămânilor şi muşchilor ei, şi totuşi nu-şi pierdea cunoştinţa.

Simţi că cineva o apuca şi-o întorcea pe-o parte, dar acum îşi pierduse controlul mişcării ochilor care i se învârteau în cap, trimiţându-i creierului sute de imagini diferite, combinând senzaţia de sufocare cu o totală confuzie vizuală.

Curând deveniră distante şi imaginile şi, când agonia îşi atinse paroxismul, aerul pătrunse în sfârşit, emiţând un şuier înspăimântător, care-i făcu pe toţi cei ce se aflau în sală să încremenească de frică.

Veronika începu să vomite fără măsură. O dată trecut momentul de cvasitragedie, câţiva nebuni începură să râdă de scenă, şi ea se simţea umilită, pierdută, incapabilă să reacţioneze.

Veni în fugă un infirmier şi-i făcu o injecţie în braţ.

— Staţi liniştită. A trecut.

— N-am murit! – începu ea să strige, înaintând către pacienţi şi murdărind pardoseala şi mobilierul cu vărsătura ei. „Stau tot în nenorocitul ăsta de ospiciu, obligată să convieţuiesc cu voi, trăind o mie de morţi în fiecare zi şi-n fiecare noapte, fără să am parte de mila nimănui!”

Se întoarse către infirmier, îi smulse din mână seringa şi-o aruncă în grădină.

— Dumneata ce vrei? De ce nu-mi dai otravă, de vreme ce ştii că tot sunt condamnată? De ce eşti atât de indiferent?

Neizbutind să se controleze, se aşează iarăşi pe jos şi începu să plângă în hohote, ţipând, suspinând zgomotos, în vreme ce câţiva pacienţi râdeau şi făceau observaţii despre rochia ei murdărită toată.

— Dă-i un calmant! – zise o doctoriţă, intrând în grabă. Restabileşte ordinea aici!

Infirmierul însă era paralizat. Doctoriţa ieşi, întorcându-se cu alţi doi infirmieri şi o nouă seringă. Bărbaţii o imobilizară pe fiinţa isterică ce se zbătea în mijlocul livingului, în timp ce doctoriţa îi injectă intravenos, până la ultima picătură, calmantul într-un braţ plin de vomisment.

Se afla în cabinetul doctorului Igor, întinsă pe un pat de un alb imaculat, cu cearşaful proaspăt schimbat.

Doctorul îi ascultă inima. Ea se făcu că încă mai doarme, dar ceva în pieptul ei se schimbase, deoarece medicul vorbi cu siguranţa celui care o examinase.

— Fii liniştită – zise el. Cu sănătatea dumitale poţi să trăieşti o sută de ani.

Veronika deschise ochii. Cineva îi schimbase rochia. S-o fi făcut dr. Igor? O fi văzut-o goală? Capul încă nu-i funcţiona bine.

— Ce-aţi spus, domnule doctor?
— Am spus să fii liniştită.
— Nu. Aţi spus că o să trăiesc o sută de ani.
Doctorul se îndreptă spre biroul său.
— Aţi spus că o să trăiesc o sută de ani – insistă Veronika.
— În medicină, nimic nu e definitiv – se eschivă dr. Igor. Totul e posibil.
— Cum se prezintă inima mea?
— La fel.
Nimic precis. Medicii, în faţa unui caz grav, zic „O să trăieşti o sută de ani”, sau „Nu e nimic serios”, sau „Ai un cord şi o tensiune de copil”, sau chiar „Trebuie să refacem analizele”. Parcă s-ar teme că pacientul o să devasteze tot cabinetul.
Încercă să se ridice, dar nu reuşi: încăperea începu să se învârtă cu ea.
— Mai stai puţin culcată, până când o să te simţi mai bine. Nu mă deranjezi deloc.
„Ce bun, îşi zise Veronika în sinea ei. Dar dacă l-aş deranja?”
Ca medic cu experienţă ce era, dr. Igor rămase tăcut o vreme, prefăcându-se interesat de hârtiile de pe masă. Când ne aflăm în faţa cuiva şi el nu spune nimic, situaţia devine iritantă, tensionată, insuportabilă. Dr. Igor ştia din experienţă că tânăra avea să-nceapă să vorbească, iar el o să poată culege noi date pentru teza sa despre nebunie şi metoda de tratament pe care o elabora.
Dar Veronika nu scoase o vorbă. „Poate e într-un grad foarte înalt de intoxicare cu Vitriol”, îşi zise dr. Igor, hotărându-se să rupă tăcerea, care devenise tensionată, iritantă, insuportabilă.
— Deci îţi place să cânţi la pian – zise el, străduindu-se să fie cât mai detaşat cu putinţă.
— Şi nebunilor le place să audă. Ieri a fost unul care a rămas fascinat, ascultând.

— Eduard. I-a spus cuiva că i-a plăcut foarte mult. Cine ştie, poate va începe să se hrănească iarăşi ca o persoană normală.

— Unui schizofrenic îi place muzica? Şi vorbeşte despre asta cu altcineva?

— Da. Şi pun pariu că n-ai nici cea mai mică idee despre ce spui.

Medicul acela, care părea mai degrabă un pacient, cu părul lui vopsit în negru, avea dreptate, Veronika auzise cuvântul „schizofrenic” de multe ori, dar habar n-avea ce înseamnă.

— Există un tratament? – vru ea să ştie, încercând să vadă dacă poate obţine mai multe informaţii despre schizofrenici.

— Poate fi ţinută sub control. Încă nu se ştie precis ce se petrece în lumea nebuniei: totul e nou, iar tratamentele se schimbă la fiecare zece ani. Schizofrenicul e o persoană care de la bun început are o tendinţă naturală de a evada din lumea noastră, până când un anumit fapt, grav sau superficial, îl face să-şi creeze o realitate numai pentru el. Cazul poate evolua până la absenţa totală, pe care noi o numim catatonică, sau pot exista ameliorări, ce-i îngăduie pacientului să muncească, să ducă o viaţă practic normală. Depinde de un singur lucru: de mediu.

— Să creeze o realitate numai pentru el – repetă Veronika. Dar ce este realitatea?

— Realitatea e ceea ce majoritatea consideră că trebuie să fie. Nu neapărat lucrul cel mai bun şi nici măcar cel mai logic, ci ceea ce s-a adaptat dorinţei colective. Dumneata vezi ce port la gât?

— O cravată.

— Foarte bine. Răspunsul dumitale este răspunsul logic, coerent al unei persoane absolut normale: o cravată! Un nebun ar spune că port la gât o bucată de pânză colorată, ridicolă, inutilă, legată în mod complicat, care stânjeneşte mişcările capului şi impune un efort mai mare pentru ca aerul să poată pătrunde în plămâni. Dacă n-aş fi atent când

aş sta lângă un ventilator, aş putea muri strangulat de bucata asta de pânză. Dacă m-ar întreba un nebun la ce serveşte cravata, ar trebui să-i răspund: la absolut nimic. Nici măcar ca ornament, pentru că astăzi ea a devenit simbolul sclaviei, al puterii, al rezervei distante. Unica utilitate a cravatei se vede când ne întoarcem acasă şi ne-o scoatem, dându-ne senzaţia că ne-am eliberat de ceva despre care nu ştim ce este. Dar justifică senzaţia de uşurare existenţa cravatei? Nu. Şi totuşi, dacă întreb un nebun şi o persoană normală ce e asta, sănătos va fi considerat doar cel care răspunde: o cravată. Nu contează cine răspunde corect, contează cine are dreptate.

— Aţi dedus, aşadar, că eu nu sunt nebună deoarece i-am dat numele adecvat bucăţii de pânză colorată.

„Nu, dumneata nu eşti nebună”, îşi zise în sinea lui dr. Igor, o autoritate în domeniu, cu diverse diplome atârnate pe peretele cabinetului său. Atentatul contra propriei vieţi este caracteristic fiinţei omeneşti, cunoştea mulţi oameni care făceau exact asta, şi totuşi continuau să trăiască afară, simulând nevinovăţia şi normalitatea, doar pentru că nu aleseseră scandaloasa metodă a sinuciderii. Se omorau încetul cu încetul, otrăvindu-se cu ceea ce dr. Igor numea Vitriol.

Vitriolul era un produs toxic, ale cărui simptome le identificase în decursul conversaţiilor sale cu bărbaţi şi femei pe care-i cunoştea. Scria acum o teză pe care avea să o prezinte pentru examinare Academiei de Ştiinţe din Slovenia. Era pasul cel mai important din domeniul alienaţiei mintale de când dr. Pinel a dispus eliminarea lanţurilor care-i imobilizau pe bolnavi, uluind lumea medicală cu ideea că pentru unii dintre ei existau posibilităţi de vindecare.

La fel ca libidoul, o reacţie chimică răspunzătoare pentru apetitul sexual, pe care o identificase dr. Freud, dar fără ca nici un laborator să izbutească vreodată să o izoleze, Vitriolul era eliberat de organismele fiinţelor umane care se

găseau în situaţii de frică, deşi nu fusese încă identificat în testele spectrografice moderne. Era însă lesne de recunoscut după gustul său, nici dulce, nici sărat, gustul amar. Dr. Igor, descoperitorul încă nerecunoscut al acestei otrăvi mortale, o botezase cu numele unei otrăvi care fusese mult utilizată de către împăraţi, regi şi îndrăgostiţi de toate soiurile, atunci când trebuiau să îndepărteze definitiv o persoană incomodă.

Bune vremuri cele ale împăraţilor şi regilor: pe-atunci trăiai şi mureai în mod romantic. Asasinul o invita pe victimă la o cină fastuoasă, servitorul intra cu două cupe elegante, una din ele având Vitriolul amestecat în băutură: ce emoţie stârneau gesturile victimei, lua în mână cupa, rostea câteva cuvinte gingaşe sau agresive, bând ca şi cum ar fi fost un nectar savuros, aruncându-i gazdei o ultimă privire surprinsă, şi cădea fulgerat la pământ!

Această otravă, scumpă şi greu de găsit astăzi pe piaţă, a fost însă înlocuită cu procedee de exterminare mai sigure, precum revolvere, bacterii etc. Dr. Igor, o natură romantică, recupera numele aproape uitat ca să boteze o maladie psihică pe care izbutise să o diagnosticheze şi cu a cărei descoperire avea să uluiască în scurt timp lumea întreagă.

Curios era că nimeni nu se referise vreodată la Vitriol ca la o substanţă toxică mortală, deşi majoritatea persoanelor afectate îi puteau identifica gustul şi se refereau la procedeul de otrăvire denumindu-l Principiul Amar. Toate fiinţele au în organismul lor Principiul Amar, în grad mai mare sau mai mic, aşa cum aproape toţi avem bacilul tuberculozei. Aceste două boli însă îşi declanşează atacul doar când pacientul este debilitat; în cazul Principiului Amar, terenul favorabil pentru instalarea bolii apare atunci când se creează teama de aşa-numita „realitate”.

Unii oameni, în dorinţa lor aprinsă de a-şi construi o lume în care să nu poată pătrunde nici o ameninţare externă, îşi sporesc în chip exagerat măsurile de apărare împotriva exteriorului – străini, locuri noi, experienţe diferite – şi-şi

lasă interiorul descoperit. Tocmai de-aici începe Principiul Amar să provoace daune ireversibile.

Marea ţintă a Principiului Amar (sau a Vitriolului, cum prefera dr. Igor să-l numească) era voinţa. Persoanele atacate de acest rău începeau să-şi piardă orice fel de dorinţă şi în câţiva ani ajungeau să nu mai poată ieşi din lumea lor, întrucât cheltuiseră enorme rezerve de energie ridicând ziduri înalte pentru ca realitatea să fie ceea ce doreau ei înşişi.

Ca să evite atacul din exterior, îşi limitaseră şi creşterea interioară. Continuau să meargă la serviciu, să se uite la televizor, să se vaite de trafic şi să aibă copii, dar toate astea surveneau automat, şi fără nici un fel de mare emoţie lăuntrică, deoarece, la urma urmelor, totul era sub control.

Marea problemă a otrăvirii cu Principiul Amar era că nu se mai manifestau nici pasiunile – ura, dragostea, disperarea, entuziasmul, curiozitatea. După câtva timp, în insul intoxicat cu Principiul Amar nu mai rămânea nici o dorinţă. Nu mai avea voinţă nici să trăiască, nici să moară, aici era problema.

Din acest motiv, pentru cei intoxicaţi cu Principiul Amar, eroii şi nebunii erau totdeauna fascinanţi: acestora nu le era teamă să trăiască sau să moară. Atât eroii cât şi nebunii erau indiferenţi în faţa primejdiei şi-şi vedeau de drum fără să le pese de toate părerile contrare ale celorlalţi. Nebunul se sinucidea, eroul se oferea martiriului în numele unei cauze, dar şi unul, şi altul mureau, iar cei amari îşi petreceau multe zile şi nopţi comentând absurdul şi gloria celor două categorii. Era unicul moment în care omul amar avea putere să se caţere pe zidul său de apărare şi să arunce o privire în exterior; dar, în scurt timp, mâinile şi picioarele li se înmuiau şi ei se întorceau la viaţa de toate zilele.

Omul amar îşi observa boala doar o dată pe săptămână: în după-amiezele de duminică. Atunci, cum nu mai avea la dispoziţie munca sau rutina ca să-şi aline simptomele, îşi

dădea seama că ceva anume mergea foarte rău, deoarece tihna acelor după-amieze era infernală, timpul nu mai trecea şi o iritare constantă se manifesta nestânjenit.

Venea însă ziua de luni, iar omul amar îşi dădea numaidecât uitării simptomele, măcar că tuna şi fulgera împotriva faptului că nu avea niciodată timp să se odihnească şi se plângea că sfârşiturile de săptămână trec foarte repede.

Singurul mare avantaj al bolii, din punct de vedere social, este că ea se şi transformase într-o normă; prin urmare internarea nu mai era necesară, cu excepţia cazurilor în care intoxicaţia era atât de puternică, încât comportamentul bolnavului începea să-i afecteze pe ceilalţi. Dar majoritatea celor otrăviţi cu Principiul Amar puteau continua să rămână afară, fără a constitui o ameninţare pentru societate sau pentru ceilalţi, deoarece, datorită zidurilor înalte construite în jurul lor, se aflau complet izolaţi de lume, deşi aparent luau parte la ea.

Dr. Sigmund Freud, inventând psihanaliza, descoperise libidoul şi tratamentul pentru problemele provocate de el. În afara faptului de a fi descoperit Vitriolul, dr. Igor trebuia să demonstreze că, şi în acest caz, tratamentul era posibil. Voia să-şi lase numele în istoria medicinei, deşi nu-şi făcea nici o iluzie în privinţa dificultăţilor pe care va fi trebuind să le înfrunte ca să-şi impună ideile, de vreme ce „normalii” erau mulţumiţi de vieţile lor şi nu şi-ar fi admis niciodată existenţa bolii, în timp ce „bolnavii” puneau în mişcare o uriaşă industrie de aziluri psihiatrice, laboratoare, congrese etc.

„Ştiu că lumea nu-mi va recunoaşte acum efortul”, îşi zise el în sinea lui, mândru că este neînţeles. În definitiv, acesta era preţul pe care erau nevoite să-l plătească geniile.

— Ce e cu dumneavoastră? – îl întrebă tânăra din faţa lui. S-ar părea că aţi intrat în lumea pacienţilor dumneavoastră.

Dr. Igor ignoră comentariul lipsit de respect.

— Poţi pleca acum – zise el.

Veronika nu ştia dacă era zi sau noapte – dr. Igor stătea cu lumina aprinsă, dar aşa făcea în fiecare dimineaţă. Când ajunse pe culoar, văzu luna şi-şi dădu seama că dormise mai mult decât îşi închipuise.

În drum spre salon, observă o fotografie înrămată pe perete: era piaţa centrală din Ljubljana, înainte de a se fi ridicat statuia poetului Prešeren, şi în care se vedeau cupluri plimbându-se, probabil într-o duminică.

Se uită la data fotografiei: vara lui 1910.

Vara lui 1910. Erau acolo, prinşi într-un moment al vieţii lor, toţi oamenii aceia, ai căror copii şi nepoţi muriseră de mult. Femeile purtau rochii grele, iar bărbaţii aveau toţi pălărie, haină, cravată (sau pânză colorată, cum ziceau nebunii) ghetre şi umbrele sub braţ.

Şi căldura? Temperatura trebuie să fi fost aceeaşi din verile de azi, 35° la umbră. Ce-ar fi gândit oamenii aceia dacă ar fi venit acolo un englez în bermude şi cămaşă cu mâneci scurte, vestimentaţie mult mai potrivită pe căldură?

„Un nebun.”

Înţelesese perfect ce voia să spună dr. Igor. Tot aşa, înţelegea că avusese parte totdeauna în viaţă de multă dragoste, afecţiune, protecţie, dar că-i lipsea un element pentru ca toate acestea să se preschimbe într-o binecuvântare: ar fi trebuit să fie ceva mai nebună.

Părinţii ei ar fi continuat s-o iubească oricum, dar nu îndrăznise să-şi plătească preţul visului ei, de teamă de a nu-i răni. Visul acela îi era îngropat în străfundurile memoriei, deşi uneori fusese trezit de un concert sau de un disc frumos pe care se întâmpla să-l asculte. Ori de câte ori visul îi era trezit, sentimentul ei de frustrare era atât de puternic, încât făcea imediat tot ce-i stătea în puteri ca să-l adoarmă la loc.

Veronika ştia, din copilărie, care îi era adevărata vocaţie: să fie pianistă!

O simţise încă de la prima lecţie, la vârsta de doisprezece ani. Şi profesoara ei îi remarcase talentul şi-o îndemnase să

devină profesionistă. Totuşi, atunci când, mulţumită de câştigarea unui concurs, îi spusese mamei sale că avea să lase totul baltă şi să se consacre doar pianului, ea o privise cu duioşie şi-i răspunsese: „Nimeni nu poate trăi din cântatul la pian, draga mamei.” „Bine, dar m-ai pus să iau lecţii de pian!” „Ca să-ţi dezvolţi înzestrările artistice, atât. Soţii apreciază asta, şi tu te poţi remarca la petreceri. Uită gândul că vrei să devii pianistă şi studiază dreptul, asta e profesia viitorului.”

Veronika făcuse tot ce-i ceruse mama sa, încredinţată fiind că dânsa avea destulă experienţă ca să înţeleagă ce e realitatea. Îşi termină studiile, intră la facultate, ieşi din facultate cu o diplomă şi note mari, dar nu obţinu decât un post de bibliotecară.

„Trebuia să fi fost mai nebună.” Dar, cum se întâmpla pesemne cu majoritatea persoanelor, descoperise asta prea târziu.

Vru să-şi continue drumul, când cineva o prinse de braţ. Calmantul puternic pe care i-l administraseră îi curgea încă prin vine, aşa încât nu reacţionă când Eduard, schizofrenicul, începu să o conducă delicat în altă direcţie, către sala de odihnă.

Luna era tot în primul pătrar, iar Veronika se şi aşezase la pian, la cererea tăcută a lui Eduard, când începu să se audă un glas care venea din sala de mese. Cineva vorbea cu accent străin, şi Veronika nu-şi amintea să mai fi auzit asemenea accent în Villete.

— Acum nu vreau să cânt la pian, Eduard. Vreau să ştiu ce se întâmplă pe lume, despre ce se vorbeşte aici, alături, cine e omul acela străin.

Eduard surâdea, poate fără să priceapă o vorbă din ce-i spunea Veronika. Ea îşi aminti însă de dr. Igor: schizofrenicii puteau intra şi ieşi din realităţile lor separate.

— Eu am să mor – continuă ea, în speranţa că vorbele ei îl vor impresiona. Moartea mi-a atins astăzi în treacăt faţa cu

aripile ei şi mâine sau poimâine o să-mi bată la uşă. Nu trebuie să te obişnuieşti să asculţi pianul în fiecare noapte.

Nimeni nu se poate obişnui cu nimic, Eduard. Uite, începuse să-mi placă iarăşi soarele, munţii, problemele, începusem să accept ideea că nimeni în afara mea nu e vinovat de lipsa de sens a vieţii. Voiam să văd iarăşi piaţa din Ljubljana, să simt ura şi iubirea, disperarea şi plictiseala, toate lucrurile astea simple şi ridicole care fac parte din viaţa de toate zilele, dar care dau savoare existenţei. Dacă aş putea să ies într-o bună zi de-aici, mi-aş permite să fiu nebună, fiindcă toată lumea este, iar cei mai răi sunt cei ce nu ştiu că sunt, deoarece tot repetă ce le spun ceilalţi.

Dar nimic din toate astea nu e cu putinţă, înţelegi? La fel, nici tu nu poţi să-ţi petreci toată ziua aşteptând să se facă noapte, pentru ca una din paciente să cânte la pian, fiindcă toate se vor termina curând. Lumea mea şi lumea dumitale sunt pe sfârşite.

Se ridică, mângâie tandru obrazul tânărului şi se duse în sala de mese.

Când deschise uşa, dădu peste o scenă neobişnuită; mesele şi scaunele fuseseră împinse la perete, lăsând un mare spaţiu gol în centru. Acolo, aşezaţi pe jos, se aflau membrii Frăţiei, ascultându-l pe un bărbat în costum cu cravată.

— …atunci îl poftiră pe marele maestru al tradiţiei sufiste, ca să ţină o cuvântare – zicea el.

Când se deschise uşa, toţi cei din sală priviră către Veronika. Bărbatul în costum i se adresă.

— Aşezaţi-vă.

Ea se aşeză pe jos, lângă doamna cu părul alb, Mari, care fusese atât de agresivă la prima lor întâlnire. Spre surprinderea ei, Mari o întâmpină cu un zâmbet de bun-venit.

Omul în costum continuă:

— Nasrudin a fixat conferinţa la ora două după-amiază, şi a fost un succes: cele o mie de bilete au fost în întregime vândute şi peste şase sute de persoane au rămas afară, urmând să asiste la prelegere prin intermediul unei televiziuni cu circuit închis.

La ora două fix, a intrat un asistent al lui Nasrudin, spunând că, dintr-un motiv de forţă majoră, conferinţa avea să înceapă mai târziu. Unii s-au ridicat indignaţi, au cerut să li se restituie banii şi au plecat. Chiar şi aşa, rămăsese multă lume în sală şi afară.

La patru după-amiază, maestrul sufist tot nu-şi făcuse apariţia, şi publicul părăsi, încetul cu încetul, sala, recuperându-şi banii: în definitiv, ziua de muncă se terminase, venise momentul să se întoarcă acasă. Când se făcu ora şapte, cei o mie şapte sute de spectatori iniţiali se reduceau la mai puţin de o sută.

Atunci intră Nasrudin. Părea beat turtă şi se apucă să-i facă curte unei tinere frumoase din primul rând.

O dată trecută surpriza, lumea începu să se indigneze: după ce-i lăsase să-l aştepte patru ore bătute pe muchie, cum de se mai şi comporta aşa omul ăsta? Se făcură auzite câteva murmure de dezaprobare, dar maestrul sufist nu le dădu nici o importanţă: continuă să spună în gura mare cât de sexy era fata şi o invită să călătorească împreună cu el în Franţa.

„Ce mai profesor, gândi Veronika. Oricum, n-am dat niciodată crezare unor asemenea lucruri.”

— După ce le zise câteva protestatarilor, Nasrudin încercă să se ridice şi căzu cât era de greu pe podea. Revoltate, şi alte persoane se hotărâră să plece, zicând că totul nu era decât şarlatanie, că o să dezvăluie ziarelor spectacolul acela degradant.

În sală rămaseră nouă persoane. Şi, de îndată ce grupul celor indignaţi părăsi incinta, Nasrudin se ridică; era sobru, ochii îi străluceau şi în jurul său plutea o aură de respectabilitate şi înţelepciune. „Dumneavoastră, cei care

aţi rămas aici, sunteţi cei ce mă vor asculta”, zise el. „Aţi trecut prin două dintre cele mai grele încercări de pe drumul spiritual: răbdarea de a aştepta momentul prielnic şi curajul de a nu te lăsa decepţionat de ceea ce-ţi iese în cale. Vouă vă voi da învăţătura.” Şi Nasrudin le împărtăşi câteva dintre tehnicile sufiste.

Bărbatul făcu o pauză şi scoase din buzunar un fluier ciudat.

— Acum să ne odihnim un pic, iar apoi ne vom face meditaţia.

Grupul se ridică în picioare. Veronika nu ştia ce să facă.

— Ridică-te şi dumneata – zise Mari, luând-o de mână. Avem cinci minute de pauză.

— Plec, nu vreau să deranjez.

Mari o conduse într-un colţ.

— N-ai învăţat nimic, nici măcar în apropierea morţii? Nu te mai gândi tot timpul că deranjezi, că-ţi tulburi aproapele! Dacă oamenilor nu le place, n-au decât să se plângă! Şi dacă n-au curaj să se plângă, treaba lor!

— Atunci când m-am apropiat de dumneavoastră, am făcut ceva ce înainte n-aş fi îndrăznit niciodată să fac.

— Şi te-ai lăsat intimidată de o simplă glumă a unor nebuni. De ce n-ai continuat? Ce aveai de pierdut?

— Demnitatea mea. Faptul de a mă afla într-un loc unde nu sunt bine venită.

— Ce este demnitatea? Înseamnă a voi ca toată lumea să creadă că eşti bună, manierată, plină de dragoste pentru aproapele? Respectă natura; vezi mai multe filme cu animale şi observă cum luptă pentru spaţiul lor. Toţi am fost încântaţi de palma dată de tine.

Veronika nu mai avea timp să lupte pentru nici un spaţiu, aşa că schimbă vorba: întrebă cine era bărbatul acela.

— Eşti mai bine – râse Mari. Pui întrebări fără teama de a fi socotită indiscretă. Bărbatul acesta e un maestru sufist.

— Ce înseamnă sufi?

— Lână.

Veronika nu pricepu. Lână?

— Sufismul e o tradiţie spirituală a dervişilor, în care maeştrii nu se străduiesc să facă paradă de înţelepciune, iar discipolii dansează, se învârtesc şi cad în transă.

— La ce bun?

— Nu sunt foarte sigură, dar grupul nostru a decis să trăiască toate experienţele interzise. Toată viaţa mea, guvernul ne-a educat zicând că orice căutare spirituală nu există decât ca să-l îndepărteze pe om de problemele lui reale. Spune-mi însă: nu crezi că încercarea de-a înţelege viaţa e o problemă reală?

Da. Este o problemă reală. Dar nu era sigură ce vrea să spună cuvântul realitate.

Bărbatul în costum, un maestru sufist, după Mari, ceru ca toţi să se aşeze în cerc. Scoase toate florile dintr-o vază aflată în sala de mese, cu excepţia unui trandafir roşu, şi-o plasă în centrul grupului.

— Uite unde-am ajuns – zise Veronika pentru Mari. Un nebun a hotărât că e posibil să creşti flori iarna, şi aşa se face că azi avem trandafiri tot anul, în toată Europa. Crezi că un maestru sufist, cu toate cunoştinţele lui, e capabil să facă aşa ceva?

Mari păru că-i ghiceşte gândul.

— Lasă criticile pentru mai târziu.

— O să-ncerc. Deşi tot ce am e prezentul, după cât se pare foarte scurt.

— Exact asta are toată lumea, şi e totdeauna scurt, chiar dacă unii cred că au un trecut, în care au acumulat lucruri, şi un viitor în care vor acumula şi mai multe. Pentru că veni vorba de prezent, te-ai masturbat mult până acum?

Deşi calmantul încă-şi mai făcea efectul, Veronika îşi aminti de prima frază pe care o auzise în Villete.

— Când am fost adusă la Villete, încă plină de tuburi de respiraţie artificială, am auzit clar pe cineva întrebându-mă dacă vreau să fiu masturbată. Ce-i cu asta? De ce trăiţi aici cu gândul la asemenea lucruri?

— Aici şi afară. Numai că, în cazul nostru, nu avem nevoie să ne ferim.

— Dumneata m-ai întrebat atunci?

— Nu. Dar cred că trebuie să ştii până unde îţi poate ajunge plăcerea. Data viitoare, cu un pic de răbdare, o să-ţi poţi duce partenerul până acolo, în loc să fii condusă dumneata de el. Chiar dacă-ţi rămân doar două zile de viaţă, cred că nu trebuie să pleci de-aici fără să ştii unde ai putea ajunge.

— Să nu fie cu schizofrenicul care mă aşteaptă ca să mă asculte la pian.

— Cel puţin e un bărbat frumos.

Bărbatul în costum ceru să se facă tăcere, întrerupând şueta. Le ceru tuturora să se concentreze asupra trandafirului şi să-şi golească mintea.

— Gândurile se vor întoarce, dar încercaţi să le evitaţi. Aveţi două opţiuni: să vă dominaţi mintea sau să fiţi dominaţi de ea. Aţi şi trăit această de-a doua alternativă, v-aţi lăsat antrenaţi de frici, nevroze, nesiguranţă, fiindcă omul are această tendinţă către autodistrugere.

Nu confundaţi nebunia cu pierderea controlului. Amintiţi-vă că, în tradiţia sufistă, principalul maestru, Nasrudin, este exact ceea ce toată lumea zice că e un nebun. Şi tocmai pentru că e considerat smintit de concetăţenii săi, Nasrudin are posibilitatea de a spune tot ce-i trece prin minte şi de a face tot ce i se năzăreşte. Aşa era şi cu bufonii de la curte, în Evul Mediu; îl puteau înştiinţa pe rege de toate primejdiile pe care miniştrii lui nu îndrăzneau să le comenteze, din pricină că se temeau să nu-şi piardă funcţiile. Aşa trebuie să se întâmple şi cu voi, rămâneţi nebuni, dar comportaţi-vă ca persoane normale. Riscaţi să fiţi diferiţi, dar învăţaţi să o faceţi fără să atrageţi atenţia. Concentraţi-vă asupra florii acesteia şi lăsaţi să vi se manifeste adevăratul Eu.

— Ce este adevăratul Eu? – îl întrerupse Veronika. Poate că toţi ceilalţi de acolo ştiau, dar asta n-avea nici o

importanţă: trebuia să-şi pună mai puţin problema de a nu-i deranja pe ceilalţi.

Bărbatul păru surprins de întrerupere, dar răspunse:

— E ceea ce eşti dumneata, nu ceea ce fac ceilalţi din dumneata.

Veronika se hotărî să facă exerciţiul, străduindu-se din răsputeri să descopere cine era ea însăşi. În zilele petrecute în Villete simţise lucruri pe care niciodată nu le trăise cu atâta intensitate, ură, dragoste, dor de viaţă, teamă, curiozitate. Poate că Mari avea dreptate: ştia oare cu adevărat ce însemna să aibă orgasm? Sau nu ajunsese decât până unde voiseră bărbaţii să o ducă?

Domnul în costum începu să cânte din fluier. Treptat muzica îi linişti sufletul şi izbuti să se concentreze asupra trandafirului. Putea să fi fost efectul calmantului, dar fapt este că, de când ieşise din cabinetul dr. Igor, se simţea foarte bine.

Ştia că avea să moară curând: de ce să se mai teamă? N-ar ajuta-o cu nimic şi nici n-ar evita atacul fatal de cord; cel mai bine era să profite de zilele sau orele care-i mai rămăseseră, făcând ceea ce nu făcuse niciodată.

Muzica era blândă, iar lumina scăzută din sala de mese crea o atmosferă aproape religioasă. Religia: de ce n-ar încerca să se cufunde în sine şi să vadă ce-i mai rămăsese din credinţele, din credinţa ei?

Pentru că muzica o conducea dincolo, să înceteze a se mai gândi la ceva, doar SĂ FIE. Veronika se abandonă, contemplă trandafirul, văzu cine era, îi plăcu şi regretă că fusese atât de grăbită.

Când meditaţia luă sfârşit şi maestrul sufist plecă, Mari mai rămase puţin în sala de mese, conversând cu Frăţia. Veronika se plânse că e obosită şi plecă numaidecât, calmantul ce-i fusese administrat de dimineaţă era suficient, la drept vorbind, ca să adoarmă şi un taur, şi totuşi ea fusese în stare să rămână trează până la ora aceea.

„Aşa e tinereţea, îşi stabileşte propriile limite fără a-i păsa dacă trupul le suportă. Şi trupul le suportă întotdeauna.”

Lui Mari nu-i era somn; dormise până târziu, apoi se hotărâse să facă o plimbare prin Ljubljana – dr. Igor pretindea ca membrii Frăţiei să iasă din Villete în fiecare zi. Se dusese la cinema şi readormise în fotoliu la un film teribil de plicticos despre conflictele dintre soţ şi soţie. Ce Dumnezeu, n-aveau alte subiecte? De ce să tot repeţi aceleaşi istorii – soţul cu o amantă, soţul cu soţia şi copilul bolnav, soţul cu soţia, amanta şi copilul bolnav? Erau pe lume lucruri mai importante de povestit.

Conversaţia din sala de mese durase puţin; meditaţia relaxase grupul şi toţi hotărâseră să se întoarcă în dormitoare, mai puţin Mari, care ieşi să facă o plimbare prin grădină. În drum, trecu prin living şi văzu că Veronika nu reuşise să se ducă în salonul ei: cânta pentru Eduard, schizofrenicul, care se vede treaba că rămăsese între timp să o aştepte lângă pian. Nebunii, ca şi copiii, nu se urnesc din loc până ce nu-şi văd împlinite dorinţele.

Aerul era îngheţat. Mari se întoarse, îşi puse ceva pe ea, şi ieşi din nou. Afară, departe de privirile tuturora, îşi aprinse o ţigară. Fumă fără nici un sentiment de vinovăţie şi fără grabă, reflectând la tânăra femeie, la pianul pe care-l auzea şi la viaţa din afara zidurilor de la Villete, care devenise insuportabil de grea pentru toată lumea.

În opinia lui Mari, această dificultate nu se datora haosului sau dezorganizării sau anarhiei, ci excesului de ordine. Societatea avea tot mai multe reguli şi legi care contracarau regulile, şi noi reguli ca să contracareze legile; împrejurarea asta îi făcea pe oameni înfricoşaţi, şi nu făceau nici măcar un pas în afara regulamentului invizibil care conducea viaţa tuturora.

Mari o ştia din proprie experienţă; petrecuse patruzeci de ani din viaţă lucrând ca avocată, până ce boala o adusese la Villete. Chiar la începutul carierei îşi pierduse rapid viziunea naivă despre Justiţie şi ajunsese să înţeleagă că

legile nu fuseseră create ca să rezolve probleme, ci ca să prelungească la nesfârşit disputele.

Păcat că Allah, Iehova, Dumnezeu – nu contează cum îl numim – nu a trăit în lumea de azi. Căci dacă ar fi făcut-o, am fi fost cu toţii încă în Paradis, în timp ce El s-ar afla aici, răspunzând la recursuri, apeluri, cereri, comisii rogatorii, mandate de aducere, verdicte preliminare, şi ar trebui să-şi explice în nenumărate audienţe decizia de a-i expulza din Paradis pe Adam şi pe Eva doar pentru încălcarea unei legi arbitrare, fără nici un fundament juridic: să nu mănânce fructe din pomul cunoştinţei binelui şi al răului.

Dacă El n-ar fi vrut să se întâmple una ca asta, de ce a plasat pomul cu pricina în mijlocul Grădinii, şi nu în afara zidurilor Paradisului? Dacă ar fi fost chemată să apere cuplul, Mari l-ar acuza cu siguranţă pe Dumnezeu de „neglijenţă administrativă”, deoarece, în afara faptului de a fi plasat pomul într-un loc eronat, nu l-a încercuit cu afişe, cu bariere, omiţând să ia măsurile minime de siguranţă şi expunându-i pericolului pe trecători.

Mari îl putea acuza şi de „instigare la crimă”: le-a atras atenţia lui Adam şi Evei asupra locului exact unde se afla pomul. Dacă n-ar fi spus nimic, generaţii după generaţii s-ar fi perindat pe Pământul acesta fără ca nimeni să manifeste vreun interes pentru fructul oprit, căci pomul s-ar fi găsit într-o pădure plină de pomi asemănători, dar fără nici o valoare specifică.

Dumnezeu însă nu procedase aşa. Dimpotrivă, dădu legea şi găsi o cale de a convinge pe cineva s-o încalce, ca să poată inventa Pedeapsa. Ştia că Adam şi Eva au să se plictisească până la urmă de atâta perfecţiune şi, mai curând sau mai târziu, aveau să-I pună răbdarea la încercare. Rămase la pândă acolo, fiindcă poate şi El, Dumnezeul Atotputernic, se plictisise de funcţionarea perfectă a lucrurilor: dacă Eva n-ar fi mâncat mărul, ce lucru interesant s-ar mai fi putut întâmpla în următoarele miliarde de ani?

Nimic.

Când legea a fost încălcată, Dumnezeu sau Judecătorul Atotputernic a mai simulat şi o urmărire, ca şi cum n-ar fi cunoscut toate ascunzişurile posibile. Cu îngerii privind peste tot şi savurând distracţia (şi viaţa lor trebuie să fi fost foarte plicticoasă, de când Lucifer părăsise Cerul), El începu să umble. Mari îşi imagina ce scenă frumoasă dintr-un film de suspans ar oferi acel episod biblic: paşii lui Dumnezeu, privirile speriate pe care le schimbau între ei cei doi, picioarele care se opreau brusc în dreptul ascunzişului.

„Adame, unde eşti?", întrebase Domnul.

„Am auzit glasul tău în rai şi m-am temut, că eu sunt gol, şi m-am ascuns", răspunsese Adam, fără a şti că, plecând de la afirmaţia asta, îşi recunoscuse acuzaţia de crimă.

Gata. Printr-un simplu truc, lăsând să se creadă că nu ştia unde era Adam şi nici de ce fugise, Dumnezeu obţinuse ceea ce voia. Chiar şi aşa, ca să nu lase nici o îndoială asistenţei angelice care urmărea cu atenţie scena respectivă, El se hotărî să meargă şi mai departe.

„Cine ţi-a spus că eşti gol?", zisese Dumnezeu, ştiind că întrebarea nu avea decât un răspuns posibil: pentru că am mâncat din pomul care-mi îngăduie să înţeleg asta.

Cu acea întrebare, Dumnezeu le-a demonstrat îngerilor că era drept şi osândea cuplul întemeindu-se pe toate probele existente. Mai departe, nu mai conta să afle dacă vina îi aparţinea femeii, nici ca ei să se roage de iertare; Dumnezeu avea nevoie de un exemplu, aşa încât nici o altă fiinţă – pământeană sau cerească – să nu mai cuteze vreodată să se opună hotărârilor Sale.

Dumnezeu expulză perechea, copiii lor plătiră până la urmă şi ei pentru crimă (aşa cum se întâmplă până astăzi cu copiii criminalilor) şi sistemul juridic a fost inventat: legea, încălcarea legii (logică sau absurdă, nu avea nici o importanţă), judecata (în care cel mai experimentat îl învinge totdeauna pe cel naiv) şi pedeapsa.

Cum întreaga umanitate fusese condamnată fără drept de apel, fiinţele umane se hotărâseră să-şi creeze mecanisme de apărare, în eventualitatea că Dumnezeu s-ar decide iarăşi să-şi manifeste puterea arbitrară. Dar, în decursul mileniilor de studii, oamenii au inventat atâtea instrumente juridice, încât s-a mers prea departe, şi acum Justiţia este un hăţiş de clauze, jurisprudenţe, texte contradictorii, încât nimeni nu mai reuşeşte să priceapă ceva.

În asemenea măsură, încât, atunci când Dumnezeu s-a hotărât să schimbe planul şi să-L trimită pe Fiul Său ca să mântuiască lumea, ce s-a întâmplat? A căzut în plasele Justiţiei pe care o născocise El însuşi.

Hăţişul legilor produse până la urmă atâta confuzie, încât Fiul a sfârşit răstignit pe o cruce. N-a fost un proces simplu: de la Anna la Caiafa, de la preoţi la Pilat, care a susţinut că nu are legi suficiente după Codul Roman. De la Pilat la Irod, care, la rândul său, a susţinut că legea iudaică nu permitea condamnarea la moarte. De la Irod iarăşi la Pilat, care a mai încercat un apel, oferind publicului o înţelegere juridică: l-a biciuit şi le-a arătat rănile lui, dar n-a mers.

Aşa cum fac procurorii moderni, Pilat s-a decis să se salveze pe spezele condamnatului: s-a oferit să-l dea pe Baraba în schimbul lui Isus, ştiind că Justiţia, ajunsă aici, se transformase într-un mare spectacol în care e nevoie de un final apoteotic, şi anume moartea unui osândit.

În cele din urmă, Pilat s-a folosit de articolul care-i acorda judecătorului, iar nu celui care era judecat, beneficiul îndoielii: s-a spălat pe mâini, ceea ce vrea să zică „nici da, nici nu”. Era mai mult un artificiu menit să salveze sistemul juridic roman, fără a altera bunele relaţii cu magistraţii locali, şi chiar putând transfera greutatea deciziei către popor, în caz că acea sentinţă ar fi creat probleme, procedând ca şi cum vreun inspector din capitala Imperiului ar fi venit în persoană să constate ce se întâmplase.

Justiţie. Drept. Deşi indispensabile pentru ajutorarea nevinovaţilor, ele nu funcţionau totdeauna după placul tuturora. Mari era bucuroasă că se afla departe de toată acea babilonie, deşi în noaptea asta, cu pianul acela cântând, nu mai era atât de sigură că Villete era locul potrivit pentru ea.

„Dacă mă voi decide să ies de aici, nu mă voi mai întoarce în justiţie, nu voi mai convieţui cu nebuni care se socotesc normali şi plini de importanţă, dar a căror unică menire în viaţă este să facă totul mai dificil pentru ceilalţi. O să fiu croitoreasă, brodează, o să vând fructe în faţa Teatrului Municipal. Mi-am dat destul tribut de nebunie inutilă."

La Villete era permis fumatul, dar era interzis să arunci ţigara pe gazon. Cu voluptate, ea făcu tocmai ceea ce era interzis, pentru că marele avantaj al şederii acolo era de a nu respecta regulamentele şi, chiar dacă o făceai, de a nu suporta consecinţe mai grave.

Se apropie de poarta de intrare. Portarul – era totdeauna un portar acolo, în definitiv asta era legea – o salută cu o înclinare a capului şi-i deschise poarta.

— Nu ies – zise ea.

— Frumos pian – răspunse portarul. Se aude aproape în fiecare noapte.

— Dar n-o să mai ţină mult – zise ea, îndepărtându-se repede, ca să nu trebuiască să dea explicaţii.

Îşi aminti ce anume citise în ochii tinerei femei, în momentul când ea îşi făcuse intrarea în sala de mese: frică.

Frică. Veronika putea simţi nesiguranţă, timiditate, ruşine, constrângere, dar de ce frică? Acest sentiment nu se justifică decât în faţa unei ameninţări concrete, precum fiare sălbatice, oameni înarmaţi, cutremure, dar niciodată un grup de inşi reuniţi într-o sală de mese.

„Aşa e însă omul", se consolă ea. „Ne-am înlocuit aproape toate emoţiile cu frica."

Şi Mari ştia prea bine ce spune, deoarece acesta era motivul care o adusese la Villete: sindromul de panică.

Mari strânsese în camera ei o adevărată colecţie de articole despre boala sa. Acum începuse să se vorbească deschis despre acest subiect, şi de curând văzuse o emisiune de televiziune germană, unde câteva persoane relatau experienţele prin care trecuseră. În aceeaşi emisiune, o anchetă dezvăluia că o parte semnificativă din populaţia umană suferă de sindromul de panică, deşi aproape toţi cei afectaţi se străduiau să-şi ascundă simptomele, temându-se să nu fie luaţi drept nebuni.

Dar atunci când Mari avusese prima criză, nu se ştia nimic din toate astea. „A fost un infern. Infernul adevărat”, îşi zise în sinea ei, aprinzându-şi încă o ţigară.

Pianul continua să cânte, tânăra părea să aibă suficientă energie pentru o noapte albă.

De când intrase în sanatoriu fata aceea, mulţi pacienţi fuseseră afectaţi, şi Mari se număra printre ei. La început, se străduise s-o evite, temându-se să nu-i trezească voinţa de a trăi; era mai bine ca ea să continue a-şi dori moartea, fiindcă nu mai putea scăpa. Dr. Igor răspândise zvonul că şi dacă ar fi continuat să-i administreze injecţii zilnice, starea tinerei avea să se înrăutăţească văzând cu ochii şi nu va putea fi salvată cu nici un chip.

Pacienţii înţeleseseră mesajul şi se ţinuseră la distanţă de femeia condamnată. Dar, fără ca nimeni să ştie exact de ce, Veronika începuse să lupte pentru viaţă, deşi numai două persoane se apropiaseră de ea: Zedka, pacienta care urma să fie externată chiar mâine şi care oricum nu vorbea mult. Şi Eduard.

Mari simţea nevoia să stea de vorbă cu Eduard: el o asculta totdeauna cu respect. Oare tânărul nu pricepea că o trăgea înapoi în lume? Şi că ăsta era cel mai rău lucru pe care i-l putea face cuiva lipsit de speranţa de a fi salvat?

Trecu în revistă nenumărate posibilităţi de a-i explica problema: dar toate presupuneau să-i inculce sentimentul de vinovăţie, ceea ce ea n-ar fi acceptat să facă niciodată. Mari reflectă un pic şi hotărî să lase ca lucrurile să decurgă

în ritmul lor normal; nu mai profesa ca avocat şi nu voia să dea un exemplu rău, creând noi legi de comportament într-un loc unde domnea anarhia.

Dar prezenţa fetei afectase multă lume acolo, şi unii erau dispuşi să-şi regândească viaţa. La două întâlniri ale Frăţiei, cineva încercase să explice ce anume se întâmpla: decesele la Villete surveneau brusc, fără a-i da nimănui răgazul de a gândi asupra lor, sau la finele unei boli prelungite, când moartea e totdeauna o binecuvântare.

În cazul acelei tinere, scena însă era dramatică, pentru că ea era tânără, începuse a dori din nou să trăiască, şi toţi ştiau că era cu neputinţă. Unii se întrebau: „Şi dacă aşa ceva mi s-ar întâmpla şi mie? Având şansa de a trăi, oare mi-o folosesc din plin?”

Unii nu-şi băteau capul cu răspunsul; renunţaseră de mult şi făceau parte acum dintr-o lume unde nu există nici viaţă, nici moarte, nici spaţiu, nici timp. Alţii însă erau siliţi să reflecteze, şi Mari făcea parte dintre aceştia.

Veronika încetă o clipă să cânte şi o privi pe Mari afară, înfruntând frigul nocturn într-o haină subţire; ce, voia să se omoare?

„Nu. Eu am fost cea care am vrut să mă omor.” Se întoarse la pian. În ultimele-i zile de viaţă îşi împlinise în sfârşit marele vis: acela de-a cânta, cu sufletul şi cu inima, atâta timp cât voia şi cum socotea mai bine. N-avea nici o importanţă dacă unica asistenţă era un tânăr schizofrenic; el părea să înţeleagă muzica, şi doar asta conta.

Mari nu dorise niciodată să se omoare. Dimpotrivă, acum cinci ani, în acelaşi cinematograf în care se aflase azi, asista îngrozită la un film despre mizeria din El Salvador şi se gândea cât de importantă era viaţa ei. Pe atunci, cu copiii deja mari şi angajaţi în profesiile lor, era decisă să abandoneze munca detestată şi interminabilă de avocat, ca să-şi dedice restul zilelor activităţii într-o organizaţie umanitară. Zvonurile despre războiul civil sporeau clipă de clipă, dar Mari nu le dădea crezare: era cu neputinţă ca, la

sfârşit de secol, Comunitatea Europeană să îngăduie declanşarea unui nou război la porţile ei.

De cealaltă parte a lumii însă opţiunea pentru tragedii era excesivă: şi printre aceste tragedii era cea din El Salvador, cu copiii înfometaţi pe străzi, obligaţi să se prostitueze.

— Ce oroare – îi spuse soţului ei, aşezat în fotoliul de alături.

El încuviinţă din cap.

Mari îşi amânase decizia multă vreme, dar poate acum era momentul să o discute cu el. Aveau toate bunurile pe care le putea oferi viaţa: casă, slujbe, copii buni, confortul necesar, divertismente şi cultură. De ce să nu facă acum ceva şi pentru semeni? Mari avea contacte la Crucea Roşie, ştia că aveau nevoie acută de voluntari în multe părţi din lume.

Era sătulă să mai muncească în condiţii de birocraţie şi procese, simţindu-se incapabilă să ajute oameni care-şi pierdeau ani buni de viaţă ca să rezolve cine ştie ce probleme pe care nu ei le creaseră. Munca la Crucea Roşie avea să dea însă rezultate imediate.

Se hotărî ca, de îndată ce aveau să iasă de la cinematograf, să-l invite la o cafea şi să discute ideea.

Filmul arăta cum un funcţionar al guvernului salvadorian prezenta o scuză lipsită de interes în legătură cu o nedreptate evidentă şi, brusc, Mari simţi că bătăile inimii i se accelerează.

Îşi zise că nu era nimic. Pesemne aerul închis din sala de cinematograf o asfixia; dacă simptomul avea să persiste, avea să iasă în sala de aşteptare ca să respire niţel.

Dar, într-o succesiune rapidă de evenimente, inima prinse să-i bată din ce în ce mai tare şi se simţi inundată de o sudoare rece. Se sperie şi încercă să se concentreze asupra filmului, ca să vadă dacă nu-şi putea alunga orice gândire negativă din cap. Constată însă că nu mai putea urmări ceea ce se întâmpla pe pânză; imaginile continuau, subtitrările erau vizibile, pe când Mari părea a fi intrat într-o realitate complet diferită, în care toate acelea erau

străine, dezordonate, aparţinând unei lumi în care ea nu mai fusese niciodată.

— Mi-e rău – îi spuse ea soţului său.

Făcuse tot posibilul să evite comentariul acesta, căci însemna că ceva nu era în regulă cu ea. Dar îi era imposibil să mai amâne.

— Să ieşim – răspunse el.

Când apucă mâna femeii ca s-o ajute să se ridice, văzu că era ca gheaţa.

— N-o să reuşesc s-ajung pân-afară. Te rog, spune-mi ce se-ntâmplă.

Soţul ei se sperie. Faţa lui Mari era transpirată toată, şi ochii îi străluceau neobişnuit.

— Fii calmă. Ies eu şi chem un medic.

Fu cuprinsă de disperare. Cuvintele i le înţelegea, dar tot restul – cinematograful, penumbra, persoanele aşezate una lângă alta şi uitându-se la un ecran strălucitor – toate acelea îi păreau ameninţătoare. Avea certitudinea că este vie, putea chiar atinge viaţa din jurul ei, ca şi cum ar fi fost un corp solid. Niciodată nu mai trecuse prin aşa ceva.

— Sub nici un motiv nu mă lăsa aici singură. Mă ridic şi ies cu tine. Dar mergi încet.

Cei doi cerură scuze spectatorilor de pe acelaşi rând şi-ncepură să meargă spre fundul sălii, unde se afla uşa de ieşire. Inima lui Mari era acum dezlănţuită şi era sigură, absolut sigură că n-avea să reuşească să mai iasă din sala aceea. Tot ce făcea, fiecare gest al ei – deplasarea unui picior în faţa celuilalt, scuzele cerute, faptul de a se agăţa de braţul soţului ei, inspiraţia şi expiraţia – păreau conştiente şi premeditate, şi gândul acesta era înspăimântător.

În viaţa ei nu simţise asemenea frică.

„O să mor într-o sală de cinema.”

Şi gândea astfel pentru că o prietenă de-a ei murise într-o sală de cinema, cu mulţi ani în urmă: un anevrism îi explodase în creier.

Anevrismele cerebrale sunt ca nişte bombe cu ceas. Mici varice care se formează în vasele sanguine, ca băşicile la pneurile uzate, şi care pot rămâne acolo de-a lungul întregii vieţi a unei persoane, fără să intervină nimic. Nimeni nu ştie dacă are un anevrism până ce nu e descoperit întâmplător, ca în cazul unei radiografii a creierului efectuate din alte motive, sau în momentul când face explozie, inundând totul cu sânge, lăsând imediat persoana respectivă în comă şi provocând de obicei moartea în scurt timp.

Mergând pe culoarul sălii întunecoase, Mari îşi amintea de prietena pe care o pierduse. Cel mai ciudat însă era modul în care explozia anevrismului îi afecta percepţia: parcă ar fi fost transportată pe altă planetă, parcă atunci ar fi văzut prima dată fiecare lucru familiar.

Şi spaima terifiantă, inexplicabilă, panica de a se afla pe altă planetă. Moartea.

„Nu pot gândi. Trebuie să mă prefac că totul e bine, şi totul va fi bine."

Încercă să se comporte firesc şi, vreme de câteva secunde, senzaţia de stranietate dispăru. Din clipa în care avusese primul simptom de tahicardie până când ajunse la uşă trecuseră cele mai terifiante două minute din viaţa ei.

Când ajunseră în foaierul luminat, totul păru însă că o ia de la capăt. Culorile erau puternice, zgomotul străzii de afară părea să pătrundă prin toate ungherele, iar lucrurile erau absolut ireale. Începu să observe detalii la care nu luase niciodată seama: claritatea viziunii, de pildă, care acoperă doar o mică arie asupra căreia ne concentrăm ochii, în timp ce restul rămâne total nefocalizat.

Mai mult încă: ştia că tot ce vedea în jurul ei nu era altceva decât o scenă creată de impulsuri electrice din creierul ei, utilizând impulsurile luminoase care străbăteau un corp gelatinos numit „ochi".

Nu. Nu putea începe să gândească aşa. Dacă avea să o ia pe panta asta, avea să înnebunească de tot.

Ajunsă aici, teama de anevrism îi trecuse; ieşise din sala de cinema şi era în viaţă, în vreme ce prietena ei nu avusese timp nici să se urnească de pe scaun.

— Chem o ambulanţă – zise soţul ei, văzând faţa palidă şi buzele fără culoare ale soţiei sale.

— Cheamă un taxi – ceru ea, ascultându-şi sunetele ce-i ieşeau din gură, conştientă de vibraţia fiecărei corzi vocale.

A merge la spital însemna să accepte că se simţea într-adevăr foarte rău: Mari era decisă să lupte până în ultima clipă pentru ca lucrurile să redevină cum fuseseră.

Ieşiră din foaier, şi frigul tăios păru să aibă un efect pozitiv; Mari îşi recăpătă cât de cât autocontrolul, deşi panica, teroarea inexplicabilă, continua. În timp ce soţul, disperat, încerca să găsească un taxi la acea oră din noapte, ea se aşeză pe bordura trotuarului şi încercă să nu se mai uite la ceea ce era în jurul ei, deoarece copiii jucându-se, autobuzele trecând, muzica venind dintr-un parc de distracţii din apropiere, totul îi părea absolut suprarealist, înfricoşător, ireal.

Apăru în fine un taxi.

— La spital – zise soţul, ajutând-o pe soţia sa să urce.

— Acasă, pentru Dumnezeu – ceru ea. Nu mai voia locuri străine, avea nevoie cu disperare de lucruri familiare, obişnuite, capabile să diminueze frica pe care o simţea.

În vreme ce taxiul se îndrepta spre adresa indicată, tahicardia scăzu în intensitate, iar temperatura corpului începu să-i revină la cea normală.

— Îmi e mai bine – îi spuse soţului ei. Trebuie să fie din ceva ce am mâncat.

Când ajunseră acasă, lumea păru din nou cea pe care o cunoscuse din copilărie. Văzându-şi soţul că se îndreaptă spre telefon, îl întrebă ce voia să facă.

— Să chem un doctor.

— Nu-i nevoie. Uită-te la mine, mi-e bine acum.

Culorile feţei îi reveniseră, inima îi bătea normal şi frica incontrolabilă dispăruse.

Mari dormi un somn greu în noaptea aceea şi se trezi cu certitudinea că cineva îi turnase cine ştie ce drog în cafeaua pe care o băuseră înainte de a intra în cinematograf. Totul fusese o glumă periculoasă şi era dispusă, la sfârşitul după-amiezei, să cheme un procuror şi să facă cercetări la bar spre a încerca să descopere pe autorul iresponsabil al ideii.

Merse la lucru, rezolvă câteva procese iminente, încercă să se ocupe de cele mai diverse probleme, experienţa din ziua anterioară încă o lăsase niţel speriată şi simţea nevoia să-şi demonstreze că tot ce se întâmplase nu avea să se mai repete niciodată.

Comentă cu unul dintre asociaţii săi filmul despre El Salvador şi menţionă, în treacăt, că se simţea obosită să facă în fiecare zi acelaşi lucru.

— Poate a sosit vremea să mă pensionez.

— Bine, dar eşti unul dintre cei mai buni avocaţi din câţi avem – zise asociatul. Şi dreptul e una din rarele profesii în care vârsta contează totdeauna ca un avantaj. De ce nu-ţi iei un concediu mai lung? Sunt sigur că te vei reîntoarce entuziasmată aici.

— Vreau să dau alt curs vieţii mele. Să trăiesc o aventură, să-i ajut pe ceilalţi, să fac ceva ce n-am mai făcut niciodată.

Conversaţia se isprăvi aici. Se duse până în piaţă, luă dejunul într-un restaurant mai scump decât cel unde obişnuia să mănânce şi se întoarse mai repede la birou: din acel moment, retragerea ei începuse.

Ceilalţi funcţionari încă nu se întorseseră, şi Mari profită ca să parcurgă lucrarea ce se mai afla pe masa ei. Deschise un sertar ca să ia un creion pe care-l punea mereu în acelaşi loc şi nu izbuti să-l găsească. O fracţiune de secundă se gândi că se comporta poate ciudat, de vreme ce nu pusese creionul la locul cuvenit.

A fost destul pentru ca inima să-i bubuie din nou, iar groaza din noaptea trecută să-i revină cu toată forţa.

Mari rămase ca paralizată. Soarele care intra prin jaluzele dădea tuturor lucrurilor o culoare diferită, mai vie, mai

agresivă, dar ea avu senzaţia că urma să moară în următorul minut; totul acolo era absolut straniu, ce căuta ea în biroul acela?

„Doamne, nu cred în tine, dar ajută-mă.”

O năpădi iarăşi transpiraţia rece şi constată că nu-şi putea controla frica. Dacă cineva ar fi intrat acolo chiar în clipa aceea, i-ar fi putut observa privirea înspăimântată, şi ar fi fost pierdută.

„Frigul.”

Frigul o făcuse să se simtă mai bine ieri, dar cum să ajungă până-n stradă? Din nou percepea fiecare amănunt care i se întâmpla – ritmul respiraţiei (erau momente când simţea că, dacă n-ar inspira şi expira, corpul i-ar fi fost incapabil să facă asta de la sine), mişcările capului (imaginile îşi schimbau locul ca şi cum ar fi fost o cameră de televiziune giratorie), inima îi bubuia tot mai puternic, corpul îi era scăldat de o sudoare rece ca gheaţa şi vâscoasă.

Şi teroarea. Fără nici o explicaţie, o frică imensă de a face indiferent ce, de a face fie şi un pas, de a pleca de unde şedea.

„O să treacă.”

Trecuse şi ieri. Acum însă era la birou, ce să facă? Se uită la ceas, care i se păru şi el un mecanism absurd, cu două limbi care se învârteau în jurul aceluiaşi ax, indicând o măsură a timpului despre care nimeni nu spusese vreodată de ce trebuia să fie 12 şi nu 10, ca toate celelalte măsuri ale omului.

„Nu mă pot gândi la lucrurile astea. Mă fac să-nnebunesc.”

Nebună. Poate ăsta era cuvântul potrivit pentru ceea ce i se întâmpla; adunându-şi întreaga voinţă, Mari se ridică şi se îndreptă spre toaletă. Din fericire biroul era tot gol, şi ea izbuti să ajungă acolo unde voia într-un minut, care i se păru o eternitate. Îşi dădu cu apă pe faţă, şi senzaţia de stranietate îi diminuă, dar frica stăruia.

„O să treacă”, îşi zicea în sinea ei. „Ieri a trecut.” Îşi amintea că totul, cu o zi înainte, durase aproximativ treizeci de minute. Se încuie într-una din toalete, se aşează pe scaunul W. C.-ului şi-şi puse capul între genunchi. Poziţia asta îi amplifică parcă zgomotul inimii, şi Mari îşi îndreptă numaidecât bustul.

„O să treacă.”

Rămase acolo, crezând că nu mai ştie cine este ea însăşi, era iremediabil pierdută. Auzi paşi intrând şi ieşind din toaletă, robinete deschise şi închise, conversaţii inutile pe teme banale. De mai multe ori cineva încercă să deschidă uşa cabinei unde se afla, dar după ce ea îngăima un fel de şoaptă, nimeni nu mai insista. Zgomotele de apă trasă aveau un sunet înfricoşător, în stare să dărâme clădirea şi să-i ducă în iad pe toţi ocupanţii ei.

Dar, aşa cum prevăzuse, frica îi trecu şi inima îi reveni la starea normală. Din fericire, secretara ei era destul de incompetentă ca să nu-i remarce absenţa, altminteri tot biroul ar fi fost în toaletă, întrebând-o dacă se simte bine.

Când văzu că se poate controla din nou, Mari deschise uşa, se spălă îndelung pe faţă şi se întoarse în birou.

— Nu mai aveţi fard pe faţă – zise o stagiară. Vreţi să vi-l împrumut pe-al meu?

Mari nu-şi dădu osteneala să-i răspundă. Intră în birou, îşi luă poşeta, lucrurile personale, şi-i spuse secretarei că avea să-şi petreacă restul zilei acasă.

— Dar aveţi stabilite o mulţime de întâlniri! – protestă secretara.

— Nu dumneata dai ordine, ci le primeşti. Fă exact ce-ţi cer: anulează întâlnirile.

Secretara o privi lung pe acea femeie cu care lucra de aproape trei ani şi care nu fusese niciodată grosolană. Se vede că i se întâmplase ceva foarte grav: poate cineva îi spusese că soţul ei era acasă cu o amantă, şi ea voia să provoace un flagrant de adulter.

„E o avocată competentă, ştie ce face”, îşi zise tânăra în sinea ei. Mâine, cu siguranţă, îi va cere scuze.

N-a mai existat nici un mâine. În noaptea aceea, Mari avu o lungă discuţie cu soţul ei şi-i descrise toate simptomele stării prin care trecuse. Ajunseră împreună la concluzia că palpitaţiile cardiace, transpiraţia rece, stranietatea, neputinţa şi incapacitatea de autocontrol – totul putea fi rezumat într-un singur cuvânt: frica.

Amândoi, soţ şi soţie, analizară ce se întâmplă. El se gândi la un cancer la creier, dar nu spuse nimic. Ea se gândi că avea premoniţii despre ceva îngrozitor, dar nici ea nu spuse o vorbă. Căutară un teren comun de discuţie, cu logica şi raţiunea oamenilor maturi.

— Poate ar fi bine să-ţi faci nişte analize.

Mari fu de acord, cu o condiţie: nimeni, nici chiar copiii lor, nu trebuiau să afle ceva.

A doua zi solicită – şi primi – un concediu fără plată de treizeci de zile de la biroul de avocatură. Soţul ei se gândi să o ducă în Austria, unde se găseau marii specialişti în maladii cerebrale, dar ea refuza să plece de acasă – crizele erau mai frecvente şi durau mai mult.

Cu mare efort şi cu ajutorul calmantelor, cei doi merseră până la un spital din Ljubljana, şi Mari se supuse unui număr imens de examene medicale. Nu i se găsi nimic anormal – nici măcar un anevrism, ceea ce o linişti pentru tot restul vieţii.

Crizele de panică însă continuau. În timp ce soţul se ocupa de cumpărături şi de gătit, Mari făcea o curăţenie zilnică şi obsesivă prin casă, pentru a-şi menţine gândirea concentrată asupra altor lucruri. Începu să citească toate cărţile de psihiatrie pe care le putea găsi, dar renunţă numaidecât la lectură, pentru că i se părea că îşi identifică suferinţa cu fiecare dintre bolile descrise în ele.

Lucrul cel mai teribil era că acele crize nu mai constituiau o noutate, şi totuşi ea continua să simtă frica, înstrăinarea de realitate, incapacitatea de a se auto-controla. În plus,

începu să-şi facă reproşuri în legătură cu situaţia soţului ei, care era obligat să muncească dublu, suplinind-o în treburile ei de gospodină, cu excepţia curăţeniei.

Pe măsură ce treceau zilele fără ca situaţia să se rezolve, Mari începu să simtă – şi să exprime – o iritare profundă. Totul era un pretext ca să-şi iasă din fire şi să înceapă să ţipe, sfârşind invariabil într-un plâns de nestăpânit.

După expirarea celor treizeci de zile, asociatul lui Mari de la biroul de avocatură veni acasă la ei. Suna zilnic, dar ea nu răspundea la telefon sau îl ruga pe soţul ei să spună că e ocupată. În după-amiaza aceea, sună la uşă până ce ea îi deschise. Mari petrecuse o dimineaţă liniştită. Îi făcu un ceai, vorbiră despre birou şi el o întrebă când avea să se-ntoarcă la lucru.

— Niciodată.

El evocă discuţia lor despre El Salvador.

— Ai muncit totdeauna pe brânci şi ai dreptul să faci alegerea cea mai bună pentru dumneata – zise el fără urmă de ranchiună în glas. Cred însă că munca, în asemenea cazuri, e cea mai bună terapie. Călătoreşte cât vrei, cunoaşte lumea, fii utilă acolo unde crezi că e nevoie de dumneata, dar uşile biroului îţi rămân deschise, în aşteptarea întoarcerii.

Auzind acestea, Mari izbucni în plâns, cum i se întâmpla acum, cu mare uşurinţă.

Asociatul aşteptă ca ea să se calmeze. Ca bun avocat ce era, nu puse nici o întrebare; ştia că avea mai multe şanse de a primi un răspuns dacă tăcea, decât dacă-i adresa o întrebare.

Şi aşa a şi fost. Mari îi povesti totul, de la cele întâmplate în sala de cinematograf până la recentele ei crize isterice împotriva bărbatului ei, care o ajuta atât de mult.

— Sunt nebună – zise ea.

— E posibil – răspunse el, cu aerul că înţelege totul, dar cu blândeţe în glas. În cazul ăsta, ai de făcut două lucruri: să te tratezi sau să continui aşa bolnavă.

— Nu există tratament pentru ce simt eu. Sunt în posesia tuturor facultăţilor mele mintale, dar sunt apăsată fiindcă situaţia asta se prelungeşte de prea multă vreme. Dar nu am simptomele clasice ale nebuniei – cum ar fi fuga din realitate, lipsa de interes sau agresivitatea necontrolată. Doar frica.

— Exact asta spun toţi nebunii, că sunt normali.

Râseră amândoi, şi ea mai făcu puţin ceai. Se întreţinură despre timp, despre succesul independenţei slovene, despre actualele tensiuni crescânde dintre Croaţia şi Iugoslavia. Mari se uita la televizor toată ziua şi era foarte bine informată despre tot.

Înainte de a-şi lua rămas-bun, colegul ei reveni asupra subiectului.

— De curând s-a deschis un sanatoriu în oraş – zise el. Capital străin şi tratament de prim rang.

— Tratament pentru ce?

— Dezechilibre, să zicem. Şi frica în exces e un dezechilibru.

Mari îi făgădui să se gândească, dar nu luă nici o decizie în această privinţă. Continuă să aibă crize de panică vreme de peste o lună, până ce-şi dădu seama că nu numai viaţa personală, dar şi căsnicia i se prăbuşeau. Ceru din nou nişte calmante şi îndrăzni să iasă din casă, pentru a doua oară în şaizeci de zile.

Luă un taxi şi se duse la noul sanatoriu. Pe drum, şoferul o întrebă dacă vizitează pe cineva.

— Se zice că e foarte confortabil, dar se mai zice şi că nebunii sunt furioşi şi că tratamentele includ şi şocuri electrice.

— Merg să vizitez pe cineva – răspunse Mari.

A fost suficientă o oră de conversaţie pentru ca două luni de suferinţă ale lui Mari să ia sfârşit. Şeful instituţiei – un bărbat înalt cu părul vopsit în negru, care răspundea la numele de dr. Igor – îi arătă că era vorba doar de un caz al

sindromului de panică, boală recent admisă în analele psihiatriei mondiale.

— Nu vreau să spun că boala ar fi nouă – explică el, cu grija de a fi bine înţeles. Fapt este că cei afectaţi de ea obişnuiau s-o ascundă, din teama de a nu fi confundaţi cu nebunii. Este doar un dezechilibru chimic în organism, cum e şi în cazul depresiei.

Dr. Igor scrise o reţetă şi-i spuse să se întoarcă acasă.

— Nu vreau să mă întorc acum – răspunse Mari. Chiar după toate câte mi le-aţi spus, nu simt că aş avea curajul să ies pe stradă. Căsnicia mea a ajuns să fie un infern şi trebuie să-l las şi pe soţul meu să-şi revină după lunile acestea pe care şi le-a petrecut îngrijindu-mă.

Aşa cum se întâmplă mereu în asemenea cazuri – având în vedere că acţionarii voiau să menţină spitalul în funcţie la capacitatea maximă – dr. Igor acceptă s-o interneze, asigurând-o însă cu toată claritatea că nu era necesar.

Mari primi medicaţia adecvată, avu parte de un tratament psihologic, şi simptomele se reduseră, dispărând complet în cele din urmă.

Între timp însă povestea internării lui Mari se răspândi în micul oraş Ljubljana. Asociatul ei, prieteni de mulţi ani, tovarăş al nu se ştie câtor ceasuri de bucurie şi teamă, veni s-o viziteze la Villete. O felicită pentru curajul de a-i fi acceptat sfatul. Dar apoi îi spuse şi motivul pentru care venise:

— Poate că într-adevăr ar fi timpul să te pensionezi.

Mari pricepu ce se ascundea îndărătul cuvintelor lui: nimeni nu avea să-şi mai încredinţeze afacerile unei avocate care fusese internată într-un ospiciu.

— Ai spus că munca e cea mai bună terapie. Simt că trebuie să mă întorc, fie şi pentru o perioadă foarte scurtă.

Aşteptă o reacţie din partea lui, dar el nu spuse nimic. Mari continuă:

— Chiar dumneata mi-ai sugerat să mă tratez. Când mă gândeam eu la pensionare, mă gândeam să mă retrag

victorioasă, realizată, prin voinţa mea liberă şi spontană. Nu vreau să-mi abandonez cariera în felul acesta, doar pentru că am fost învinsă. Dă-mi cel puţin o şansă de a-mi recupera autoconsideraţia, după care îmi voi prezenta şi cererea de pensionare.

Avocatul îşi drese glasul.

— Eu ţi-am sugerat să te tratezi, nu să te internezi.

— Dar era o problemă de supravieţuire. Pur şi simplu nu mai reuşeam să ies pe stradă, căsătoria mea se ducea de râpă.

Mari era conştientă că-şi irosea vorbele. Nimic din ce i-ar fi spus nu l-ar fi putut face să-şi schimbe gândul, la urma urmelor era în joc însuşi prestigiul biroului de avocatură. Şi totuşi mai făcu o încercare.

— Am trăit aici în spital cu două feluri de oameni: unii care n-au nici o şansă de a se mai întoarce în societate şi alţii care sunt pe deplin vindecaţi, dar preferă să simuleze că sunt nebuni, ca să nu mai trebuiască să înfrunte responsabilităţile vieţii. Eu însă vreau, am nevoie să-mi recuperez plăcerea de a fi eu însămi, trebuie să mă conving că sunt capabilă să-mi iau propriile hotărâri. Nu pot fi obligată să fac lucruri contrare opţiunii mele.

— Putem face multe greşeli în vieţile noastre – zise avocatul. Mai puţin una: cea care ne distruge.

N-avea nici un rost să continue conversaţia: în opinia lui, Mari comisese greşeala fatală.

Două zile mai târziu, i se anunţă vizita altui avocat, de astă dată de la alt birou, considerat cel mai temut concurent al, acum, ex-colegilor ei. Mari se bucură: poate aflaseră că ea e dispusă să accepte un nou post şi astfel i se ivea şansa de a-şi recâştiga locul în lume.

Avocatul intră în sala de vizite, se aşeză în faţa ei, surâse, o întrebă dacă se simţea mai bine şi scoase diverse hârtii din servietă.

— Am venit în numele soţului dumneavoastră – zise el – Aceasta este o cerere de divorţ. Evident, el va suporta toate

cheltuielile de spitalizare pe timpul cât veţi rămâne aici.

De data asta, Mari nu reacţionă. Semnă totul, cu toate că ştia, potrivit dreptului pe care-l studiase, că ar fi putut prelungi disputa indefinit. Imediat după aceea, merse la dr. Igor şi-i spuse că simptomele de panică îi reveniseră.

Dr. Igor ştia că minte, dar îi prelungi internarea pe timp nelimitat.

Veronika se hotărî să se ducă la culcare, dar Eduard stătea mai departe în picioare lângă pian.

— Sunt obosită, Eduard. Trebuie să dorm.

I-ar fi plăcut să cânte pentru el, extrăgându-şi din memoria anesteziată toate sonatele, recviemurile sau adagiile pe care le cunoştea, fiindcă el ştia să admire fără să-i pretindă nimic. Corpul ei însă nu mai putea face faţă.

Era un bărbat atât de frumos! Dacă ar ieşi măcar un pic din lumea lui şi ar privi-o ca pe o femeie, atunci ultimele nopţi de pe pământul acesta ar putea fi cele mai frumoase din viaţa ei, pentru că Eduard era unicul om capabil să înţeleagă că Veronika era o artistă. Stabilise cu bărbatul acela un soi de legătură cum nu mai stabilise cu nimeni altcândva, prin emoţia pură a unei sonate sau a unui menuet.

Eduard era bărbatul ideal. Sensibil, educat, el distrusese o lume neinteresantă ca s-o reconstruiască în mintea lui, de astă dată cu noi culori, personaje, istorii. Şi lumea asta includea o femeie, un pian şi o lună care îşi urma creşterea.

— Aş putea să mă îndrăgostesc acum, să-ţi dau ţie tot ce am – zise ea, ştiind că el nu putea s-o înţeleagă. Tu nu-mi ceri decât puţină muzică, dar eu reprezint mult mai mult decât îmi închipuiam şi mi-ar plăcea să împărtăşesc cu tine şi alte lucruri pe care am ajuns să le-nţeleg.

Eduard surâse. Să fi priceput oare ceva? Veronika se simţi speriată – ghidul bunelor maniere zice să nu trebuie să vorbeşti despre dragoste într-un mod atât de direct, şi niciodată cu un bărbat pe care l-ai văzut doar de câteva ori.

Se hotărî să continue însă, pentru că nu avea nimic de pierdut.

— Tu eşti unicul bărbat de pe faţa pământului de care mă pot îndrăgosti, Eduard. Şi asta doar pentru că, atunci când eu voi muri, tu nu-mi vei simţi lipsa. Nu ştiu ce simte un schizofrenic, dar cu siguranţă dor de cineva nu-i poate fi.

Poate, la început, te va deruta faptul că nu va mai exista muzică noaptea; dar, ori de câte ori va răsări luna, se va găsi cineva dispus să cânte sonate, mai cu seamă într-un sanatoriu, dat fiind că aici toţi suntem „lunatici”.

Nu ştia care era legătura dintre nebuni şi lună, dar trebuie să fi fost una foarte puternică, de vreme ce utilizau un astfel de cuvânt ca să-i caracterizeze pe bolnavii mintal.

— Şi nici eu nu-ţi voi duce lipsa, Eduard, pentru că voi fi moartă, departe de-aici. Şi cum nu mi-e frică să te pierd, nu-mi pasă nici de ce gândeşti sau nu gândeşti despre mine, am cântat azi pentru tine ca o femeie îndrăgostită. A fost minunat. A fost cea mai extraordinară clipă din viaţa mea.

Aruncă o privire către Mari, afară. Îşi aminti de cuvintele ei. Şi-l privi din nou pe tânărul din faţa ei.

Veronika îşi scoase pulovărul, se apropie de Eduard, dacă e să facă ceva, s-o facă acum. Mari n-avea să suporte mult timp frigul de afară, după care o să intre înapoi.

El făcu un pas înapoi. Întrebarea din ochii lui era alta: când o să se întoarcă la pian? Când avea să cânte altă muzică, spre a-i umple sufletul cu aceleaşi culori, suferinţe şi bucurii ale compozitorilor nebuni care străbătuseră atâtea generaţii cu operele lor?

— Femeia de afară mi-a spus: „Masturbează-te şi află până unde poţi să ajungi.” Oare voi putea ajunge mai departe decât am fost mereu până acum?

Îl luă de mână şi-l conduse până la sofa, dar Eduard refuză politicos. Prefera să rămână acolo unde stătea, lângă pian, aşteptând răbdător ca ea să reîncepă a cânta.

Veronika rămase descumpănită, dar imediat îşi dădu seama că n-are nimic de pierdut. Era moartă, ce rost avea

să mai alimenteze spaimele sau prejudecăţile cu care i se limitase mereu viaţa? Îşi scoase bluza, pantalonii, sutienul, chiloţii şi rămase goală în faţa lui.

Eduard râse. Ea nu ştia de ce, dar văzu că râsese. Delicat, îi luă mâna şi i-o puse pe sexul ei; mâna lui rămase acolo, nemişcată. Veronika renunţă la idee şi-i dădu mâna la o parte.

Era ceva care o excita mult mai mult decât un contact fizic cu bărbatul acela: împrejurarea că putea face orice voia, că nu existau limite, cu excepţia femeii de afară, care putea intra oricând, nimeni altcineva nu mai era pesemne treaz.

Sângele prinse să-i curgă mai repede în vine şi frigul – îl simţise când se dezbrăca – dispăru. Amândoi stăteau în picioare, faţă-n faţă, ea goală, el complet îmbrăcat. Veronika îşi duse mâna la sex şi începu să se masturbeze; o mai făcuse şi înainte, singură sau cu parteneri, dar niciodată într-o situaţie ca asta, în care bărbatul nu manifesta nici un interes pentru ceea ce se întâmpla.

Şi asta era excitant, foarte excitant. În picioare, cu coapsele desfăcute, Veronika îşi atingea sexul, sânii, părul, abandonându-se cum n-o făcuse niciodată, nu atât pentru că voia să-l vadă pe tânărul acela părăsindu-şi lumea distantă, ci pentru că niciodată nu mai experimentase aşa ceva.

Începu să vorbească, să spună cuvinte de negândit, pe care părinţii, prietenii, strămoşii ei le-ar fi socotit drept tot ce putea fi mai murdar pe lume. Îi veni primul orgasm, şi-şi muşcă buzele ca să nu strige de plăcere.

Eduard o privea ţintă. Ochii îi străluceau altfel, părea că înţelege ceva, chiar dacă nu erau decât energia, căldura, sudoarea sau mirosul exalat de trupul său. Veronika încă nu se satisfăcuse. Se lăsă în genunchi şi începu să se masturbeze din nou.

Voia să moară de voluptate, de plăcere, gândind şi punând în fapt tot ce-i fusese interzis în lume: îl imploră pe bărbat să o atingă, să o supună, să facă tot ce i-ar fi trecut prin cap

cu ea. Ar fi vrut să fie acolo şi Zedka, pentru că o femeie ştie să atingă trupul alteia cum nu izbuteşte s-o facă nici un bărbat, deoarece îi cunoaşte toate secretele.

În genunchi, în faţa bărbatului care stătea în picioare, Veronika se simţi posedată şi atinsă şi folosi cuvinte crude ca să descrie ce-ar fi vrut să-i facă el. Un nou orgasm o invadă, de data asta mai puternic ca oricând, ca şi cum totul din jurul ei ar fi stat să explodeze. Îşi aminti de atacul de cord pe care-l avusese de dimineaţă, dar nu mai avea nici o importanţă, avea să moară într-o explozie de plăcere. Se simţi tentată să apuce sexul lui Eduard, care se afla chiar în dreptul feţei sale, dar nu voia să-şi asume nici un risc de a strica un asemenea moment; mergea departe, foarte departe, exact cum spusese Mari.

Se imagină regină şi sclavă, dominatoare şi dominată. În închipuire, făcea dragoste cu albi, negri, galbeni, homosexuali, cerşetori. Era a tuturora şi toţi putea face orice. Avu unul, două, trei orgasme unul după altul. Îşi imagină tot ce nu-şi imaginase niciodată altcândva şi se abandonă în tot ce era mai degradant şi mai pur. Până la urmă, nu mai putu să se stăpânească şi strigă cât putu de plăcere, de durerea orgasmelor succesive, de nenumăraţii bărbaţi şi femei care-i intraseră şi-i ieşiseră din trup, pe uşile minţii.

Se întinse pe podea şi zăcu acolo, inundată de sudoare, cu sufletul plin de pace. Îşi ascunsese de ea însăşi dorinţele ascunse, fără a şti niciodată exact de ce, şi nu avea nevoie de nici un răspuns. Era de ajuns că făcuse ceea ce făcuse: abandonarea de sine.

Încetul cu încetul, Universul se-ntoarse la locul său, şi Veronika se ridică de pe jos. Eduard rămăsese imobil tot timpul, dar ceva în el părea să se fi mişcat: ochii lui vădeau duioşie, o duioşie foarte apropiată de lumea aceasta.

„A fost atât de bine să văd dragostea în toate. Până şi-n ochii unui schizofrenic.”

Începu să se îmbrace şi simţi o a treia prezenţă în sală.

Mari era acolo. Veronika nu ştia când intrase, ce anume auzise sau văzuse, dar oricum nu simţea nici ruşine, nici frică. Doar o privi, cu aceeaşi detaşare cu care priveşti o persoană prea apropiată.

— Am făcut ce mi-ai sugerat dumneata – zise ea. Am ajuns departe.

Mari păstră tăcerea; tocmai retrăise momente foarte importante din viaţa sa şi se simţea oarecum tulburată. Poate era momentul să se întoarcă în lume, să facă faţă problemelor de-acolo, să spună că toţi puteau fi membrii unei mari Frăţii, chiar dacă nu cunoscuseră niciodată un ospiciu.

Ca fata aceea, de pildă, a cărei unică raţiune de-a se afla în Villete fusese aceea de-a fi atentat la propria-i viaţă. Ea nu cunoscuse niciodată panica, depresia, viziunile mistice, psihozele, limitele pe care mintea omenească nu le poate suporta. Deşi cunoscuse atâţia oameni, nu trăise niciodată partea cea mai ascunsă din dorinţele sale, iar rezultatul este că nu-şi cunoscuse nici jumătate din viaţă. Ah, dacă ar putea toţi să-şi cunoască nebunia lăuntrică şi să convieţuiască cu ea! Oare lumea ar fi mai rea? Nu, oamenii ar fi mai drepţi şi mai fericiţi.

— De ce n-am făcut-o niciodată înainte?

— Vrea să-i mai cânţi ceva – zise Mari, privindu-l pe Eduard. Cred că merită.

— Aşa o să fac, dar răspunde-mi: de ce n-am făcut-o niciodată înainte? Dacă sunt liberă, dacă pot să mă gândesc la tot ce vreau, de ce am evitat mereu să-mi imaginez situaţii interzise?

— Interzise? Ascultă: eu am fost înainte avocată şi cunosc legile. Am fost şi catolică şi ştiam pe de rost bună parte din Biblie. Ce înţelegi prin „interzise”?

Mari se apropie de ea şi-o ajută să-şi pună pulovărul.

— Uită-te-n ochii mei şi nu uita ce o să-ţi spun. Nu există decât două lucruri interzise, unul de legea oamenilor, celălalt de legea lui Dumnezeu. Nu forţa niciodată o relaţie

sexuală cu cineva, căci aşa ceva e considerat viol. Şi niciodată să nu ai relaţii sexuale cu copii, fiindcă acesta e cel mai mare păcat. Afară de astea, eşti liberă. Totdeauna există cineva care vrea exact ceea ce vrei şi tu.

Mari nu avea răbdare să înveţe lucruri importante pe cineva care avea să moară în scurt timp. Cu un surâs, spuse „noapte bună” şi se retrase.

Eduard nu se mişcă, aşteptându-şi muzica. Veronika trebuia să-l răsplătească pentru imensa plăcere pe care i-o dăduse, doar prin faptul că rămăsese în faţa ei, privindu-i nebunia fără teamă sau repulsie. Se aşează la pian şi începu să cânte.

Sufletul îi era uşor şi nici frica de moarte n-o mai chinuia. Trăise ceea ce-şi ascunsese totdeauna sieşi. Experimentase plăcerile unei fecioare şi ale unei prostituate, ale unei sclave şi ale unei regine, mai mult ale unei sclave decât ale unei regine.

În noaptea aceea, ca printr-o minune, toate piesele pe care le ştia îi reveniseră în minte şi făcu în aşa fel încât Eduard să aibă aproape tot atâta plăcere cât avusese şi ea.

Când aprinse lumina, dr. Igor rămase surprins văzând-o pe tânăra care şedea în sala de aşteptare a cabinetului său.

— E încă foarte devreme. Şi am toată ziua ocupată.

— Ştiu că e devreme – zise ea. Şi ziua încă nu a-nceput. Am nevoie să stăm puţin de vorbă, doar puţin. Am nevoie de ajutor.

Avea cearcăne şi pielea mată, simptome tipice pentru cine petrece o noapte albă.

Dr. Igor o lăsă să intre.

O pofti să ia loc, aprinse lumina din cabinet şi trase perdelele. Avea să se lumineze de ziuă în mai puţin de-o oră, şi apoi va putea economisi banii de electricitate; acţionarii erau totdeauna foarte stricţi în privinţa cheltuielilor, oricât de neînsemnate ar fi fost.

Aruncă o privire rapidă în agendă: Zedka îşi primise ultimul şoc de insulină şi reacţionase bine sau, mai bine zis,

izbutise să supravieţuiască tratamentului inuman. Cu atât mai mult cu cât, în acel caz specific, dr. Igor ceruse Consiliului spitalului să contrasemneze o declaraţie în care îşi asuma răspunderea pentru rezultate.

Începu apoi să examineze rapoartele. Doi sau trei pacienţi se comportaseră într-o manieră agresivă în timpul nopţii, potrivit relatării unor infirmieri – printre ei şi Eduard, care se întorsese în salon la patru dimineaţa şi refuzase să ia pastilele de dormit. Dr. Igor era nevoit să ia măsuri: oricât de liberal ar fi fost Villete pe dinăuntru, se impunea să menţină aparenţele unei instituţii conservatoare şi severe.

— Am să vă cer ceva foarte important – zise tânăra.

Dar dr. Igor nu-i dădu atenţie. Luând un stetoscop, începu să-i asculte plămânii şi inima. Îi încercă reflexele şi-i examină fundul de ochi cu o mică lanternă portabilă. Văzu că aproape nu mai avea semne de otrăvire cu Vitriol – sau Principiul Amar, cum preferau toţi să-l numească.

Numaidecât se duse la telefon şi-i ceru unei infirmiere să aducă un medicament cu nume complicat.

— Se pare că nu ţi-ai luat injecţia noaptea trecută – zise el.

— Dar mă simt mai bine.

— Îmi e de-ajuns să mă uit la faţa dumitale: cearcăne, oboseală, lipsă de reflexe imediate. Dacă vrei să profiţi de puţinul timp care-ţi mai rămâne, fă, rogu-te, ce-ţi prescriu eu.

— Tocmai de-aceea mă aflu aici. Vreau să profit de acest puţin timp, dar în felul meu. Cât timp mai am?

Dr. Igor o privi pe deasupra ochelarilor.

— Puteţi să-mi răspundeţi, domnule doctor – insistă ea. Nu mai simt nici frică, nici indiferenţă, nimic. Am voinţă de a trăi, dar ştiu că nu e suficient, sunt resemnată cu soarta mea.

— Atunci ce vrei?

Infirmiera intră cu injecţia. Dr. Igor îi făcu un semn cu capul; ea ridică uşor mâneca pulovărului Veronikăi.

— Cât timp îmi rămâne? – repetă Veronika, în timp ce infirmiera îi făcea injecţia.

— Douăzeci şi patru de ore. Poate mai puţin.

Ea îşi plecă privirea şi-şi muşcă buzele. Dar îşi păstră stăpânirea de sine.

— Vreau să vă cer două favoruri. Primul, să-mi daţi un medicament, o injecţie, orice-ar fi, ca să pot rămâne trează şi să profit de fiecare minut de viaţă ce mi-a mai rămas. Mi-e tare somn, dar nu vreau să mai dorm, am multe de făcut, lucruri pe care le-am lăsat mereu pentru viitor, când credeam că viaţa este veşnică. Lucruri pentru care aproape că-mi pierdusem interesul, atunci când am ajuns să cred că viaţa nu merită osteneala.

— Şi care-i a doua cerere?

— Să plec de-aici şi să mor afară. Simt nevoia să urc la castelul din Ljubljana, care e dintotdeauna acolo, dar n-am avut niciodată curiozitatea să-l vizitez. Trebuie să stau de vorbă cu femeia care vinde castane iarna şi flori primăvara; de câte ori ne-am întâlnit, şi eu n-am întrebat-o niciodată cum îi merge? Vreau să merg pe zăpadă fără palton, să simt gerul cel mai puternic, eu care am fost mereu înfofolită de teama de-a nu răci.

În sfârşit, domnule dr. Igor, vreau să simt ploaia pe faţă, să le zâmbesc bărbaţilor care mă atrag, să accept toate cafelele la care mă invită ei. Trebuie s-o sărut pe mama, să-i spun că o iubesc, să plâng la pieptul ei, fără să mă ruşinez că-mi arăt sentimentele, fiindcă ele au existat totdeauna, dar eu mi le-am ascuns.

Poate o să intru într-o biserică, să privesc imaginile care nu mi-au spus niciodată nimic şi care până la urmă poate îmi vor spune ceva. Dacă un bărbat interesant mă va invita la un night club, voi accepta şi voi dansa toată noaptea, până ce voi cădea de epuizare. Apoi mă voi duce să mă culc cu el, dar nu aşa cum am făcut-o cu alţii, ba încercând să mă supraveghez, ba simulând lucruri pe care nu le-am

simţit. Vreau să mă abandonez unui bărbat, oraşului, vieţii şi, în cele din urmă, morţii.

Se aşternu o tăcere apăsătoare când termină de vorbit Veronika. Medicul şi pacientul se priveau în ochi, absorbiţi, poate derutaţi de multiplele posibilităţi pe care le puteau oferi doar douăzeci şi patru de ore.

— Pot să-ţi dau nişte medicamente stimulante, dar nu te sfătuiesc să le foloseşti – zise în cele din urmă dr. Igor. Îţi vor suprima somnul, dar îţi vor îndepărta şi liniştea de care ai nevoie ca să trăieşte toate acestea.

Veronika începu să se simtă rău; de câte ori i se făcea injecţia aceea, în trupul ei se petrecea ceva nociv.

— Eşti tot mai palidă. Ar fi poate preferabil să te duci la culcare.

Ea simţi că-i vine din nou să plângă, dar continuă să se stăpânească.

— Pentru mine nu va mai fi mâine, aţi spus-o chiar dumneavoastră. Sunt obosită, domnule doctor Igor, extrem de obosită. De-asta am cerut pastilele. Am petrecut o noapte albă, sfâşiată între disperare şi resemnare. Puteam să am iar o criză isterică de frică, aşa cum s-a-ntâmplat ieri, dar la ce bun? Dacă mai am doar douăzeci şi patru de ore de viaţă şi atâtea lucruri de făcut, m-am hotărât că e mai bine să las deoparte disperarea.

Vă rog, domnule dr. Igor, lăsaţi-mă să-mi trăiesc puţinul timp care mi-a mai rămas, amândoi ştim că mâine s-ar putea să fie prea târziu.

— Du-te să te culci – insistă medicul. Şi re-vino aici la prânz. Vom mai sta atunci de vorbă.

Veronika văzu că n-are altă soluţie.

— Mă duc să mă culc şi apoi revin. Dar mai avem câteva minute?

— Doar puţine. Sunt foarte ocupat azi.

— Am să vorbesc pe şleau. Ieri noapte, pentru prima oară, m-am masturbat într-o manieră total neinhibată. M-am gândit la tot ce nu îndrăznisem să mă gândesc, mi-am găsit

plăcerea în lucruri care mai-nainte mă înfricoşau sau îmi repugnau.

Dr. Igor îşi luă postura cea mai profesională cu putinţă. Nu ştia unde putea duce conversaţia asta şi nu voia să aibă probleme cu superiorii săi.

— Am descoperit că sunt o perversă, domnule doctor. Vreau să ştiu dacă asta a contribuit la încercarea mea de sinucidere. Sunt multe lucruri în mine de care nu aveam habar.

„Bine, trebuie să-i răspund”, îşi zise el. „Nu-i nevoie să chem infirmiera ca să fie martoră la convorbire şi să evit astfel eventuale procese pentru abuz sexual.”

— Toţi dorim să facem lucruri diferite – răspunse el. La fel şi partenerii noştri. Ce-i rău în asta?

— Răspundeţi dumneavoastră.

— Totul e rău. Fiindcă atunci când toţi visează şi doar câţiva îşi realizează visele, toţi ne simţim de-a dreptul laşi.

— Chiar cei puţini care au dreptate?

— Cine are dreptate este şi cel mai puternic. În cazul acesta, paradoxal, laşii sunt cei curajoşi şi ei izbutesc să-şi impună ideile.

Dr. Igor nu dorea să meargă mai departe.

— Te rog, du-te să te odihneşti un pic, mai am şi alţi pacienţi de văzut. Dacă eşti cooperantă, voi vedea ce pot face în legătură cu cea de-a doua cerere a dumitale.

Tânăra ieşi. Următoarea pacientă era Zedka, şi trebuia să fie externată, dar dr. Igor îi ceru să mai aştepte puţin; trebuie să-şi facă nişte însemnări după conversaţia pe care tocmai o avusese.

Era necesar să includă un capitol amplu despre sex în disertaţia sa asupra Vitriolului. În definitiv, mare parte dintre nevroze şi psihoze proveneau din direcţia aceea; după el, acele fantezii sunt impulsuri electrice în creier şi, dacă nu sunt realizate, îşi descarcă energiile în alte zone.

În timpul studiilor sale de medicină, dr. Igor citise un interesant tratat despre minorităţile sexuale: sadism,

masochism, homosexualism, coprofagie, voyeurism, coprolalie sau nevoia de a rosti cuvinte obscene, în sfârşit, lista era foarte extinsă. La început, considera toate acestea ca pe o deviere a unor persoane neadaptate, care nu reuşiseră să aibă o relaţie sănătoasă cu partenerul lor.

Totuşi, pe măsură ce intra tot mai adânc în profesia de psihiatru şi stătea de vorbă cu pacienţii săi, îşi dădea seama că toată lumea avea ceva neobişnuit de spus. Se aşezau în fotoliul confortabil din cabinetul său, priveau în jos şi începeau o lungă disertaţie despre ceea ce ei numeau „boli" (ca şi cum nu el ar fi fost medicul!) sau „perversiuni" (ca şi cum nu el ar fi fost psihiatrul însărcinat să decidă!).

Şi, una câte una, persoanele „normale" îşi descriau fanteziile care îşi aveau locul în faimoasa carte despre minorităţile erotice, o carte, de altminteri, care apăra dreptul fiecăruia de a avea orgasmul dorit, atâta timp cât nu viola drepturile partenerului. Femei care studiaseră în licee de călugăriţe visau să fie umilite; bărbaţi în costum şi cravată, funcţionari publici de rang înalt, zicând că cheltuiau averi cu prostituate romînce doar ca să le poată linge picioarele. Băieţi morţi după băieţi, fete îndrăgostite de prietenele din liceu. Soţi care voiau să-şi vadă soţiile posedate de străini, femei care se masturbau ori de câte ori găseau vreun indiciu de adulter al bărbatului. Mame care trebuiau să-şi stăpânească impulsul de a se da primului comisionar care suna la uşă, taţi care povesteau aventuri secrete cu rarisimii travestiţi ce reuşeau să treacă de rigurosul control de la frontieră.

Şi orgii. Părea că toată lumea, măcar o dată în viaţă, dorea să ia parte la o orgie. Dr. Igor îşi puse jos o clipă creionul şi reflectă şi la cazul său: şi el? Da, şi lui i-ar plăcea. Orgia, aşa cum şi-o imagina, trebuia să fie ceva complet anarhic, vesel, în care nu mai exista sentimentul de posesie, ci doar plăcerea şi confuzia.

Să fi fost oare aceasta una din principalele explicaţii ale marelui număr de persoane otrăvite cu Principiul Amar?

Căsătorii restrânse la o monogamie forţată, în care dorinţa sexuală, potrivit unor studii cu grijă păstrate de către dr. Igor în biblioteca sa medicală, dispărea după al treilea sau al patrulea an de convieţuire. Din acel moment, femeia se simţea respinsă, bărbatul se simţea rob al căsniciei, iar Vitriolul sau Principiul Amar începea să distrugă totul.

În faţa unui psihiatru, oamenii vorbeau mult mai deschis decât în faţa unui preot, deoarece medicul nu poate ameninţa cu infernul. În lunga sa carieră de psihiatru, dr. Igor apucase practic să uite tot ce ţinuseră să-i povestească.

Să povestească. Rareori să facă. Chiar şi după mulţi ani de profesie, el încă se mai întreba de ce atâta frică de a fi diferit.

Când încerca să afle motivul, răspunsul cel mai des auzit era: „Soţul meu va crede că sunt o prostituată.” Când în faţa lui se afla un bărbat, acesta spunea invariabil: „Soţia mea merită tot respectul.”

Şi conversaţia se oprea în genere aici. N-avea rost să spună că toţi oamenii aveau un profil sexual diferit, tot atât de distinct ca şi amprentele lor digitale, rumeni nu voia să creadă. Era foarte periculos să fii neinhibat în pat, de teamă ca nu cumva celălalt să fie încă rob al prejudecăţilor.

„N-o să schimb eu lumea”, se resemnă el, spunându-i infirmierei să o poftească pe ex-depresivă. „Dar cel puţin în teza mea pot spune ce cred.”

Eduard văzu că Veronika ieşea din cabinetul dr. Igor şi se-ndrepta către salon. Simţi că vrea să-i povestească şi el secretele sale, să-şi deschidă şi el sufletul, cu aceeaşi onestitate şi lipsă de inhibiţie cu care, noaptea trecută, îşi deschisese şi ea trupul pentru el.

Fusese una din cele mai dure încercări prin care trecuse de când fusese internat la Villete ca schizofrenic. Reuşise însă să reziste şi era mulţumit, deşi dorinţa de a se întoarce în lume începea să-l sâcâie.

„Toată lumea de-aici ştie că fata asta n-o să reziste până la sfârşitul săptămânii. N-ar avea nici un rost.”

Sau poate tocmai de-aceea ar fi bine să-i împărtăşească povestea lui. Acum trei ani stătea de vorbă doar cu Mari, şi nici ea nu era sigur că-l înţelegea perfect; ca mamă, ea trebuia să considere că părinţii lui aveau dreptate, că-i doreau numai binele, că viziunile paradiziace erau un vis prostesc de adolescent, complet în afara lumii reale.

Viziuni ale Paradisului. Exact asta îl dusese în iad, certurile fără sfârşit cu familia, sentimentul de vinovăţie atât de puternic, încât îl lăsaseră incapabil de-a mai reacţiona şi-l obligaseră să se refugieze în altă lume. Dacă n-ar fi fost Mari la mijloc, el încă ar fi trăit în această realitate separată.

Apoi apăruse Mari, îi purtase de grijă, făcuse astfel încât să se simtă iarăşi iubit. Graţie acestei împrejurări, Eduard mai era capabil să ştie ce se întâmpla în jurul său.

Acum câteva zile, o tânără de vârsta lui se aşezase la pian ca să cânte Sonata lunii. Fără a şti dacă era din vina muzicii sau a fetei sau a lunii sau a timpului pe care-l petrecuse pân-atunci în Villete, Eduard simţise că viziunile lui paradiziace începeau să-l tulbure iarăşi.

Îşi continuă drumul până la salonul de femei, unde fu oprit de către un infirmier.

— Nu poţi intra aici, Eduard. Întoarce-te în grădină, se luminează de ziuă şi o să fie vreme frumoasă.

Veronika privi îndărăt.

— Mă duc să dorm puţin – zise ea cu blândeţe. Stăm de vorbă când mă trezesc.

Veronika nu pricepea de ce, dar tânărul acela ajunsese să facă parte din lumea ei sau din puţinul care-i mai rămânea dintr-însa. Avea certitudinea că Eduard era capabil să-i înţeleagă muzica, să-i admire talentul; chiar dacă nu izbutea să scoată nici un cuvânt, ochii lui spuneau totul.

Ca acum, în uşa salonului, când vorbeau despre lucruri pe care ea nu voia să le audă.

Tandreţe. Dragoste.

„Convieţuirea cu bolnavi psihici m-a făcut să-nnebunesc rapid.” Schizofrenicii nu simt aşa ceva, oricum nu pentru fiinţe din lumea asta.

Veronika simţi pornirea de a se întoarce ca să-l sărute, dar se stăpâni; infirmierul putea să vadă, să-i spună doctorului Igor, iar medicul fără doar şi poate n-ar mai încuviinţa ca o femeie care-l sărută pe un schizofrenic să fie externată din Villete.

Eduard îl înfruntă pe infirmier. Atracţia pentru tânăra aceea era mai puternică decât îşi putea imagina, dar trebuia să se stăpânească, avea să-i ceară sfatul lui Mari, singura persoană căreia îi împărtăşea secretele sale. Ea avea să-i spună cu siguranţă că sentimentul lui, dragostea, era periculos şi inutil într-o împrejurare ca aceea. Mari l-ar fi îndemnat pe Eduard să se lase de prostii şi să redevină un schizofrenic normal (după care ar fi râs cu poftă, fiindcă fraza nu avea nici un sens).

Li se alătură celorlalţi pacienţi în sala de mese, mâncă ceea ce li se oferise şi ieşi la plimbarea obligatorie prin grădină. În timpul „băii de soare” (în acea zi temperatura era sub zero) încercă să se apropie de Mari. Ea se vedea însă că voia să rămână singură. Nu era nevoie să i-o spună, căci Eduard cunoştea destul de bine singurătatea ca să ştie s-o şi respecte.

Un pacient nou se apropie de Eduard. Se vede că încă nu cunoştea pe nimeni.

— Dumnezeu a pedepsit omenirea – zicea el. Şi a pedepsit-o cu ciuma. Dar eu L-am văzut în vis, mi-a cerut să vin şi să salvez Slovenia.

Eduard începu să se depărteze de el, în vreme ce omul striga:

— Ce, crezi că sunt nebun? Atunci citeşte Evangheliile! Dumnezeu L-a trimis pe Fiul Său, şi Fiul Său revine pentru a doua oară!

Eduard însă nici nu-l mai auzea. Se uita la munţii de afară şi se întreba ce se întâmplă cu el. De ce simţea pornirea de a ieşi de-acolo, când, în sfârşit, îşi găsise pacea pe care-o căutase atât de mult? De ce să rişte să-şi facă iarăşi de râs părinţii, când toate problemele de familie fuseseră gata aranjate? Începu să se agite, mergând dintr-o parte într-alta, aşteptând ca Mari să iasă din mutismul ei şi să poată sta de vorbă, dar ea părea mai distantă ca oricând.

Ştia cum să evadeze din Villete, securitatea, oricât părea de severă, avea multe slăbiciuni. Pur şi simplu pentru că, o dată intraţi acolo, oamenii aveau o foarte redusă dorinţă de a se întoarce afară. Era un zid, pe latura de vest, ce putea fi escaladat fără mari dificultăţi, fiind plin de crăpături; oricine ar fi vrut să-l treacă s-ar fi găsit imediat pe un câmp şi, cinci minute mai târziu, mergând spre nord, putea întâlni o şosea către Croaţia. Războiul se terminase, fraţii erau din nou fraţi, frontierele nu mai erau atât de supravegheate ca înainte; cu puţin noroc, ar fi putut ajunge la Belgrad în şase ore.

Eduard mai fusese de câteva ori pe şoseaua aceea, dar de fiecare dată se hotărâse să se întoarcă, deoarece nu primise nici un semn ca să meargă mai departe. Acum lucrurile se schimbaseră: semnul venise în sfârşit sub forma unei tinere cu ochii verzi, păr castaniu şi mina speriată a cuiva care crede că lumea ştie ce vrea.

Eduard se gândi să se ducă direct la zid, să iasă de-acolo şi să nu mai fie niciodată văzut prin Slovenia. Fata însă dormea, era dator măcar să-şi ia rămas-bun de la ea.

După baia de soare, când Frăţia se reuni în living, Eduard li se alătură.

— Ce caută nebunul ăsta aici? – întrebă cel mai bătrân din grup.

— Lasă-l – zise Mari – şi noi suntem nebuni.

Râseseră cu toţii şi începuseră să discute despre conferinţa din ajun. Întrebarea era: meditaţia sufistă putea oare cu adevărat să schimbe lumea? Apăruseră teorii, sugestii, moduri de folosinţă, idei contrare, critici la adresa conferenţiarului, posibilităţi de ameliorare a ceea ce fusese deja încercat de atâtea secole.

Eduard era sătul de acel tip de discuţii. Oamenii se zăvorau într-un ospiciu şi se îndărătniceau să salveze lumea, fără a se preocupa de riscuri, deoarece ştiau că dincolo, afară, toţi i-ar taxa de ridicoli, chiar dacă ar fi avut idei foarte concrete. Fiecare dintre persoanele acelea avea câte o teorie specială despre tot şi credea că adevărul ei este singurul important; petreceau conversând zile, nopţi, săptămâni şi ani, fără să accepte niciodată realitatea unică aflată în spatele unei idei: bună sau rea, ea există doar atunci când cineva o pune în practică.

Ce era meditaţia sufistă? Ce era Dumnezeu? Ce era mântuirea, dacă totuşi lumea are nevoie să fie mântuită? Nimic. Dacă toţi cei de-acolo, şi cei de-afară, şi-ar trăi vieţile şi i-ar lăsa şi pe ceilalţi să facă acelaşi lucru, Dumnezeu ar fi în fiecare clipă, în fiecare bob de muştar, într-un fragment de nor care se arată şi se destramă în clipa următoare. Dumnezeu era acolo, dar şi aşa, oamenii credeau că era nevoie să caute în continuare, fiindcă li se părea prea simplu să accepte că viaţa este un act de credinţă.

Îşi aminti de exerciţiul atât de ingenuu, atât de simplu pe care-l auzise recomandat de maestrul sufist, în timp ce el

aştepta lângă pian întoarcerea Veronikăi: să priveşti un trandafir. Era oare nevoie de mai mult?

Şi totuşi chiar şi după acea experienţă de meditaţie profundă, după ce ajunseră atât de aproape de viziunile Paradisului, oamenii aceia tot se mai aflau acolo, argumentând, criticând, înjghebând teorii.

Îşi încrucişă privirea cu cea a lui Mari. Ea îl evită, dar Eduard era decis să isprăvească o dată cu asemenea situaţie; se apropie de ea şi-o luă de braţ.

— Termină, Eduard.

Putea să-i spună: „Vino cu mine.” Dar nu voia s-o facă în faţa oamenilor acelora, care rămaseră surprinşi de fermitatea glasului ei. De aceea, preferă să îngenuncheze şi s-o implore din priviri.

Bărbaţii şi femeile râdeau.

— Ai ajuns o sfântă pentru el, Mari – comentă cineva. E la mijloc meditaţia de ieri.

Anii de tăcere îl învăţaseră însă pe Eduard să vorbească din ochi; era în stare să-şi pună-n ei toată energia. La fel cum era absolut sigur că Veronika îi percepuse tandreţea şi iubirea, ştia că şi Mari, pentru că avea mare nevoie de ea, avea să-i înţeleagă disperarea.

Mari se mai împotrivi niţel. În cele din urmă, se ridică şi-l luă de mână.

— Hai să facem o plimbare – zise ea. Eşti nervos.

Cei doi se întoarseră în grădină. De îndată ce se aflară la o depărtare suficientă de ceilalţi, încredinţaţi că nimeni nu putea asista la conversaţia lor, Eduard rupse tăcerea.

— Ani de zile am rămas aici, în Villete – zise el. Am încetat să-mi fac de râs părinţii, am trecut peste ambiţiile mele, dar viziunile Paradisului mi-au rămas.

— Ştiu asta – răspunse Mari. Am vorbit deseori pe acest subiect. Şi ştiu şi unde vrei să ajungi: e timpul să pleci.

Eduard îşi ridică ochii spre cer; simţea şi Mari acelaşi lucru?

— Şi e din cauza fetei – continuă Mari. Am mai văzut mulţi inşi murind aici, chiar când nu se aşteptau şi de obicei după ce renunţaseră la viaţă. E însă pentru prima dată că aşa ceva se întâmplă cu o persoană tânără, frumoasă, plină de sănătate, cu atâtea motive ca să trăiască. Veronika e singura persoană care n-ar dori să rămână în Villete pentru totdeauna. Şi asta ne face să ne întrebăm: şi noi? Ce căutăm aici?

El dădu afirmativ din cap.

— Atunci, ieri noapte, m-am întrebat şi eu ce caut în sanatoriul ăsta. Şi mi-am dat seama că ar fi mult mai interesant să fiu în piaţă, la cele Trei Poduri, în târgul din faţa teatrului, cumpărând mere şi discutând despre vreme. Evident că m-aş lupta cu lucruri de mult uitate, precum facturile de plătit, necazurile cu vecinii, privirea ironică a oamenilor care nu mă-nţeleg, singurătatea, pretenţiile copiilor mei. Cred însă că toate acestea fac parte din viaţă şi preţul confruntării cu aceste probleme mărunte este cu mult mai mic decât preţul de a nu le socoti ca ale noastre. Mă gândesc să mă duc astăzi la casa fostului meu bărbat, doar ca să-i spun „mulţumesc”. Tu ce crezi?

— Nimic. Oare n-ar trebui să mă duc şi acasă la părinţii mei şi să le spun acelaşi lucru?

— Poate. În definitiv, vina pentru tot ce se-ntâmplă în viaţa noastră ne aparţine în exclusivitate. Mulţi oameni au trecut prin aceleaşi dificultăţi ca şi noi, dar au reacţionat în alt mod. Noi am căutat calea cea mai lesnicioasă: o realitate separată.

Eduard ştia că Mari avea dreptate.

— Simt că mi-a revenit dorinţa de a trăi, Eduard. Să comit greşelile pe care am dorit mereu să le fac, dar n-am avut niciodată curaj. Să fac faţă panicii care s-ar putea iarăşi ivi, dar a cărei prezenţă îmi va fi doar sâcâitoare, fiindcă ştiu că n-am să mor sau să leşin din cauza ei. Pot să-mi găsesc noi prieteni şi să-i învăţ să fie nebuni dacă vor să fie înţelepţi. Le voi spune să nu respecte manualul de bună purtare, să-şi

descopere propriile vieţi, dorinţe, aventuri, şi SĂ TRĂIASCĂ! Am să citez Ecclesiastul pentru catolici, Coranul pentru islamici, Tora pentru evrei, textele lui Aristotel pentru atei. Nu vreau să mai fiu nicicând avocată, dar îmi pot folosi experienţa ca să ţin conferinţe despre bărbaţi şi femei care au cunoscut adevărul existenţei noastre şi ale căror scrieri pot fi rezumate într-un singur cuvânt: SĂ TRĂIM. Dacă tu trăieşti, Dumnezeu va trăi cu tine. Dacă tu refuzi să-ţi asumi riscurile, El se va întoarce în Cerul Lui îndepărtat şi va fi doar o temă de speculaţie filosofică. Toată lumea ştie asta. Nimeni însă nu face primul pas. Pesemne din teama de a nu fi socotit nebun. Noi, cel puţin, Eduard, nu cunoaştem teama asta. Noi am trecut prin Villete.

— Doar că nu mai putem candida la preşedinţia republicii. Adversarii politici ne-ar exploata din plin trecutul.

Mari râse şi încuviinţă.

— Am obosit de viaţa asta. Nu ştiu dacă voi reuşi să-mi depăşesc frica, dar sunt sătulă de Frăţie, de grădina asta, de Villete, de simularea nebuniei.

— Dacă eu aş face-o, ai face-o şi dumneata?

— Tu n-ai face-o.

— Aproape am făcut-o, acum câteva minute.

— Nu ştiu. Am obosit de tot ce-i aici, dar m-am obişnuit.

— Când am fost internat aici, cu diagnosticul de schizofrenie, dumneata ţi-ai petrecut zile, luni întregi, dându-mi atenţie şi tratându-mă ca pe o fiinţă umană. Şi eu mă obişnuiam cu viaţa pe care hotărâsem să o duc, cu cealaltă realitate pe care am creat-o, dar dumneata nu m-ai abandonat. Vreau să pleci din Villete, Mari, aşa cum şi eu am ieşit din lumea mea separată.

Mari se îndepărtă fără să-i răspundă.

În mica şi niciodată frecventata bibliotecă de la Villete, Eduard nu găsi nici Coranul, nici pe Aristotel, nici alţi filosofi la care se referise Mari. Era însă acolo textul unui poet: „Şi mi-am spus în sinea mea: „Soarta nebunului va fi şi soarta mea.”

Du-te, mănâncă-ţi pâinea cu bucurie şi bea-ţi vinul cu poftă, căci Dumnezeu ţi-a primit lucrarea.

Veşmintele fie-ţi pururea albe, şi parfumul nu-ţi lipsească de pe cap.

Bucură-te de viaţă cu femeia iubită în toate zilele deşertăciunii ţie sub soare de Dumnezeu dăruite.

Căci asta îţi e partea ta în viaţa şi-n munca la care osteneşti sub soare.

Urmează-ţi căile inimii tale şi dorinţa ochilor tăi, ştiind că Dumnezeu îţi va cere să dai socoteală de toate."

— Dumnezeu la sfârşit ne va cere să dăm socoteală – zise Eduard cu glas tare – şi eu voi spune: „O vreme în viaţa mea am stat să privesc vântul, am uitat să semăn, nu m-am bucurat de zilele mele, n-am băut nici măcar vinul ce-mi era oferit. Dar într-o zi m-am socotit pregătit şi m-am întors la lucrarea mea. Le-am povestit oamenilor viziunile mele despre Paradis, aşa cum Bosch, Van Gogh, Wagner, Beethoven, Einstein şi alţi nebuni au făcut înaintea mea." Bun, El va spune că eu am plecat din ospiciu ca să nu văd murind o fată, dar ea va fi acolo în cer, şi va mijloci pentru mine.

— Ce tot spui acolo? – îl întrerupse gestionarul bibliotecii.

— Vreau să plec din Villete acum – răspunse Eduard, cu glasul mai ridicat ca de obicei. Am multe de făcut.

Funcţionarul apăsă pe butonul unei sonerii şi în scurt timp îşi făcură apariţia doi infirmieri.

— Vreau să plec – repetă Eduard, agitat. Mă simt bine, lăsaţi-mă să vorbesc cu domnul dr. Igor.

Dar cei doi bărbaţi îl şi prinseseră, fiecare de câte un braţ. Eduard încerca să se elibereze din braţele infirmierilor, deşi îşi dădea seama că era zadarnic.

— Ai o criză, stai liniştit – zise unul dintre ei. Avem noi grijă de toate.

Eduard începu să se zbată.

— Lăsaţi-mă să vorbesc cu domnul dr. Igor. Am multe să-i spun, sunt sigur că mă va înţelege!

Bărbaţii îl şi târau către salonul bolnavilor.

— Daţi-mi drumul! – striga el. Lăsaţi-mă să vorbesc cu el măcar un minut!

Drumul către salon trecea prin living, şi toţi ceilalţi pacienţi erau strânşi acolo. Eduard se zbătea şi cei de faţă începură să se agite.

— Daţi-i drumul! E nebun!

Unii râdeau, alţii pocneau cu mâinile în mese şi în scaune.

— Aici e un ospiciu! Nimeni nu-i obligat să se comporte ca voi!

Unul din bărbaţi îi şopti celuilalt:

— Trebuie să băgăm frica-n ei, că de nu, situaţia ne va scăpa curând de sub control.

— Nu e decât o posibilitate.

— Doctorului Igor n-o să-i placă.

— O să fie şi mai rău dacă o să vadă banda asta de maniaci făcându-i fărâme sanatoriul iubit.

Veronika se trezi speriată, leoarcă de o sudoare rece. Tărăboiul de afară era mare, şi ea avea nevoie de linişte ca să mai poată dormi. Dar zarva continua.

Se scula pe jumătate năucă şi-şi făcu drum până-n living, tocmai bine ca să vadă cum îl târau pe Eduard, în timp ce alţi infirmieri soseau cu seringile pregătite.

— Ce faceţi aici? – strigă ea.

— Veronika!

Schizofrenicul vorbise cu ea! O strigase pe nume! Cu un amestec de ruşine şi surprindere, ea încercă să se apropie, dar unul dintre infirmieri o împiedică.

— Ce-i asta? Eu nu mă aflu aici pentru că sunt nebună! Nu vă puteţi purta aşa cu mine!

Izbuti să-l îmbrâncească pe un infirmier, în timp ce restul pacienţilor urlau şi făceau un vacarm alarmant de-a dreptul. Oare trebuia să-l caute pe dr. Igor şi să plece imediat de-acolo?

— Veronika!

Îi rostise din nou numele. Printr-un efort supraomenesc, Eduard reuşi să se elibereze de cei doi bărbaţi. În loc să o rupă la fugă, rămase în picioare, imobil, la fel cum rămăsese noaptea trecută. Ca printr-o pasă magică, toată lumea se opri, aşteptând mişcarea următoare.

Unul dintre infirmieri încercă să se apropie de el, dar Eduard îi aruncă o privire în care-şi adunase toată energia.

— O să merg cu voi. Ştiu unde mă duceţi şi mai ştiu şi că vreţi ca toţi ceilalţi să ştie. Aşteptaţi un minut.

Infirmierul hotărî că merita să-şi asume riscul; la urma urmelor, totul părea să fi revenit la normal.

— Cred că tu… cred că tu eşti importantă pentru mine – îi spuse Eduard Veronikăi.

— Tu nu poţi să vorbeşti. Tu nu trăieşti în lumea asta, nu ştii că mă cheamă Veronika. N-ai fost cu mine ieri noapte, te rog, spune că n-ai fost!

— Am fost.

Îl luă de mână. Nebunii ţipau, aplaudau, strigau obscenităţi.

— Unde te duc?

— La tratament.

— Vin cu tine.

— Nu merită osteneala. O să te sperii, chiar dacă eu te asigur că nu doare, nu simţi nimic. E mult mai bun decât calmantele, pentru că-ţi recapeţi mai repede luciditatea.

Veronika nu ştia despre ce vorbeşte Eduard. Regreta că-l apucase de mână, voia să plece de-acolo cât mai repede cu putinţă, să-şi ascundă ruşinea, să nu-l mai vadă niciodată pe omul acela care asistase la tot ce era mai sordid într-însa, şi totuşi continua să se poarte tandru cu ea.

Îşi aduse însă iarăşi aminte de cuvintele lui Mari: nu trebuia să dea nimănui explicaţii despre viaţa ei, nici măcar tânărului care îi stătea în faţă.

— Merg cu tine.

Infirmierii gândiră că poate era mai bine aşa: schizofrenicul nu mai trebuia forţat, mergea de bunăvoie.

Când ajunseră în dormitor, Eduard se întinse în pat singur. Acolo se şi aflau încă doi bărbaţi în aşteptare, cu o maşină ciudată şi un sac cu chingi de pânză.

Eduard se întoarse către Veronika şi-o rugă să şadă pe pat, lângă el. În câteva minute, povestea o să se răspândească în întregul Villete. Şi oamenii se vor calma, căci până şi cea mai furioasă dintre nebunii îşi are doza ei de frică. Doar cine a trecut prin aşa ceva ştie că nu e chiar atât de teribil pe cât pare.

Infirmierii ascultaseră convorbirea şi nu dăduseră crezare spuselor schizofrenicului. Se vede că durea rău, dar nimeni nu poate şti ce se petrece în capul unui nebun. Unicul lucru cuminte pe care-l spusese tânărul era despre frică: povestea se va răspândi prin Villete şi calmul se va reinstaura repede.

— Te-ai culcat prea devreme – zise unul din ei.

Eduard se ridică, şi ei întinseră pe pat un fel de cuvertură de cauciuc.

— Acum da, poţi să te culci.

El ascultă. Era liniştit, ca şi cum totul ar fi fost o simplă rutină.

Infirmierii legară câteva benzi de pânză în jurul corpului lui Eduard şi-i vârâră o bucată de cauciuc în gură.

— Asta ca să nu-şi muşte involuntar limba – îi spuse unul dintre bărbaţi Veronikăi, mulţumit să-i dea o informaţie tehnică şi totodată un avertisment.

Aşezară ciudata maşină, nu mai mare decât o cutie de pantofi, prevăzută cu câteva butoane şi trei cadrane cu ace indicatoare, pe un scaun lângă pat. Două fire ieşeau pe la partea superioară şi duceau la ceva asemănător cu nişte căşti audio.

Unul dintre infirmieri puse căştile pe tâmplele lui Eduard. Celălalt păru să regleze mecanismul, răsucind nişte butoane, ba la dreapta, ba la stânga. Deşi nu putea vorbi din cauza cauciucului din gură, Eduard o privea pe

Veronika în ochi, părând a spune: „Nu-ţi face griji, nu te speria.”

— Am reglat la 130 de volţi şi 0,3 secunde – zise infirmierul care se ocupa de maşină. Gata.

Apăsă pe un buton, şi maşina scoase un zumzet. În aceeaşi clipă ochii lui Eduard deveniră sticloşi, corpul i se răsuci în pat cu asemenea violenţă, încât, dacă n-ar fi fost ţinut de cordoanele de pânză legate, şi-ar fi rupt coloana vertebrală.

— Terminaţi cu asta! – strigă Veronika.

— Am terminat – răspunse infirmierul, scoţând căştile de pe capul lui Eduard. Dar corpul continua să i se contorsioneze, capul i se legăna dintr-o parte în alta atât de violent, încât unul dintre bărbaţi se hotărî să-l imobilizeze. Celălalt puse maşina într-o husă şi se aşeză ca să fumeze o ţigaretă.

Scena dură câteva minute. Corpul părea să revină la normal, dar imediat reîncepură spasmele, şi infirmierul fu nevoit să facă eforturi duble pentru a menţine imobilizat capul lui Eduard. Curând, contracţiile scăzură în intensitate, până când încetară cu totul. Eduard rămăsese cu ochii deschişi, iar unul din cei doi bărbaţi i-i închise, aşa cum se face la morţi.

Scoase apoi bucata de cauciuc din gura tânărului, îl dezlegă şi puse chingile de pânză în sacul unde era şi maşina.

— Efectul electroşocului durează o oră – îi spuse el tinerei, care nu mai ţipa, ci părea hipnotizată de cele văzute. Totul a mers bine, îşi va reveni şi va fi mai calm.

De îndată ce fu atins de descărcarea electrică, Eduard simţi ceea ce mai experimentase şi înainte: vederea normală îi scăzuse, ca şi cum cineva ar fi lăsat o cortină, până când totul dispăruse complet. Nu simţea nici un fel de durere sau suferinţă, dar asistase şi la tratamentul altor nebuni cu asemenea şocuri şi ştia cât de oribilă părea scena.

Acum, Eduard era liniştit. Dacă, înainte cu câteva clipe, îşi recunoscuse un nou tip de sentiment în inimă, dacă începea să priceapă că dragostea nu era doar cea pe care i-o dăruiseră părinţii lui, şocul electric sau terapia electroconvulsivă (TEC), cum preferau să o numească specialiştii, avea în mod sigur să-l readucă la normalitate.

Principalul efect al TEC era ştergerea amintirilor recente, Eduard nu putea nutri vise imposibile. Nu putea rămâne privind un viitor care nu exista; gândurile trebuiau să-i rămână întoarse în trecut sau, dacă nu, avea să-nceapă iarăşi a dori să se întoarcă la viaţă.

O oră mai târziu, Zedka intră în salonul aproape pustiu, cu excepţia unui pat pe care era întins un tânăr. Şi a unui scaun, pe care şedea o fată.

Când se apropie, văzu că fata vomitase iar şi capul îi atârna în jos, la dreapta.

Zedka se întoarse din drum ca să cheme un ajutor, dar Veronika îşi înălţă capul.

— Nu e nimic – zise ea. Am avut altă criză, dar a trecut.

Zedka o ajută cu blândeţe să se ridice şi o conduse până la toaletă.

— E o toaletă pentru bărbaţi – zise tânăra.

— Nu e nimeni aici, nu-ţi face griji.

Îi scoase pulovărul murdar, i-l spălă şi i-l puse pe calorifer. Apoi, îşi dădu jos bluza de lână şi i-o puse Veronikăi.

— Rămâi cu ea. Am venit aici ca să-mi iau rămas-bun.

Fata părea distantă, ca şi cum nimic n-o mai interesa. Zedka o conduse înapoi la scaunul pe care şezuse.

— Eduard se va trezi peste puţin timp. Poate îi va fi greu să-şi amintească ce s-a întâmplat, dar memoria îi va reveni curând. Nu te speria dacă în primele momente nu te va recunoaşte.

— Nu – răspunse Veronika. Pentru că nici eu însămi nu mă mai recunosc.

Zedka trase un scaun şi se aşează lângă ea. Rămăsese atâta timp în Villete, încât nu mai contau încă vreo câteva minute

cu fata aceea.

— Îţi aduci aminte de prima noastră întâlnire? Ţi-am povestit atunci o istorie, încercând să-ţi explic că lumea este exact aşa cum o vedem. Toţi îl credeau pe rege nebun, pentru că el voia să impună o ordine care nici nu mai exista în mintea supuşilor săi. Există însă lucruri în viaţă care, indiferent din ce parte le-am întrezări, rămân totdeauna la fel şi sunt aceleaşi pentru toată lumea. Ca dragostea, de exemplu.

Zedka observă că ochii Veronikăi se schimbaseră. Se hotărî să continue.

— Aş spune că, dacă cineva are foarte puţin timp de trăit şi se decide să-şi petreacă acest scurt răstimp în faţa unui pat, privindu-l pe un bărbat care doarme, e vorba poate de dragoste. Aş spune mai mult: dacă în acest răstimp, acea fiinţă a avut un atac cardiac şi a rămas tăcută, doar ca să nu trebuiască să plece de lângă acel bărbat, explicaţia e că dragostea de care vorbeam i s-a intensificat mult.

— Poate fi şi deznădejde – zise Veronika. O încercare de a dovedi că, la urma urmelor, nu există raţiuni pentru a continua să lupţi aici, sub soare. Nu pot fi îndrăgostită de un bărbat care trăieşte în altă lume.

— Noi toţi trăim fiecare în lumea sa proprie. Dar dacă vei privi cerul înstelat, vei vedea că toate aceste lumi diferite se combină, alcătuind constelaţii, sisteme solare, galaxii.

Veronika se ridică şi merse la căpătâiul lui Eduard. Cu duioşie, îşi trecu degetele prin părul lui. Era bucuroasă că are cu cine vorbi.

— Cu mulţi ani în urmă, pe când eram copil şi mama mă obliga să învăţ pianul, eu îmi spuneam că voi fi capabilă să cânt bine doar când voi fi îndrăgostită. Ieri noapte, pentru prima oară în viaţa mea, am simţit că notele îmi ieşeau din degete ca şi cum n-aş fi controlat în nici un fel ce făceam.

Mă călăuzea o forţă, ea construia melodii pe care n-am crezut niciodată că voi fi în stare să le cânt. Mă abandonasem pianului pentru că tocmai mă abandonasem

acestui bărbat, fără a fi nevoie ca el să-mi atingă fie şi un fir de păr. Ieri nu am fost eu însămi nici când m-am lăsat pradă sexului, nici când am cântat la pian. Şi totuşi cred că am fost eu însămi.

Veronika dădu din cap.

— Nimic din ceea ce spun nu are sens.

Zedka îşi aminti de întâlnirile ei în spaţiu, cu toate acele fiinţe care pluteau în dimensiuni diferite. Vru să-i povestească Veronikăi, dar se temu să nu o tulbure şi mai tare.

— Înainte de a-ţi spune încă o dată că ai să mori, vreau să-ţi mai spun ceva: sunt oameni care îşi petrec toată viaţa căutând o clipă cum ai avut tu ieri noapte, şi nu o găsesc. De aceea, dacă ar fi să mori acum, ai muri cu inima plină de iubire.

Zedka se ridică.

— Tu n-ai nimic de pierdut. Mulţi nu-şi permit să iubească tocmai pentru că sunt multe lucruri, mult viitor şi mult trecut în joc. În cazul tău, există doar prezentul.

Ea se apropie de Veronika şi-o sărută.

— Dacă mai rămân mult aici, până la urmă n-o să mai plec. M-am vindecat de depresie, dar am descoperit, aici în spital, alte feluri de nebunie. Vreau să le duc cu mine şi să-ncep să privesc viaţa cu propriii mei ochii. Când am intrat aici, eram o femeie deprimată. Astăzi sunt o femeie nebună şi sunt foarte mândră de asta. Afară mă voi comporta exact ca şi ceilalţi. Îmi voi face cumpărăturile la supermagazin, voi discuta despre fel şi fel de fleacuri cu prietenele mele, îmi voi pierde bună parte din vreme în faţa televizorului. Ştiu însă că sufletul mi-e liber şi că pot vorbi cu alte lumi despre care, înainte de a intra aici, nici nu visam că ar putea exista.

Îmi voi permite să fac nebunii, pentru ca oamenii să poată spune: a ieşit de la Villete! Dar ştiu că sufletul îmi va fi deplin, fiindcă viaţa mea are un sens. Voi putea contempla un apus de soare şi voi crede că îndărătul lui se află

Dumnezeu. Când cineva mă va călca pe nervi, o să i-o spun de la obraz şi nu-mi va păsa ce va crede despre mine, fiindcă toţi vor zice: a ieşit de la Villete!

Pe bărbaţii de pe stradă îi voi privi drept în ochi, fără a mă ruşina că mă simt dorită. Dar imediat după aceea voi intra într-o prăvălie cu mărfuri de import, voi cumpăra cele mai bune vinuri pe care mi le va-ngădui punga şi le voi bea împreună cu soţul meu, pe care-l iubesc atât de mult, fiindcă vreau să râdem iarăşi împreună.

El îmi va spune râzând: „Eşti nebună!” Şi eu voi răspunde: „Păi evident, am fost la Villete! Şi nebunia m-a eliberat.” Acum, bărbatul meu adorat, trebuie să-ţi iei concediu în fiecare an şi să mă duci pe niscaiva munţi periculoşi, pentru că vreau să savurez riscul faptului că sunt vie.

Oamenii o să zică: „A ieşit de la Villete şi-şi înnebuneşte bărbatul.” Şi el va înţelege că oamenii au dreptate şi va da slavă lui Dumnezeu pentru că acum începe căsnicia noastră, iar noi suntem nebuni, după cum nebuni sunt cei care-au inventat dragostea.

Zedka ieşi, fredonând o melodie pe care Veronika n-o mai auzise niciodată.

Ziua fusese epuizantă, dar meritase osteneala. Dr. Igor încerca să-şi păstreze sângele rece şi indiferenţa unui om de ştiinţă, dar aproape nu mai reuşea să-şi stăpânească entuziasmul: testele privitoare la tratamentul otrăvirii cu Vitriol dădeau rezultate surprinzătoare!

— Dumneavoastră n-aveţi oră fixată pentru azi – îi spuse el lui Mari, care intrase fără să ciocănească.

— Nu stau mult. La drept vorbind, aş ţine doar să vă cer o părere.

„Azi toţi vor să-mi ceară doar o părere”, îşi zise în sinea sa dr. Igor, amintindu-şi de tânără şi de întrebarea ei despre sex.

— Lui Eduard i s-a administrat adineauri un şoc electric.

— Terapie electroconvulsivă; folosiţi, vă rog, denumirea corectă, altminteri vom apărea ca o adunătură de barbari –

dr. Igor izbutise să-şi mascheze surprinderea, urmând însă ca ulterior să cerceteze cine luase hotărârea aceea. Şi dacă vreţi să aflaţi părerea mea despre acest subiect, trebuie să vă lămuresc că TEC nu mai este aplicată în ziua de azi ca în trecut.

— Dar e periculoasă.

— Era chiar foarte periculoasă; nu se cunoşteau voltajul exact, locul precis de amplasare a electrozilor, şi mulţi pacienţi au murit de hemoragie cerebrală în timpul tratamentului. Dar situaţia s-a schimbat: în prezent, TEC este utilizată cu mult mai mare precizie tehnică şi are avantajul de a provoca o amnezie rapidă, evitând intoxicaţia chimică de pe urma tratamentului medicamentos prelungit. Citiţi revistele de psihiatrie şi nu confundaţi TEC cu şocurile electrice ale torţionarilor sud-americani. Gata. Mi-am spus părerea. Acum trebuie să-mi reiau munca.

Mari nu se clinti.

— Nu asta am venit să vă întreb. La drept vorbind, ceea ce vreau să ştiu este dacă pot să ies de aici.

— Puteţi ieşi când vreţi şi, dacă vreţi, puteţi să reveniţi, şi asta pentru că soţul dumneavoastră are destui bani ca să vă ţină într-o instituţie atât de scumpă. Doriţi poate să mă întrebaţi: „M-am vindecat?” Şi răspunsul meu este altă întrebare: „Vindecată de ce anume?” Veţi spune: „Vindecată de frica mea, de sindromul de panică.” Şi eu voi răspunde: „Bine, Mari, de trei ani n-aţi mai suferit de el.”

— Atunci m-am vindecat.

— Evident că nu. Boala dumneavoastră nu e asta. În teza pe care o scriu ca să o prezint Academiei de Ştiinţe din Slovenia (dr. Igor nu voia să intre în amănunte despre Vitriol), încerc să studiez comportamentul uman aşa-zis „normal”. Numeroşi medici înaintea mea au întreprins deja studiul acesta, ajungând la concluzia că normalitatea nu e decât o chestiune de consens; altfel spus, dacă mulţi oameni cred că un anumit lucru e sigur, lucrul respectiv ajunge să fie sigur.

Există lucruri care sunt guvernate de bunul-simţ omenesc; punerea nasturilor în partea din faţă a cămăşii este o chestiune de logică, de vreme ce ar fi foarte greu să-i încheiem dacă ar fi puşi lateral şi imposibil dacă ar fi la spate.

Alte lucruri se impun însă pentru că tot mai mulţi oameni sunt încredinţaţi că aşa trebuie să fie. Am să vă dau două exemple: v-aţi întrebat oare vreodată de ce sunt puse literele de la claviatura unei maşini de scris în ordinea cunoscută?

— Nu, nu m-am întrebat niciodată.

— Numim această claviatură QUERTY, pentru că literele de pe primul rând sunt dispuse în această ordine. Eu m-am întrebat care este explicaţia şi am găsit răspunsul: prima maşină de scris a fost inventată de Christopher Scholes, în 1873, pentru a îmbunătăţi caligrafia. Se ivea însă o problemă: dacă băteai la maşină foarte repede, caracterele se loveau între ele şi blocau maşina. Atunci Scholes a proiectat claviatura QUERTY, care-i obliga pe dactilografi sa bată mai încet.

— Nu cred.

— Dar acesta e adevărul. Întâmplarea a făcut ca firma Remington, care producea, la acea vreme, maşini de cusut, să utilizeze claviatura QUERTY pentru primele ei maşini de scris. Asta înseamnă că şi mai mulţi inşi au fost siliţi să înveţe acest sistem, şi mai multe companii au trecut la fabricarea acestor claviaturi, până ce el a devenit singurul model existent. Ca să recapitulăm: claviatura maşinilor de scris şi a calculatoarelor a fost proiectată pentru a se scrie mai încet, nu mai repede, înţelegeţi? Încercaţi să schimbaţi locul tastelor, şi nu veţi mai găsi nici un cumpărător pentru produsul dumneavoastră.

Când văzuse pentru prima dată o claviatură, Mari se întrebase de ce nu era în ordinea alfabetică. Dar nu-şi mai pusese niciodată întrebarea asta, credea că aceasta e cea mai bună soluţie pentru a putea dactilografia repede.

— Aţi vizitat Florenţa? – întrebă dr. Igor.

— Nu.

— Ar trebui s-o vizitaţi, nu e foarte departe, şi acolo se află cel de-al doilea exemplu al meu. În catedrala din Florenţa există un ceasornic nemaipomenit de frumos conceput de Paolo Uccello în 1443. Întâmplător, ceasornicul ăsta are o curiozitate: deşi arată orele ca toate celelalte ceasuri, acele se învârtesc în sens contrar celui cu care suntem obişnuiţi.

— Şi ce-are de-a face asta cu boala mea?

— Ajung şi-acolo. Paolo Uccello, când a creat acel ceasornic, nu căuta să fie original; la drept vorbind, pe atunci existau unele ceasornice asemănătoare, ca şi altele cu ace care se învârteau în sensul familiar nouă astăzi. Dintr-un motiv necunoscut, poate pentru că ducele avea un ceas cu ace care se învârteau în sensul pe care azi îl considerăm „corect”, acesta a sfârşit prin a se impune ca unicul sens, iar ceasornicul lui Uccello a devenit o aberaţie, o nebunie.

Dr. Igor făcu o pauză. Ştia însă că Mari îi urmărea raţionamentul.

— Deci să ne întoarcem la boala dumneavoastră; fiecare fiinţă umană este unică, având propriile-i calităţi, instincte, forme de plăcere, modalităţi de căutare a aventurii. Dar societatea sfârşeşte prin a-şi impune un mod colectiv de-a acţiona, şi oamenii nu mai stau să se întrebe de ce trebuie să se comporte astfel. Acceptă pur şi simplu, aşa cum dactilografii au acceptat faptul că QUERTY este cea mai bună claviatură posibilă. Cunoaşteţi oare, de când sunteţi pe lume, vreun om care să se fi întrebat de ce se învârtesc acele de ceasornic într-un anumit sens, şi nu în cel opus?

— Nu.

— Dacă ar pune cineva întrebarea asta, şi-ar auzi pesemne: eşti nebun! Dacă ar insista cu întrebarea, oamenii ar încerca să găsească o explicaţie, dar repede ar renunţa, pentru că nu există altă explicaţie în afara celei pe care am

dat-o. Să revenim deci la întrebarea dumneavoastră. Repetaţi-o.

— Sunt vindecată?

— Nu. Sunteţi o persoană diferită, dar vreţi să fiţi la fel cu ceilalţi. Şi faptul acesta, din punctul meu de vedere, e considerat ca o boală gravă.

— E grav să fii diferit?

— E grav dacă te sileşti să fii la fel: poţi ajunge la nevroze, psihoze, paranoia. Este grav să vrei să fii la fel, fiindcă asta înseamnă să forţezi natura şi să mergi împotriva legilor lui Dumnezeu, care, în toate crângurile şi pădurile din lume, nu a creat nici o singură frunză la fel cu alta. Dar dumneavoastră credeţi că a fi diferit e o nebunie, drept care aţi optat ca să trăiţi în Villete. Fiindcă aici, cum toţi sunt diferiţi, şi dumneavoastră sunteţi considerată la fel cu ceilalţi. Înţelegeţi?

Mari dădu din cap afirmativ.

— Pentru că le lipseşte curajul de a fi diferiţi, oamenii acţionează împotriva naturii, iar organismul lor începe să producă Vitriol, sau Principiu Amar, denumirea vulgară sub care e cunoscută această otravă.

— Ce este Vitriolul?

Dr. Igor îşi dădu seama că se ambalase prea tare, şi se hotărî să schimbe vorba.

— N-are importanţă ce este Vitriolul. Ce vreau să spun este că, după toate indiciile, nu v-aţi vindecat.

Mari avea mulţi ani de experienţă în tribunale şi se hotărî să şi-o pună în aplicare chiar atunci. Prima tactică era de a se preface că e de acord cu partea adversă, pentru ca imediat după aceea să o prindă în plasa altei argumentaţii.

— Sunt de acord cu dumneavoastră, domnule doctor. Am venit aici dintr-un motiv foarte concret, sindromul de panică, şi am sfârşit prin a rămâne dintr-un motiv foarte abstract: incapacitatea de a înfrunta o viaţă diferită, fără loc de muncă şi fără soţ. Sunt de acord cu dumneavoastră; am pierdut voinţa de a începe o viaţă nouă, cu care trebuia

să mă reobişnuiesc. Şi merg şi mai departe: sunt de acord că într-un ospiciu, cu toate şocurile electrice, pardon, TEC, cum preferaţi dumneavoastră, orarele, crizele de isterie ale unor pacienţi, regulile sunt mai lesne de suportat decât legile unei lumi care, după cum spuneţi, face totul ca să fie la fel.

Întâmplător, noaptea trecută, am auzit o femeie cântând la pian. A cântat magistral, cum rareori am auzit. În timp ce ascultam muzica, mă gândeam la toţi cei care suferiseră pentru a compune acele sonate, preludii, adagii: la ridicolul de care avuseseră parte când îşi prezentaseră piesele – diferite – celor care dădeau tonul în lumea muzicii. La greutăţile şi umilinţa de a găsi pe cineva care să finanţeze o orchestră. La fluierăturile cu care i-a primit poate un public încă neobişnuit cu asemenea armonii.

Încă şi mai rău, mă gândeam: nici măcar compozitorii nu suferiseră, ci tânăra care cântă cu atâta suflet, pentru că ştie că o să moară. Dar ce, eu nu o să mor? Unde îmi e oare sufletul, ca să pot interpreta muzica vieţii mele cu acelaşi entuziasm?

Dr. Igor asculta în tăcere. Pare-se că tot ce gândise dădea rezultate, dar era încă prea devreme ca să poată avea o certitudine.

— Unde mi-am lăsat sufletul? – întrebă încă o dată Mari. În trecutul meu. În ceea ce aş fi vrut să-mi fie viaţa. Mi-am lăsat sufletul captiv în acel moment când aveam o casă, un soţ, o profesie de care voiam să mă eliberez, fără a avea niciodată curajul s-o fac.

Sufletul îmi era în trecutul meu. Astăzi însă el s-a reîntors aici şi mi-l simt iarăşi în trup, plină de entuziasm. Nu ştiu ce voi face; ştiu doar că mi-au trebuit trei ani ca să înţeleg că viaţa mă împingea pe un drum diferit, şi eu nu voiam să merg pe el.

— Cred că observ unele simptome de ameliorare – zise dr. Igor.

— Nu aveam nevoie să cer încuviinţarea de a pleca din Villete. Era de ajuns să trec pragul porţii şi să nu mă mai întorc niciodată. Aveam însă nevoie să spun toate astea cuiva, şi vi le spun dumneavoastră, domnule doctor: moartea acestei fete m-a făcut să-mi înţeleg propria-mi viaţă.

— Înclin să cred că aceste simptome de ameliorare se transformă chiar într-o vindecare miraculoasă – râse dr. Igor. Ce-aveţi de gând să faceţi?

— Să plec în El Salvador şi să mă ocup de copii.

— Nici nu e nevoie să mergeţi atât de departe: la mai puţin de două sute de kilometri de-aici este Sarajevo. Războiul s-a terminat, dar problemele rămân.

— O să mă duc la Sarajevo.

Dr. Igor scoase din sertar un formular şi-l completă cu toată atenţia. Apoi se ridică şi o conduse pe Mari până la uşă.

— Să v-ajute Dumnezeu – zise el, întorcându-se la birou, după ce închise uşa. Nu-i plăcea să se ataşeze de pacienţii săi, dar nu reuşea niciodată să evite acest lucru. Lipsa lui Mari avea să se simtă în Villete.

Când Eduard deschise ochii, fata era încă acolo. La primele lui şedinţe de şocuri electrice, consuma mult timp încercând să-şi amintească ce anume se întâmplase – în definitiv, chiar acesta era efectul terapeutic al tratamentului: să provoace o amnezie parţială, astfel încât bolnavul să uite de problema care-l tulbura şi să aibă posibilitatea de a deveni mai calm.

Dar pe măsură ce electroşocurile erau aplicate cu mai mare frecvenţă, efectele lor nu se mai făceau simţite pentru multă vreme; pe fată o identifică numaidecât.

— Ai vorbit despre viziunile Paradisului în timp ce dormeai – zise ea, trecându-şi mâna prin părul lui.

Viziuni ale Paradisului? Da, viziuni ale Paradisului. Eduard o privi. Voia să povestească tot.

Tocmai atunci intră însă o infirmieră cu o injecţie.

— Trebuie s-o faceţi acum – îi spuse ea Veronikăi. Ordinul domnului dr. Igor.

— Am mai făcut una azi, nu mai fac nimic – răspunse ea. Nu mă mai interesează nici să ies de-aici. Nu mai ascult de nici un ordin, de nici o regulă, de nimic ce mi se va face silit.

Infirmiera părea obişnuită cu acest tip de reacţie.

— Atunci, din păcate, va trebui să vă sedăm.

— Am nevoie să stau de vorbă cu tine – zise Eduard. Fă injecţia.

Veronika îşi suflecă mâneca pulovărului, şi infirmiera îi injectă medicamentul.

— Bună fată – zise ea. De ce nu ieşiţi din salonul ăsta lugubru ca să vă plimbaţi niţel pe-afară?

— Îţi e ruşine de ce s-a întâmplat ieri noapte – zise Eduard, în timp ce mergeau prin grădină.

— Mi-a fost. Acum sunt mândră. Vreau să aflu despre viziunile Paradisului, fiindcă am fost foarte aproape de una din ele.

— Trebuie să privesc mai departe, dincolo de clădirile de la Villete – zise el.

— Bine, hai.

Eduard privi îndărăt, nu către pereţii saloanelor sau către grădina unde bolnavii umblau tăcuţi, ci către o stradă din alt continent, dintr-o ţară unde ploua mult sau nu ploua deloc.

Eduard putea simţi mireasma acelui pământ, era anotimpul secetos şi praful îi pătrundea în nări şi-i făcea plăcere, pentru că a mirosi a pământ înseamnă a te simţi viu. Pedala pe o bicicletă importată, avea şaptesprezece ani şi tocmai plecase de la colegiul american din Brasilia, unde învăţau toţi ceilalţi copii de diplomaţi.

Detesta Brasilia, dar îi plăceau brazilienii. Tatăl său fusese numit ambasador al Iugoslaviei cu doi înainte, într-o perioadă când nici măcar în vise nu visau la divizarea sângeroasă a ţării. Miloşevici era încă la putere; bărbaţi şi

femei, toţi trăiau cu diferenţele lor şi încercau să se armonizeze dincolo de conflictele regionale.

Primul post al tatălui său fusese tocmai Brazilia. Eduard visa la plaje, la carnaval, la meciuri de fotbal, la muzică, dar nimeriseră în capitala aceea, departe de coastă, creată doar ca să-i adăpostească pe politicieni, birocraţi, diplomaţi şi pe copiii tuturor acestora, care nu ştiau să-şi găsească rostul în lumea aceea.

Eduard nu putea suferi să trăiască acolo. Îşi petrecea ziua adâncit în studii, încercând, dar fără a izbuti să-şi facă prieteni printre colegii de clasă. Încercând, dar nereuşind, să-şi dezvolte un soi de interes pentru automobile, turnee de tenis la modă, costume de marcă, unicele teme de conversaţie printre tineri.

Când şi când se organiza câte o petrecere, unde băieţii se îmbătau într-o parte a salonului, iar fetele simulau indiferenţa în partea opusă. Se găseau mereu droguri, şi Eduard experimentase deja toate varietăţile posibile, fără a se fixa vreodată cu interes asupra vreunuia dintre ele; devenea agitat sau excesiv de somnolent şi-şi pierdea interesul pentru tot ce se petrecea în jurul său.

Familia lui era preocupată. Eduard trebuia pregătit pentru aceeaşi carieră ca a tatălui şi, cu toate că avea aproape toate talentele necesare – voinţă de a studia, bun-gust artistic, uşurinţă la învăţarea limbilor străine, interes pentru politică – îi lipsea o calitate de bază în diplomaţie. Avea dificultăţi în contactele cu ceilalţi.

Oricât se străduiau părinţii lui să-l ducă la petreceri, să-şi deschidă casa pentru prietenii lui de la colegiul american şi să-i asigure o indemnizaţie lunară consistentă, foarte rar îşi făcea Eduard apariţia cu câte cineva. Într-o zi maică-sa îl întrebă de ce nu-şi aduce prietenii la dejun sau la cină.

— Ştiu toate turneele de tenis, cunosc după nume pe toate fetele cu care poţi face dragoste fără probleme. Nu mai avem nimic interesant de discutat.

Până când apăru brazilianca. Ambasadorul şi soţia lui se simţiră mai liniştiţi când băiatul lor începu să iasă, întorcându-se târziu acasă. Nimeni nu ştia exact cum apăruse, dar într-o seară Eduard o aduse acasă la cină. Fata era educată, şi ei rămaseră mulţumiţi; băiatul avea să-şi dezvolte în sfârşit capacitatea de a stabili relaţii cu străinii. Dincolo de asta, amândoi se gândiseră, fără a comenta între ei, că prezenţa fetei îi scăpa de povara unei mari griji: Eduard nu era homosexual!

O trataseră pe Maria (aşa o chema) cu toată deferenţa unor viitori socri, chiar dacă ştiau că peste doi ani aveau să fie mutaţi în alt post şi nu aveau nici o intenţie ca fiul lor să se căsătorească cu cineva dintr-o ţară atât de exotică. Aveau de gând ca băiatul lor să întâlnească o fată de familie bună în Franţa sau în Germania, care să-l poată însoţi cu demnitate în strălucita carieră diplomatică pe care i-o pregătea ambasadorul.

Eduard se arăta însă tot mai îndrăgostit. Îngrijorată, mama stătu de vorbă cu soţul.

— Arta diplomaţiei constă în a-l ţine pe adversar în expectativă – zise ambasadorul. O primă dragoste nu poate fi evitată niciodată, dar se termină întotdeauna.

Eduard însă dădea semne că se schimbase total. Începu să vină acasă cu cărţi ciudate, îşi instala o piramidă în cameră şi, împreună cu Maria, ardea tămâie în fiecare noapte, rămânând ore în şir concentraţi asupra unui desen atârnat pe perete. Randamentul lui Eduard la şcoala americană începu să scadă.

Mama lui nu înţelegea portugheza, dar putea să vadă copertele cărţilor: cruci, ruguri, vrăjitoare spânzurate, simboluri exotice.

— Băiatul nostru citeşte cărţi periculoase.

— Periculos e ce se-ntâmplă în Balcani – răspunse ambasadorul. Se aude că republica Slovenia îşi revendică independenţa, şi asta ne poate duce la un război.

Mama însă dădea mai puţină importanţă politicii; voia să ştie ce se întâmplă cu fiul ei.

— Şi mania asta cu arsul tămâiei?

— E ca să ascundă mirosul de marijuana – zicea ambasadorul. Băiatul nostru a primit o educaţie excelentă, n-are cum să creadă că beţigaşele astea parfumate ar putea atrage spiritele.

— Băiatul meu a ajuns la droguri!

— Asta trece. Şi eu am fumat marijuana în tinereţe, dar ţi se face repede silă, aşa cum mi s-a făcut şi mie.

Femeia rămase cu o senzaţie de mândrie şi linişte: soţul ei era un bărbat cu experienţă, intrase în lumea drogurilor şi reuşise să o părăsească! Un om cu atâta voinţă era capabil să controleze orice situaţie.

Într-o bună zi, Eduard le ceru o bicicletă.

— Ai şofer şi un Mercedes Benz. De ce o bicicletă?

— Ca să intru în contact cu natura. Maria şi cu mine o să facem o călătorie de zece zile – zise el. E prin apropiere un loc cu zăcăminte imense de cristal, şi Maria mă asigură că ele transmit energie pozitivă.

Mama şi tatăl fuseseră educaţi în regimul comunist: cristalele nu erau decât un produs mineral, rezultat dintr-o anumită configuraţie de atomi, şi nu emana nici un fel de energie, nici pozitivă, nici negativă. Se interesară şi descoperiră că ideile despre „vibraţiile cristalelor” începeau să fie la modă.

Dacă fiul său s-ar decide să vorbească despre tema asta la o recepţie oficială, ar putea părea ridicol în ochii celorlalţi: pentru prima dată, ambasadorul recunoscu că situaţia devenea gravă. Brasilia era un oraş care trăia din zvonuri şi se va afla numaidecât că Eduard căzuse în plasa unor superstiţii primitive, rivalii săi din ambasadă puteau crede că băiatul învăţase astea de la părinţii lui, iar diplomaţia, pe lângă faptul că era arta expectativei, era şi capacitatea de a menţine mereu, în orice împrejurare, o aparenţă convenţională şi protocolară.

— Fiule, lucrurile nu mai pot continua aşa – zise tatăl. Am prieteni în Ministerul Afacerilor Externe al Iugoslaviei. Tu vei fi un diplomat strălucit şi e nevoie să înveţi să faci faţă lumii.

Eduard plecă de-acasă şi nu se întoarse în noaptea aceea. Părinţii lui telefonară acasă la Maria, la morgile şi spitalele din oraş, fără nici un rezultat. Mama îşi pierdu încrederea în capacitatea soţului ei de a şti să se poarte cu familia, chiar dacă era un excelent negociator cu străinii.

A doua zi, Eduard îşi făcu apariţia, flămând şi picând de somn. Mâncă şi se retrase la el în cameră, îşi aprinse tămâia, îşi recită mantrele, dormi tot restul după-amiezei şi toată noaptea. Când se trezi, îl aştepta o bicicletă nou-nouţă.

— Du-te şi vezi-ţi cristalele – zise maică-sa. O să-i explic eu tatălui tău.

Aşa se face că, în după-amiaza aceea uscată şi prăfoasă, Eduard se îndrepta voios către casa Mariei. Oraşul era atât de bine conceput (în opinia arhitecţilor) sau atât de rău conceput (în opinia lui Eduard), încât aproape nu existau intersecţii. Rula pe dreapta, pe o bandă de mare viteză, uitându-se la cerul plin de nori care nu aduceau ploaie, când simţi că urcă în direcţia cerului, cu o viteză uriaşă, pentru ca imediat după aceea să coboare şi să se pomenească pe asfalt.

BUM!

„Am avut un accident.”

Vru să se întoarcă, pentru că faţa îi era lipită de asfalt, dar constată că nu-şi mai putea controla corpul. Auzi scrâşnetul frânelor de automobile, oameni ţipând, cineva care se apropie şi încercă să-l atingă, pentru ca numaidecât să audă un strigăt: „Nu-l mişcaţi! Dacă-l atinge cineva, poate rămâne schilod pe viaţă!”

Secundele se scurgeau lent şi Eduard începu să se simtă speriat. Spre deosebire de părinţii săi, el credea în Dumnezeu şi într-o viaţă de după moarte, dar tot i se părea

nedrept ce i se întâmplase, să moară la şaptesprezece ani, cu ochii la asfalt, pe un pământ străin.

— Îţi e bine? – auzi el o voce.

Nu, nu-i era bine, nu reuşea să se mişte, şi nu reuşea nici să spună vreo vorbă. Cel mai rău era că nu-şi pierduse cunoştinţa, ştia exact ce se întâmpla şi în ce încurcătură nimerise. De ce nu leşina? Lui Dumnezeu nu-i era milă de el, tocmai într-un moment în care avea atâta nevoie de El, împotriva a tot şi a toate?

— Gata, vin medicii – şopti altcineva, luându-l de mână. Nu ştiu dacă poţi să mă auzi, dar fii calm. Nu e nimic grav.

Da, putea să-l audă, i-ar fi plăcut ca persoana aceea – un bărbat – să vorbească mai departe, să-l încredinţeze că nu era nimic grav, deşi era şi el destul de matur ca să-şi dea seama că totdeauna, când situaţia e foarte serioasă, ţi se spune mereu acelaşi lucru. Se gândi la Maria, la regiunea unde se găseau munţii de cristale, plini de energie pozitivă, în timp ce Brasilia reprezenta cea mai mare concentraţie de negativitate pe care o cunoscuse în meditaţiile sale.

Secundele se transformaseră în minute, oamenii continuau să-l consoleze şi, pentru prima oară de când se petrecuse totul, începu să simtă durerea. O durere ascuţită, care pornea din centrul capului şi părea că i se răspândeşte în întregul trup.

— Au şi sosit – zise bărbatul care-l ţinea de mână. Mâine o să mergi iar pe bicicletă.

Dar a doua zi Eduard se afla într-un spital, cu ambele picioare şi un braţ puse în ghips, fără să poată ieşi de-acolo în următoarele treizeci de zile, obligat să o audă pe mama sa plângând în neştire, pe tatăl său dând telefoane pline de nervi, medicii repetând din cinci în cinci minute că primele şi cele mai grave douăzeci şi patru de ore trecuseră şi nu se constatase nici o leziune cerebrală.

Familia sună la Ambasada Americană, care nu avea niciodată încredere în diagnosticele spitalelor publice şi îşi întreţinea propriul serviciu de urgenţă extrem de sofisticat,

împreună cu o listă de medici brazilieni consideraţi capabili să-i îngrijească pe diplomaţii lor. Din când în când, în cadrul unei politici de bună vecinătate, puneau aceste servicii şi la dispoziţia altor reprezentanţe diplomatice.

Americanii aduseseră aparatele lor de ultimă generaţie, făcuseră un număr de zece ori mai mare de noi teste şi investigaţii şi ajunseseră la concluzia la care ajungeau mereu: medicii de la spitalul public apreciaseră corect situaţia şi luaseră cele mai bune decizii.

Medicii de la spitalul public puteau fi buni, dar programele televiziunii braziliene erau la fel de mizerabile ca şi cele din oricare parte a lumii, iar Eduard nu prea avea ce face. Maria apărea tot mai rar pe la spital, poate îşi găsise alt însoţitor ca să meargă cu ea la munţii de cristale.

În contrast cu comportamentul ciudat al prietenei lui, ambasadorul şi soţia sa veneau zilnic să-l viziteze, dar refuzau să-i aducă şi cărţile în portugheză pe care le avea acasă, pretinzând că în scurt timp aveau să fie transferaţi şi nu era nevoie să înveţe o limbă pe care nu va mai avea niciodată nevoie să o folosească. Aşa stând lucrurile, Eduard se mulţumea să stea de vorbă cu ceilalţi bolnavi, să discute despre fotbal cu infirmierii şi să citească revistele care se nimereau să-i cadă în mâini.

Până când, într-o zi, unul dintre infirmieri îi aduse o carte pe care tocmai o câştigase, dar care i se părea „prea groasă ca să poată fi citită”. Şi acesta a fost momentul când viaţa lui Eduard a început să-l plaseze pe un drum straniu, ce avea să-l conducă la Villete, la fuga din realitate şi la distanţarea totală de lucrurile pe care alţi tineri de vârsta lui le făceau îndeobşte în anii următori.

Cartea era despre vizionarii ce zguduiseră lumea, oameni care îşi aveau propriile lor idei despre paradisul terestru şi-şi consacraseră vieţile ca să şi le împărtăşească şi celorlalţi. Figura acolo Isus Cristos, dar erau şi Darwin cu teoria sa că omul descinde din maimuţe; Freud, care afirma că visele au o mare importanţă; Columb, amanetând bijuteriile reginei

ca să caute un nou continent; Marx, cu ideea că toţi oamenii merită aceeaşi şansă.

Şi erau acolo sfinţi, ca Ignaţiu de Loyola, un basc care se culcase cu toate femeile cu care se putuse culca, ucisese numeroşi duşmani în nenumărate bătălii, până ce fusese rănit la Pamplona şi înţelesese universul în patul unde îşi făcuse convalescenţa. Tereza din Avila, care voia cu orice preţ să găsească drumul către Dumnezeu şi nu izbutise decât atunci când, fără să vrea, se plimbase pe un coridor şi se oprise în faţa unui tablou. Anton, un bărbat scârbit de viaţa pe care o ducea şi care se hotărî să se refugieze în pustie şi ajunse să convieţuiască cu diavolii vreme de zece ani, trecând prin toate soiurile de ispite. Francisc din Assisi, un tânăr ca şi el, hotărât să converseze cu păsările şi să părăsească tot ce-i plănuiseră părinţii pentru restul vieţii.

Începu să citească chiar în după-amiaza aceea „cartea cea groasă”, deoarece nu avea nimic mai bun de făcut ca să-şi omoare timpul. La miezul nopţii, intră o infirmieră, întrebându-l dacă are nevoie de ajutor, căci era singura cameră unde încă ardea lumina. Eduard o expedie cu un simplu semn cu mâna, fără a-şi dezlipi ochii de pagina cărţii.

Bărbaţii şi femeile care zdruncinaseră lumea. Bărbaţi şi femei obişnuiţi, ca el, ca tatăl lui, ca prietena pe care ştia că o pierde, plini de aceleaşi îndoieli şi nelinişti pe care le aveau toate fiinţele omeneşti în existenţa lor cotidiană. Oameni care nu vădeau un interes special pentru religie, Dumnezeu, lărgirea minţii sau noua conştiinţă, până când într-o bună zi, da, într-o zi, se hotărâseră să schimbe total. Cartea era cu atât mai interesantă, cu cât istorisea cum, în fiecare din acele vieţi, exista o clipă magică ce-i determinase să plece în căutarea propriei lor viziuni despre Paradis.

Oameni care nu-şi lăsaseră viaţa să li se scurgă în deşert şi care, pentru a-şi atinge scopul, ceruseră de pomană sau adulaseră regi, călcaseră în picioare legi sau înfruntaseră

mânia mai-marilor vremii, folosiseră diplomaţia sau forţa, dar nu renunţaseră niciodată, capabili fiind totdeauna să înfrângă orice dificultăţi în care întrezăreau un avantaj.

A doua zi, Eduard îi dădu infirmierului ceasul său de aur în schimbul cărţii, ceru să i-l vândă şi să-i cumpere toate cărţile despre aceeaşi temă. Nu mai exista însă niciuna. Încercă să citească biografiile unora dintre ei, dar acestea îi descriau totdeauna pe bărbatul sau femeia cu pricina ca şi cum ar fi fost un ales, un inspirat, nu un ins obişnuit, care trebuia să lupte ca toţi ceilalţi pentru a-şi impune gândurile.

Eduard rămase atât de impresionat de ceea ce citise, încât luă cu toată seriozitatea în considerare posibilitatea de a deveni sfânt, profitând de accident ca să-şi schimbe sensul vieţii. Era însă cu picioarele rupte, în spital nu avusese nici o viziune, nu trecuse prin faţa unui tablou care să-i zguduie sufletul, nu avea prieteni ca să construiască o capelă în inima podişului brazilian, iar pustiile erau foarte departe, doldora de probleme politice. Chiar şi aşa, ceva tot putea face: să studieze pictura şi să încerce să arate lumii viziunile pe care le avuseseră bărbaţii şi femeile acelea.

Când îi scoaseră ghipsul şi se întoarse la Ambasadă, înconjurat de îngrijiri, răsfăţuri şi de tot felul de atenţii pe care le primeşte un fiu de ambasador de la ceilalţi diplomaţi, o rugă pe mama sa să-l înscrie la un curs de pictură.

Mama sa îi spuse că deja pierduse prea multe cursuri la Colegiul American şi era cazul să recupereze timpul pierdut. Eduard refuză: nu avea nici cea mai mică dorinţă să continue studiul geografiei şi al ştiinţelor.

Voia să fie pictor. Într-un moment de neatenţie, explică motivul:

— Vreau să pictez viziuni ale Paradisului.

Mama nu zise nimic şi-i făgădui să stea de vorbă cu prietenele ei ca să vadă care era cel mai bun curs de pictură din oraş.

Când se întoarse, în după-amiaza aceea, de la serviciu, ambasadorul o găsi plângând la ea în cameră.

— Fiul nostru este nebun – zicea ea cu lacrimile şiroind. Accidentul i-a afectat creierul.

— Imposibil! – răspunse, indignat, ambasadorul. Medicii, recomandaţi de americani, doar l-au examinat.

Femeia îi povesti ce auzise.

— E o revoltă tinerească normală. Aşteaptă şi vei vedea că totul revine la normal.

De astă dată, aşteptarea n-a dus la nimic, deoarece Eduard se grăbea să înceapă să trăiască. Două zile mai târziu, sătul să tot aştepte o hotărâre din partea prietenelor mamei sale, se hotărî să se înscrie la un curs de pictură. Începu să înveţe scara culorilor şi perspectiva, dar începu totodată să-şi ducă viaţa şi alături de oameni care nu vorbeau niciodată despre turnee de tenis sau mărci de maşini.

— Îşi petrece zilele cu artişti! – îi spunea ambasadorului mama, înlăcrimată.

— Lasă-n pace băiatul – răspundea ambasadorul. O să se sature repede şi de asta, cum s-a săturat de prietena lui, de cristale, de piramide, de tămâie, de marijuana.

Dar zilele treceau, camera lui Eduard se prefăcea într-un atelier improvizat, cu picturi complet lipsite de noimă pentru părinţii lui: erau cercuri, combinaţii exotice de culori, simboluri primitive amestecate cu oameni în poziţie de rugăciune.

Eduard, fostul tânăr solitar, care, vreme de doi ani în Brasilia, nu apăruse niciodată acasă cu prieteni, îşi umplea acum casa cu inşi străini, toţi îmbrăcaţi ca vai de lume, cu părul în dezordine, ascultând discuri oribile la volum maxim, bând şi fumând fără nici o măsură, demonstrând o totală ignorare a regulilor de bună purtare. Într-o zi, directoarea Colegiului American o chemă pe soţia ambasadorului la o întrevedere.

— Se vede că fiul dumneavoastră consumă droguri – zise ea. Randamentul lui şcolar este sub nivelul normal şi, dacă va continua aşa, nu-l vom putea reînmatricula.

Femeia se duse direct la biroul ambasadorului şi-i povesti ce-i fusese dat să audă.

— Spui mereu că timpul o să readucă totul la normal! – ţipa ea, isterică. Fiul tău drogat, nebun, cu o problemă cerebrală foarte gravă, iar tu nu mai termini cu cocteilurile şi reuniunile tale mondene!

— Vorbeşte mai încet – îi ceru el.

— N-am de gând să vorbesc mai încet până când n-o să iei atitudine! Băiatul ăsta are nevoie de ajutor, pricepi? Ajutor medical! Mişcă-te şi fă ceva.

Îngrijorat că scandalul nevestei lui l-ar putea compromite în ochii funcţionarilor şi dându-şi seama că interesul lui Eduard pentru pictură dura mai multă vreme decât scontase, ambasadorul – om practic, care cunoştea toate procedurile indicate – stabili o strategie de atac în faţa problemei.

În primul rând, îi telefonă colegului său, ambasadorul american, şi-i ceru permisiunea de a folosi aparatura medicală de la Ambasadă. Cererea i-a fost acceptată.

Îi căută din nou pe medicii recomandaţi, le explică situaţia şi ceru să refacă încă o dată toate investigaţiile trecute. Medicii, temându-se că s-ar fi putut ajunge la un proces, făcură întocmai ce li se ceruse şi ajunseră la concluzia că investigaţiile nu prezentau nimic anormal. Înainte de plecarea ambasadorului, îi cerură să semneze un document potrivit căruia, începând din acel moment, descărca Ambasada Americană de răspunderea de a-i fi indicat numele lor.

Apoi, ambasadorul merse la spitalul unde fusese internat Eduard. Stătu de vorbă cu directorul, îi explică situaţia fiului său şi-i ceru ca, sub pretextul unui control de rutină, să-i facă o analiză a sângelui pentru a detecta prezenţa drogurilor în organismul tânărului.

Se făcu întocmai. Nu se găsi nici un drog.

Rămânea a treia şi ultima etapă a strategiei: să stea de vorbă chiar cu Eduard şi să vadă ce se întâmpla. Abia după ce ar fi fost în posesia tuturor informaţiilor, ar fi putut lua o decizie care să i se pară corectă.

Tatăl şi fiul luară loc în living.

— Mama e îngrijorată din cauza ta – zise ambasadorul. Notele tale s-au înrăutăţit şi există riscul să nu mai fii reînmatriculat.

— Notele la cursul de pictură mi s-au îmbunătăţit, tată.

— Cred că e foarte plăcut interesul tău pentru artă, dar ai în faţă o viaţă-ntreagă pentru asta. Acum însă trebuie să-ţi termini liceul, ca să te pot orienta spre cariera diplomatică.

Eduard cugetă mult înainte de a spune ceva. Îşi revăzu accidentul, cartea despre vizionari, care în definitiv fusese doar un pretext ca să-şi găsească adevărata vocaţie, se gândi la Maria, despre care nu mai auzise nimic. Şovăi mult, dar în cele din urmă răspunse.

— Tati, nu vreau să fiu diplomat. Vreau să fiu pictor.

Tatăl era deja pregătit pentru răspunsul acesta şi ştia cum să-l ocolească.

— Vei fi pictor. Vom organiza expoziţii la Belgrad, Zagreb, Ljubljana, Sarajevo. Cu influenţa pe care-o am, pot să te ajut mult, dar am nevoie să-ţi termini studiile.

— Dacă o să fac aşa, o să aleg drumul cel mai uşor, tati. O să intru la o facultate, o să mă formez în ceva ce nu mă interesează, dar care o să-mi aducă bani. Atunci pictura va rămâne pentru mine în planul al doilea şi voi sfârşi prin a-mi uita vocaţia. Trebuie să învăţ să câştig bani cu pictura.

Ambasadorul începu să se simtă iritat.

— Ai tot ce-ţi trebuie, fiule: o familie care te iubeşte, casă, bani, poziţie socială. Ştii însă că ţara noastră trece printr-o perioadă complicată, sunt zvonuri despre un război civil; s-ar putea ca mâine să nu-ţi mai pot sta alături ca să te ajut.

— Am să mă pot ajuta eu, tată dragă. Ai încredere în mine. Într-o zi am să pictez un ciclu numit Viziunile Paradisului.

Va fi istoria vizuală a ceea ce au trăit în inimile lor atâţia bărbaţi şi femei.

Ambasadorul lăudă curajul fiului său, termină convorbirea cu un zâmbet şi hotărî să-i mai acorde un răgaz de o lună – în definitiv, diplomaţia e arta de-a amâna deciziile, pentru ca problemele să se rezolve de la sine.

Trecu o lună. Şi Eduard continua să-şi consacre tot timpul picturii, prietenilor săi ciudaţi, muzicilor care provocau pesemne un anume dezechilibru psihic. Colac peste pupăză, fusese exmatriculat din Colegiul American, întrucât se angajase într-o controversă cu o profesoară despre existenţa sfinţilor.

Într-o ultimă încercare, de vreme ce nu mai era de nici un folos să tot amâne luarea unei decizii, ambasadorul îl convocă iarăşi pe fiul său la o discuţie ca de la bărbat la bărbat.

— Eduard, ai ajuns la vârsta la care-ţi poţi asuma toată răspunderea pentru viaţa ta. Am răbdat cât am putut, dar a venit momentul să termini cu aiureala asta cu pictura şi să dai un sens carierei tale.

— Tati, faptul că vreau să fiu pictor înseamnă că dau un sens carierei mele.

— Văd că ignori dragostea noastră, eforturile noastre de a-ţi da o educaţie bună. Întrucât niciodată nu te-ai mai purtat aşa, nu pot s-o pun decât pe seama unei urmări a accidentului.

— Fii convins că vă iubesc mai mult decât pe oricare alţi oameni sau lucruri din viaţa mea.

Ambasadorul îşi drese glasul. Nu era obişnuit cu manifestări de afecţiune atât de directe.

— Atunci, în numele dragostei pe care ne-o porţi, fă, te rog, ce doreşte mama ta. Lasă pentru o vreme povestea asta cu pictura, găseşte-ţi prieteni de acelaşi nivel social cu tine şi întoarce-te la studii.

— Tu mă iubeşti, tată dragă. Nu poţi să-mi ceri una ca asta, pentru că totdeauna mi-ai dat un bun exemplu prin

felul cum ai luptat pentru ceea ce ai vrut. Nu poţi vrea ca eu să fiu un om fără voinţă proprie.

— Am spus: în numele dragostei. Şi niciodată n-am mai spus asta, dar acuma, iată, ţi-o cer. Pentru dragostea pe care ne-o porţi, pentru dragostea pe care noi ţi-o purtăm, întoarce-te acasă, nu în sens fizic, ci în sens real. Nu faci decât să te amăgeşti, fugind de realitate.

Din clipa când te-ai născut, ne-am construit cele mai frumoase vise din viaţă. Tu eşti totul pentru noi: trecutul şi viitorul nostru. Bunicii tăi au fost simpli funcţionari, şi eu a trebuit să mă lupt ca un leu ca să intru şi să avansez în cariera asta diplomatică. Şi totul doar ca să-ţi deschid ţie un spaţiu, ca să-ţi înlesnesc ţie drumul. Încă mai am stiloul cu care mi-am semnat primul document ca ambasador şi l-am păstrat cu tot dragul ca să ţi-l trec ţie în ziua când vei face şi tu acelaşi lucru.

Nu ne dezamăgi, băiete dragă. N-o să mai trăim mult, vrem să închidem ochii liniştiţi, ştiind că ai apucat-o pe un drum bun în viaţă.

Dacă într-adevăr ne iubeşti, fă ce-ţi cer eu. Dacă nu ne iubeşti, poartă-te aşa şi pe mai departe.

Eduard rămase multe ceasuri privind cerul din Brasilia, uitându-se la norii care se perindau prin azur, frumoşi, dar fără absolut nici o picătură de ploaie pe care s-o reverse peste pământul uscat al podişului central brazilian. Era la fel de golit ca şi ei.

Dacă nu şi-ar continua şcoala, mama sa ar sfârşi prin a se usca de suferinţă, tatăl său şi-ar pierde entuziasmul pentru carieră, amândoi s-ar acuza că au greşit în educaţia fiului lor iubit. Dacă s-ar lăsa de pictură, viziunile Paradisului n-ar mai vedea niciodată lumina zilei şi nimic altceva de pe lumea asta n-ar mai putea să-l entuziasmeze şi să-i placă.

Privi în jurul său, îşi văzu tablourile, îşi rememoră dragostea şi sensul fiecărei trăsături de penel şi toate i se părură mediocre. Era un impostor, ţinea să fie ceva pentru care nu fusese ales, şi asta cu preţul decepţiei părinţilor săi.

Viziunile Paradisului erau pentru oamenii aleşi, ce apăreau în cărţi ca eroi şi martiri ai credinţei căreia i se dăruiau. Oameni care de mici ştiau că lumea avea nevoie de ei; ceea ce stătea scris în acea carte era o născocire de romancier.

La cină, le spuse părinţilor săi că aveau dreptate: nu era decât un vis de tinereţe, iar entuziasmul lui pentru pictură îi trecuse. Părinţii rămaseră mulţumiţi, mama plânse de bucurie şi-l îmbrăţişă pe băiat, totul revenise la normal.

Noaptea, ambasadorul îşi sărbători victoria, destupând o sticlă de şampanie, pe care o bău de unul singur. Când se duse în dormitor, soţia lui, pentru prima oară de multe luni, adormise deja liniştită.

A doua zi, găsiră camera lui Eduard distrusă, picturile sfârtecate cu un obiect tăios, iar băiatul şedea într-un colţ, cu ochii la cer. Mama îl îmbrăţişă, îi spuse cât de mult îl iubeşte, dar Eduard nu răspunse.

Nu voia să mai audă de dragoste: era sătul de povestea asta. Credea că putea să renunţe şi să urmeze sfaturile tatălui său, dar mersese prea departe în efortul lui, traversase o prăpastie care-l desparte pe om de propriul său vis, şi acum nu se mai putea întoarce. Nu putea nici să mai meargă înainte. Era mai simplu atunci să iasă de pe scenă.

Eduard rămase încă cinci luni în Brazilia, sub îngrijirea unor specialişti care îi diagnosticaseră un tip rar de schizofrenie, sechelă pesemne a unui accident de bicicletă. Curând izbucni războiul civil din Iugoslavia, ambasadorul fu rechemat de urgenţă, problemele se acumulaseră mult prea mult pentru ca familia să le mai poate face faţă, şi unica rezolvare fusese să-l interneze în recent deschisul sanatoriu de la Villete.

Când Eduard îşi isprăvi povestea, se şi înnoptase şi amândoi tremurau de frig.

— Hai înăuntru – zise el. Se serveşte cina.

— În copilăria mea, ori de câte ori mă duceam în vizită la bunica, rămâneam cu ochii ţintă la un tablou din camera ei.

Era o femeie, Maica Noastră, cum spun catolicii, pe creştetul lumii, ţinând deschise către pământ mâinile, din care coborau raze.

Lucrul care mă intriga cel mai tare în acel tablou era că Doamna aceea călca în picioare un şarpe viu. Am întrebat-o atunci pe bunica: nu-i este frică de şarpe? Nu se gândeşte că ar putea s-o muşte de picior şi să o ucidă cu veninul lui?

Bunica mi-a spus: şarpele a adus pe pământ binele şi răul, cum zice Biblia. Şi ea supune cu dragostea ei binele şi răul.

— Şi ce-are de-a face cu povestea mea?

— Cum te-am cunoscut doar de-o săptămână, ar fi prea devreme să-ţi spun: te iubesc. Cum nu voi supravieţui dincolo de noaptea asta, ar fi şi prea târziu să ţi-o spun. Dar marea nebunie a bărbatului şi a femeii tocmai asta e: dragostea.

Tu mi-ai povestit o istorie de dragoste. Cred sincer că părinţii tăi au vrut pentru tine tot ce e mai bine, şi tocmai dragostea lor aproape ţi-a distrus viaţa. Dacă Maica Domnului, în tabloul bunicii, călca în picioare un şarpe, înseamnă că dragostea asta avea două feţe.

— Înţeleg ce spui – zise Eduard. Eu am provocat şocul electric, pentru ca tu să mă părăseşti într-o stare de confuzie. Nu ştiu ce simt, şi dragostea m-a mai distrus o dată.

— Nu-ţi fie teamă. Astăzi i-am cerut doctorului Igor să mă lase să plec de-aici, să-mi aleg locul unde aş vrea să-mi închid ochii pentru totdeauna. Dar când te-am văzut înşfăcat de infirmieri, am înţeles ce imagine aş vrea să contemplu când ar fi să părăsesc lumea asta: chipul tău. Şi m-am hotărât să nu mai plec.

Cât timp ai dormit sub efectul şocului, eu am avut o criză şi am crezut că mi-a sunat ceasul. Ţi-am privit chipul, am încercat să-ţi ghicesc istoria şi m-am pregătit să mor fericită. Moartea n-a venit însă, inima mea a mai rezistat o dată, poate datorită faptului că sunt tânără.

Ea îşi aplecă fruntea.

— Nu te ruşina că eşti iubit. Nu-ţi cer nimic, doar să mă laşi să mă bucur de tine, să-ţi mai cânt la pian o noapte, dacă voi mai avea puterea s-o fac. În schimb, îţi cer un singur lucru: dacă ai s-auzi pe cineva zicând că sunt pe moarte, du-te în salon. Lasă-mă să-mi împlinesc dorinţa.

Eduard rămase tăcut multă vreme, şi Veronika crezu că se întorsese în lumea lui, de unde nu avea să se mai întoarcă atât de curând.

În cele din urmă, privi munţii de dincolo de zidurile spitalului Villete şi zise:

— Dacă vrei să pleci, te duc eu afară. Dă-mi răgaz doar ca să iau hainele şi ceva bani. Apoi, plecăm amândoi.

— N-o să dureze mult, Eduard. Ştii bine.

Eduard nu răspunse. Intră şi se întoarse numaidecât cu hainele.

— O să dureze o veşnicie, Veronika. Mai mult decât toate zilele şi nopţile pe care le-am petrecut aici, tot încercând să dau uitării viziunile Paradisului. Aproape le uitasem, dar se pare că se-ntorc.

Hai să plecăm, nebunii fac nebunii.

În seara aceea, când se adunară ca să cineze, pacienţii simţiră lipsa a patru persoane.

Zedka, despre care ştiau cu toţii că fusese externată după un lung tratament. Mari, care se dusese pesemne la cinematograf, cum făcea adesea. Eduard, care poate nu-şi revenise de pe urma şocului electric şi, la gândul acesta pe toţi pacienţii îi străbătu un fior de teamă şi se apucară să mănânce în tăcere.

În fine, lipsea fata cu ochii verzi şi părul castaniu. Cea despre care toţi ştiau că n-avea să apuce sfârşitul săptămânii.

Nimeni nu vorbea pe faţă despre moarte în Villete. Absenţele erau însă remarcate, chiar dacă toţi căutau să se comporte ca şi cum nimic nu s-ar fi întâmplat.

Începu să circule un zvon de la o masă la alta. Unii plânseră, pentru că ea era plină de viaţă, iar acum se va fi

aflând în mica morgă amenajată în spatele sanatoriului. Doar cei mai îndrăzneţi obişnuiau să se plimbe pe acolo, chiar şi în timpul zilei, când totul era luminat. Erau trei mese de marmură şi, de obicei, pe una din ele se afla un nou cadavru, acoperit cu un giulgiu.

Toţi ştiau că în noaptea aceea Veronika era acolo. Cei cu adevărat demenţi uitaseră imediat că, săptămâna aceea, sanatoriul avusese încă un oaspete, care uneori tulbura somnul tuturora cu pianul ei. Câţiva, în timp ce ştirea circula, simţiseră o anumită tristeţe, mai cu seamă infirmierele, care fuseseră cu Veronika în timpul nopţilor pe care le petrecuse în secţia de terapie intensivă, dar angajaţii fuseseră astfel formaţi, încât să nu-şi creeze legături prea strânse cu bolnavii, de vreme ce unii plecau, alţii mureau, iar starea celor mai mulţi se înrăutăţea pe zi ce trece. Tristeţea acestora ţinu ceva mai mult, dar se stinse şi ea.

Cei mai mulţi dintre pacienţi aflară însă vestea, se prefăcuseră că sunt întristaţi, dar răsuflară uşuraţi. Fiindcă, o dată mai mult, prin Villete trecuse îngerul Exterminator, şi ei fuseseră cruţaţi.

Când Frăţia se reuni după cină, un membru al grupului aduse vestea: Mari nu fusese la cinematograf, plecase fără întoarcere şi-i lăsase lui o scrisoare.

Nimeni nu păru a-i da mare importanţă: ea păruse întotdeauna diferită, prea nebună, incapabilă să se adapteze la situaţia ideală în care trăiau cu toţii acolo.

— Mari n-a-nţeles niciodată cât de fericiţi suntem – zise unul dintre ei. Avem prieteni cu afinităţi comune, urmăm o rutină, din când în când ieşim împreună pentru un program, invităm conferenţiari ca să vorbim despre subiecte importante, le dezbatem ideile. Viaţa noastră a ajuns la echilibrul perfect, un lucru pe care atâţia oameni de afară ar dori să-l atingă.

— Ca să nu mai vorbim de faptul că, la Villete, suntem protejaţi de şomaj, de urmările războiului din Bosnia, de

problemele economice, de violenţă – comentă altul. Am găsit armonia.

— Mari mi-a încredinţat o scrisoare – zise cel ce le dăduse vestea, arătându-le un plic închis. M-a rugat să-l citesc cu voce tare, ca şi cum ar vrea să-şi ia rămas-bun de la noi toţi.

Cel mai bătrân dintre ei deschise plicul şi procedă aşa cum ceruse Mari. Vru să se oprească la jumătate, dar era prea târziu, şi continuă până la sfârşit.

„Când eram încă tânără şi devenisem avocată, am citit la un moment dat un poet englez, iar o frază de-a lui m-a impresionat în chip deosebit: „Fii ca un izvor care se revarsă, iar nu ca un bazin plin mereu de aceeaşi apă.” Am crezut totdeauna că afirmaţia lui era greşită: este primejdios să te reverşi, pentru că poţi inunda zone unde trăiesc persoane iubite, pe care putem să le înecăm cu dragostea şi cu entuziasmul nostru. Am căutat atunci să mă comport toată viaţa ca un bazin, nedepăşind niciodată limitele pereţilor mei interiori.

S-a întâmplat, dintr-un motiv pe care nu-l voi înţelege niciodată, să mă îmbolnăvesc de sindromul de panică. M-am transformat exact în ceea ce luptasem atât de mult să evit: într-un izvor care s-a revărsat şi a inundat totul în jurul meu. Rezultatul acestei stări de fapt a fost internarea la Villete.

După vindecare, am redevenit un bazin şi v-am cunoscut pe voi. Vă mulţumesc pentru prietenie, pentru afecţiune şi pentru atâtea clipe fericite. Am trăit împreună ca peştii într-un acvariu, fericiţi că cineva ne aducea hrana la ore fixe, şi puteam, ori de câte ori voiam, să vedem lumea de afară, prin zidul de sticlă.

Ieri însă, din pricina unui pian şi a unei femei care astăzi probabil trebuie să fi murit, am descoperit ceva foarte important: viaţa aici înăuntru este absolut la fel ca viaţa de afară. Atât acolo cât şi aici, oamenii se reunesc în grupuri, îşi ridică zidurile şi nu permit nici unui străin să le tulbure existenţele mediocre. Fac tot felul de lucruri pentru că s-au

obişnuit să le facă, se înhamă la studii inutile, se distrează pentru că sunt obligaţi să se distreze, iar împrejurarea că restul lumii o ia razna se rezolvă de la sine. Cel mult, se uită – cum şi noi ne-am uitat de atâtea ori împreună – la jurnalele TV, doar ca să-şi reconfirme cât sunt de fericiţi într-o lume plină de probleme şi nedreptăţi.

Vreau să spun că viaţa Frăţiei este absolut identică cu viaţa aproape tuturor acelora de afară, toţi evitând să ştie ce se află dincolo de pereţii de sticlă ai acvariului. Mult timp, situaţia asta a fost reconfortantă şi utilă. Dar oamenii se schimbă, şi acum am plecat în căutarea aventurii, chiar dacă am şaizeci şi cinci de ani şi cunosc numeroasele limitări la care mă constrânge vârsta. Plec în Bosnia: sunt acolo oameni care mă aşteaptă, deşi încă nu mă cunosc, după cum nici eu nu-i cunosc pe ei. Ştiu însă că sunt utilă şi că riscul unei aventuri e mai preţios decât o mie de zile de bunăstare şi confort."

Când sfârşi de citit scrisoarea, membrii Frăţiei plecară fiecare în camerele şi saloanele lor, zicându-şi că Mari înnebunise definitiv.

Eduard şi Veronika aleseră restaurantul cel mai scump din Ljubljana, comandară cele mai alese feluri de mâncare, se îmbătară cu trei sticle de vin din 1988, una dintre cele mai bune recolte ale secolului. În timpul cinei nu aduseră niciodată vorba despre Villete, despre trecut sau viitor.

— Mi-a plăcut povestea cu şarpele – spuse el, umplându-i paharul pentru a nu ştiu câta oară. Dar bunica ta era foarte bătrână, nu ştia să interpreteze povestea.

— Fii respectuos cu bunica mea! – strigă Veronika, beată criţă, făcându-i pe toţi cei din restaurant să se întoarcă spre ea.

— Un toast pentru bunica acestei fete! – zise Eduard, ridicându-se. Un toast pentru bunica nebunei din faţa mea, care trebuie să fi fugit de la Villete!

Toţi redeveniră atenţi la farfuriile lor, ca şi cum nimic nu s-ar fi întâmplat.

— Un toast pentru bunica mea! – insistă Veronika.

Patronul restaurantului veni la masa lor.

— Vă rog, comportaţi-vă cum trebuie.

Se potoliră preţ de câteva clipe, dar imediat reîncepură să vorbească tare, să spună lucruri fără sens, să se poarte în chip neconvenabil. Patronul restaurantului veni iar la masa lor, le spuse că nu era nevoie să achite nota, cu condiţia să părăsească imediat localul.

— Să ne economisim, banii pentru vinurile astea groaznic de scumpe! – toastă Eduard. E momentul să plecăm de-aici, înainte ca omul ăsta să se răzgândească!

Dar omul nu se răzgândi. Se şi apucase să tragă scaunul Veronikăi, cu un gest aparent curtenitor, dar al cărui înţeles veritabil era de-a o ajuta să se ridice cât mai repede cu putinţă.

Se duseră în mijlocul pieţişoarei din centrul oraşului. Veronika aruncă o privire spre camera ei de la mânăstire, şi beţia i se risipi pentru o clipă. Îşi aduse aminte că avea să moară foarte curând.

— Mai cumpără vin! – îl rugă ea pe Eduard.

În apropiere era un bar. Eduard aduse două sticle, amândoi se aşezară şi continuară să bea.

— Ce era greşit în interpretarea bunică-mii? – zise Veronika.

Eduard era atât de băut, încât fu nevoit să facă un mare efort ca să-şi reamintească ce spusese la restaurant. Reuşi însă.

— Bunica ta a spus că femeia călca în picioare şarpele ăla fiindcă dragostea trebuie să domine binele şi răul. E o interpretare frumoasă şi romantică, dar lucrurile nu stau nicidecum aşa: eu am văzut imaginea asta, e una din imaginile Paradisului pe care mă gândeam să le pictez. Şi mă întrebasem deja de ce o pictau întotdeauna aşa pe Fecioară.

— De ce?

— Pentru că Fecioara, energia feminină, este marea stăpână a şarpelui, ceea ce înseamnă înţelepciune. Dacă ai luat seama la inelul pe care-l poartă dr. Igor, ai vedea că are două simboluri medicale: doi şerpi încolăciţi pe un baston. Dragostea e deasupra înţelepciunii, aşa cum Fecioara stă pe şarpe. Pentru ea, totul e Inspiraţie. Ea nu stă să judece binele şi răul.

— Ştii ceva? – zise Veronika. Ea nu s-a uitat niciodată cu atenţie la ce gândeau ceilalţi despre ea. Închipuie-ţi, să trebuiască să explici întregii lumi treaba cu Duhul Sfânt! Ea n-a explicat nimic, ci doar a spus: „Aşa s-a întâmplat.” Ştii ce trebuie să fi spus ceilalţi?

— Sigur, ştiu. Că era nebună!

Amândoi izbucniră în râs. Veronika ridică paharul.

— Felicitări! Ar trebui să pictezi viziunile astea despre Paradis în loc să vorbeşti despre ele.

— Voi începe cu tine – răspunse Eduard.

Lângă pieţişoară este un mic deal. În vârful micului deal este un mic castel. Veronika şi Eduard urcară din greu pe drumul în pantă, blestemând şi râzând, alunecând pe gheaţă şi văitându-se de oboseală.

Lângă castel este o imensă macara galbenă. Pentru cine vizitează Ljubljana pentru prima dată, macaraua dă impresia că se lucrează la refacerea castelului şi că în scurt timp restaurarea va fi total încheiată. Locuitorii Ljubljanei ştiu însă că macaraua stă acolo de ani buni, fără ca nimeni să cunoască însă adevăratul motiv. Veronika îi povesti lui Eduard că, ori de câte ori li se cerea copiilor de la grădiniţă să deseneze castelul din Ljubljana, ei includeau totdeauna în desen şi macaraua.

— De altfel, macaraua e într-o stare mult mai bună decât castelul.

Eduard râse.

— Tu ar fi trebuit să mori până acum – comentă el, încă sub efectul alcoolului, dar cu o anume teamă în glas. Inima ta n-ar fi putut să suporte urcuşul ăsta.

Veronika îl sărută lung şi apăsat.

— Uită-te atent la faţa mea – zise ea. Priveşte-o cu ochii sufletului, ca să o poţi reda într-o bună zi. Dacă vrei, începe cu ea, dar reapucă-te de pictură. E ultima mea dorinţă. Tu crezi în Dumnezeu?

— Cred.

— Jură atunci pe Dumnezeul în care crezi că o să faci un tablou cu mine.

— Jur.

— Şi că, după asta, o să continui să pictezi.

— Nu ştiu dacă pot să fac un asemenea jurământ.

— Poţi. Şi-ţi spun şi mai mult: îţi mulţumesc că ai dat un sens vieţii mele. Eu am venit pe lumea asta ca să trec prin tot ce-am trecut, ca să-ncerc să mă sinucid, să-mi fac praf inima, să te întâlnesc pe tine, să urc până la castelul ăsta şi să te las să-mi gravezi chipul în sufletul tău. Ăsta e singurul motiv pentru care am venit pe lume, să te determin să-ţi reiei drumul pe care ţi l-ai întrerupt. Nu mă face să cred că viaţa mi-a fost inutilă.

— E poate prea curând sau prea târziu, dar, la fel cum ai făcut tu cu mine, vreau şi eu să-ţi spun: te iubesc. Nu e nevoie să şi crezi, poate e o prostie, o închipuire de-a mea.

Veronika îl luă în braţe şi-l rugă pe Dumnezeu, în care credea, să o ia chiar în clipa aceea.

Închise ochii, simţi că şi el făcea acelaşi lucru. Şi somnul veni, profund, fără vise. Moartea era dulce, mirosea a vin şi-o mângâia pe păr.

Eduard simţi că cineva îl înghionteşte în umăr. Când deschise ochii, începea să se lumineze de ziuă.

— Puteţi merge să vă adăpostiţi în Prefectură – zise gardianul. O să-ngheţaţi dacă mai rămâneţi aici.

Într-o fracţiune de secundă, el îşi aminti toate cele întâmplate în noaptea trecută. În braţe îi stătea o femeie ghemuită.

— A… a murit.

Dar femeia se mişcă şi deschise ochii.

— Ce se-ntâmplă? – întrebă Veronika.

— Nimic – răspunse Eduard, ridicându-se. Sau mai bine zis, o minune: încă o zi de viaţă.

De îndată ce dr. Igor intră în cabinet şi aprinse lumina – se lumina de ziuă tot târziu, iarna aceea dura mai mult decât era nevoie – un infirmier ciocăni la uşă.

„Începe devreme azi”, îşi zise el.

Avea să fie o zi complicată, din cauza conversaţiei cu fata. Se pregătise pentru ea toată săptămâna, şi noaptea trecută nu izbutise să doarmă.

— Am veşti neplăcute – zise infirmierul. Au dispărut doi pacienţi: fiul ambasadorului şi fata cu probleme cardiace.

— Sunteţi nişte incompetenţi. Siguranţa spitalului a lăsat totdeauna mult de dorit.

— Adevărul e că nimeni n-a mai încercat să evadeze – răspunse infirmierul, speriat. Nu ne-am închipuit că e posibil aşa ceva.

— Ieşi afară! Trebuie să pregătesc un raport pentru patroni, să anunţ poliţia, să iau o serie de măsuri. Şi spune tuturor să nu fiu întrerupt, e o treabă care îmi ia ore-ntregi!

Infirmierul ieşi, livid, conştient că o parte din acea problemă gravă avea să cadă în cele din urmă în spinarea lui, pentru că aşa procedează mereu cei puternici cu cei mai slabi. Mai mult ca sigur, avea să fie concediat înainte de sfârşitul zilei.

Dr. Igor luă un blocnotes, îl puse pe birou şi începu să-şi aştearnă pe hârtie observaţiile, dar se răzgândi.

Stinse lumina, rămase în biroul slab luminat de soarele care stătea să răsară, şi zâmbi. Reuşise.

În scurt timp avea să ia notele trebuincioase, relatând unicul tratament cunoscut împotriva Vitriolului: conştiinţa vieţii. Şi spunând ce medicament utilizase în primul său test important pe pacienţi: conştiinţa morţii.

Poate că existau şi alte medicamente, dar dr. Igor se hotărâse să-şi axeze teza pe unicul remediu pe care avusese ocazia să-l experimenteze în mod ştiinţific,

mulţumită unei fete care ajunsese să facă parte, fără să vrea, din destinul său. Fusese internată în stare extrem de gravă, cu o intoxicaţie serioasă şi un început de comă. Fusese între viaţă şi moarte vreme de o săptămână, suficient timp pentru ca lui să-i vină o idee strălucită pentru experimentul său.

Totul depindea de un singur element: de capacitatea tinerei de a supravieţui.

Şi ea reuşise să supravieţuiască.

Fără nici o urmare gravă şi fără nici o problemă ireversibilă; dacă-şi îngrijea sănătatea, putea să trăiască tot atât sau chiar mai mult decât el însuşi.

Dar dr. Igor era singurul care ştia asta, după cum ştia tot atât de bine că sinucigaşii rataţi tind să-şi repete gestul, mai devreme sau mai târziu. De ce să n-o folosească drept cobai, ca să vadă dacă reuşea să elimine Vitriolul – sau Principiul Amar – din organism?

Si dr. Igor îşi concepuse planul.

Administrând un medicament cunoscut, precum Fenotalul, reuşise să simuleze două atacuri de cord.

Timp de o săptămână tânăra primise injecţii cu acel preparat şi se vede că se speriase tare rău, deoarece avusese răgaz să se gândească la moarte şi să-şi treacă în revistă propria viaţă. În acest fel, potrivit tezei doctorului Igor („Conştiinţa morţii ne animă să trăim mai mult”, avea să fie titlul capitolului final al lucrării sale), tânăra ajunse să elimine Vitriolul din organism şi, foarte posibil, nu avea să-şi mai repete gestul.

Astăzi urma să se întâlnească cu ea şi să-i spună că, mulţumită injecţiilor, reuşise să răstoarne complet tabloul crizelor cardiace. Fuga Veronikăi îl scutea de experienţa dezagreabilă a unei noi minciuni.

Faptul pe care dr. Igor nu-l luase în considerare era efectul contagios al tratamentului contra intoxicaţiei cu Vitriol. Mulţi pacienţi din Villete fuseseră speriaţi de conştiinţa morţii lente şi iremediabile. Toţi trebuie să fi

reflectat la ceea ce pierdeau, siliţi fiind astfel să-şi reevalueze propriile vieţi.

Mari venise să-şi ceară externarea. Alţi bolnavi cereau revizuirea cazurilor lor. Situaţia băiatului de ambasador era mai preocupantă deoarece el dispăruse pur şi simplu, cu siguranţă încercând să o ajute pe Veronika să evadeze.

„Poate că sunt împreună”, îşi zise el.

Oricum, fiul ambasadorului ştia adresa spitalului Villete, în caz că ar fi vrut să se întoarcă. Dr. Igor era prea entuziasmat de rezultate ca să mai dea atenţie unor mărunţişuri.

Câteva clipe îl încercă altă îndoială: mai devreme sau mai târziu, Veronika avea să-şi dea seama că nu era în pericol să moară de inimă. Sigur, avea să caute un specialist, iar acesta avea să-i spună că organismul ei era normal din toate punctele de vedere. Atunci, ea avea să-şi închipuie că medicul care se ocupase de ea la Villete era absolut incompetent. Dar toţi oamenii care îndrăznesc să cerceteze teme prohibite au nevoie de un anumit curaj şi de o doză de neînţelegere.

Ce avea să facă însă pe parcursul numeroaselor zile când urma să trăiască permanent încolţită de spaima morţii iminente?

Dr. Igor cântări îndelung argumentele şi decise: nu era nimic grav. Tânăra avea să considere fiecare zi drept un miracol, ceea ce şi este, dacă luăm în considerare toate probabilităţile producerii unor evenimente neaşteptate în fiecare secundă a vieţii noastre fragile.

Observă că razele de soare deveneau mai puternice, ceea ce însemna că bolnavii îşi luau la ora asta cafeaua de dimineaţă. În scurt timp, anticamera avea să i se umple, problemele de rutină aveau să-l asalteze din nou, era deci mai bine să înceapă numaidecât redactarea notelor pentru teză.

Începu, cu meticulozitate, să aştearnă în scris experimentul cu Veronika; avea să completeze mai târziu

rapoartele despre lipsa condiţiilor de siguranţă ale clădirii.
De ziua Sfintei Bernadette, 1998

SFÂRŞIT